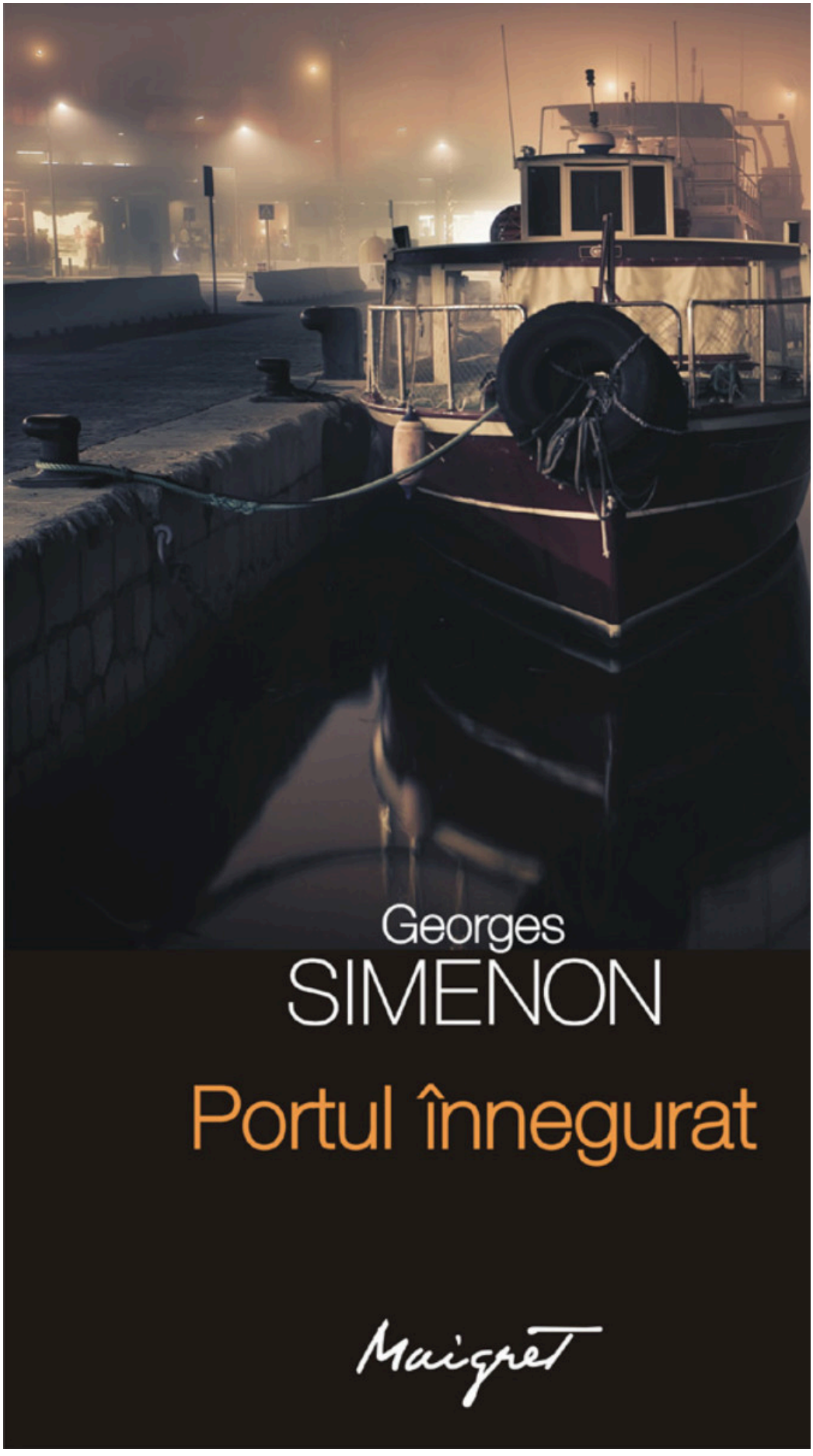
Georges
SIMENON
Portul înnegurat
Maigret

Translation of the novel © 2013 by Editura Polirom, all rights reserved.

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-3514-6
ISBN PDF: 978-973-46-3515-3
ISBN print: 978-973-46-3401-9

Coperta: Radu Răileanu
Foto copertă: © Secuenta/Dreamstime.com

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

I

Pisica din casă

Cînd plecaseră din Paris, pe la ora trei, mulţimea se agita încă sub soarele zgribulit al toamnei. Apoi, pe la Mantes, se aprinseseră luminile în compartiment. De la Evreux se făcuse întuneric de-a binelea afară. Iar acum, prin geamurile aburite, pe care şiroiau picături de apă, se vedea o ceaţă deasă, ce estompa cu un halo luminile căii ferate.

Bine aşezat în colţul lui, cu ceafa sprijinită de marginea de sus a banchetei, Maigret, cu ochii pe jumătate închişi, urmărea cu privirea, fără să vrea cu tot dinadinsul, cele două persoane din faţa lui, atît de diferite una de alta.

Căpitanul Joris dormea, cu peruca strîmbă pe cap şi costumul şifonat.

Iar Julie, cu ambele mîini pe geanta din imitaţie de piele de crocodil, privea ţintă un punct oarecare în spaţiu, încercînd să păstreze, în pofida oboselii, o atitudine echilibrată.

Joris! Julie!

Comisarul Maigret, de la Poliţia Judiciară, era obişnuit să vadă oameni intrînd brusc în viaţa lui, stăruind astfel zile, săptămîni sau luni, pierind apoi din nou în mulţimea anonimă.

Zgomotul sacadat al boghiurilor îi însoţea gîndurile, aceleaşi la începutul fiecărei anchete. Oare aceasta va fi pasionantă, banală, dezgustătoare sau tragică?

Maigret se uita la Joris şi pe buze îi rătăcea un zîmbet vag. Ciudat om! La Poliţia Judiciară i se spusese, timp de cinci zile, „Omul”, neputîndu-i-se găsi un alt nume.

Un personaj ridicat de pe Grands Boulevards, din cauza vînzolelii lui disperate printre autobuze şi automobile. Fusese interogat în franceză. Nici un răspuns. Fuseseră încercate şapte-opt limbi. Nimic. Nici limbajul surdomuţilor nu stîrnise vreo reacţie din partea lui.

Un nebun? Fusese percheziţionat în biroul lui Maigret. Avea costum nou, lenjerie nouă, pantofi noi. Toate etichetele de pe haine fuseseră rupte. Nu avea acte, nici portofel. Doar cinci bancnote frumoase de o mie de franci puse într-un buzunar.

O anchetă cît se poate de agasantă! Căutări în arhivă, în fişele antropometrice. Telegrame în Franţa şi în străinătate. Şi „Omul" zîmbea cu amabilitate de dimineaţa pînă seara, în pofida interogatoriilor obositoare!

Era un bărbat la vreo cincizeci de ani, mic de statură, lat în spate, care nu protesta, nu se foia, zîmbea, uneori părea să facă un efort să-şi amintească, dar se descuraja imediat…

Amnezie? Peruca îi alunecase de pe cap şi constataseră că avusese craniul rănit de un glonţ cu cel mult două luni în urmă. Medicii se arătaseră admirativi: rareori văzuseră o operaţie atît de bine făcută!

Alte telegrame trimise la spitale, la clinici, în Franţa, în Belgia, în Germania, în Olanda…

Cinci zile întregi de căutări meticuloase. Rezultate ciudate, obţinute în urma analizării petelor de pe haine, a prafului din buzunare.

Găsiseră rămăşiţe de icre sărate de morun, uscate şi pulverizate, care se prepară în nordul Norvegiei şi se folosesc ca momeală la sardine.

Oare „Omul" venea de acolo? Era scandinav? Unele indicii dovedeau că făcuse o călătorie lungă cu trenul. Dar cum putuse călători cu trenul singur, fără să vorbească, cu acel aer de zăpăcit care îl făcea să fie imediat remarcat?

Fotografia îi apăruse în ziare şi, de la Ouistreham, sosise o telegramă: *Necunoscut identificat!*

După telegramă venise şi o femeie, mai curînd o tînără, care îşi făcuse apariţia în biroul lui Maigret cu faţa obosită, prost rujată şi pudrată: Julie Legrand, servitoarea „Omului"!

Nu mai era „Omul"! Avea nume şi stare civilă! Era Yves Joris, fost căpitan de marină comercială, şeful portului Ouistreham.

Julie plînsese! Julie nu înţelegea! Julie îl implorase să-i vorbească! Iar el o privise cu blîndeţe, cu amabilitate, aşa cum privea pe toată lumea.

Căpitanul Joris dispăruse de la Ouistreham, un port mic situat între Trouville şi Cherbourg, în ziua de 16 septembrie. Acum era sfîrşitul lui octombrie.

Ce făcuse în aceste şase săptămîni de absenţă?

— A plecat să-şi facă treaba la ecluză, la fluxul de seară, ca de obicei. Eu m-am culcat. A doua zi nu l-am mai găsit în camera lui…

Atunci, din cauza ceţii, se crezuse că Joris călcase greşit şi căzuse în apă. Fusese căutat cu grapinele. Apoi s-a presupus că era vorba de o escapadă.

— Lisieux: trei minute oprire!

Maigret coborî pe peron să-şi dezmorţească picioarele şi să-şi umple din nou pipa. Fumase atît de mult de la Paris, încît aerul din compartiment devenise de-a dreptul opac.

— În vagoane!

Julie profitase să-şi pudreze nasul. Avea ochii încă roşii din cauza plînsului.

Ciudat! În unele momente era drăguţă, părea foarte fină. Apoi, în altele, fără să-ţi dai seama de ce, intuiai în ea ţărăncuţa necioplită.

Îndreptă peruca pe capul căpitanului, *domnu' meu*, cum îi zicea ea, şi se uită la Maigret ca şi cum ar fi vrut să-i spună: „Nu e dreptul meu să am grijă de el?".

Căci Joris nu avea familie. Trăia singur, de ani de zile, alături de Julie, căreia îi spunea menajera lui.

„Se purta cu mine ca şi cum aş fi fost fiica lui…"

Şi nu se ştia să fi avut vreun duşman. Nici aventuri. Nici pasiuni.

Un om care, după ce cutreierase mările timp de treizeci de ani, nu se putuse obişnui cu lipsa activităţii. Şi atunci, deşi era la pensie, ceruse acest post de şef de port la Ouistreham. Îşi construise şi o casă…

În seara zilei de 16 septembrie a dispărut şi, după şase săptămîni, a reapărut la Paris în această stare!

Julie fusese contrariată cînd îl găsise îmbrăcat cu un costum gri de gata. Nu-l văzuse niciodată decît în haine de ofiţer de marină.

Era nervoasă, nu se simţea în apele ei. De fiecare dată cînd se uita la căpitan, chipul îi exprima îndoioşare, dar şi o teamă vagă, o nelinişte profundă de care nu putea să scape. Evident, el era! Era într-adevăr *domnu' ei*. Dar, în acelaşi timp, nu mai era chiar el.

— O să se vindece, nu-i aşa? O să-l îngrijesc…

Aburul de pe geamuri se transforma în picături mari. Chipul masiv al lui Maigret se legăna puţin de la dreapta la stînga şi de la stînga la dreapta din cauza hurducăturilor. Calm, se uita întruna la cele două personaje: Julie, care îi atrăsese atenţia că ar fi putut călători foarte bine şi la clasa a treia, cum avea obiceiul, şi Joris, care se trezea, dar arunca în jur o privire vagă.

Încă o oprire la Caen. Urma Ouistreham.

— Un sat de vreo mie de locuitori, îi spusese lui Maigret un coleg născut în regiune. Portul e mic, dar important, graţie

canalului care leagă rada de oraşul Caen şi pe unde trec vapoare de cinci mii de tone şi chiar mai mult…

Maigret nu încerca să-şi imagineze locurile. Ştia că exerciţiul acesta de imaginaţie te înşală de fiecare dată. Aştepta şi privirea i se îndrepta mereu spre perucă, sub care se ascundea cicatricea încă roz.

Cînd dispăruse, căpitanul Joris avea părul des, şaten-închis, doar puţin argintiu la tîmple. Încă un motiv de disperare pentru Julie. Nu voia să-i vadă craniul gol! Şi, de fiecare dată cînd peruca aluneca, se grăbea să i-o aşeze la loc.

— În fond, cineva a vrut să-l omoare…

Era clar că cineva trăsese asupra lui. Dar şi că fusese îngrijit într-un mod remarcabil.

Plecase fără bani la el şi fusese găsit cu cinci mii de franci în buzunar.

Ba mai mult! Julie deschisese brusc geanta.

— Uitasem c-am adus corespondenţa domnului…

Aproape nimic. Prospecte cu articole pentru marină, o chitanţă de cotizaţie la *Sindicatul căpitanilor din marina comercială*, ilustrate de la prieteni încă în serviciu, dintre care una de la Punta Arenas…

O scrisoare de la *Banque de Normandie*, din Caen. Un formular imprimat, ale cărui spaţii albe erau completate la maşina de scris.

> *...avem onoarea să vă confirmăm creditarea contului dumneavoastră 14173 cu suma de trei sute de mii de franci, pe care i-aţi virat prin* Banca Olandeză *de la Hamburg...*

Şi Julie, care repetase de mai multe ori că *domnu' ei* nu era bogat! Maigret se uită pe rînd la cei doi aşezaţi în faţa lui.

Icre de morun… Hamburg… Pantofi de fabricaţie germană…

Numai Joris putea să lămurească totul! Joris, care schiţa un zîmbet amabil, fiindcă observase că Maigret se uita la el.

— Caen!… Călătorii pentru Cherbourg rămîn în tren… Călătorii pentru Ouistreham, Lion-sur-Mer, Luc…

Era ora şapte. Umiditatea din atmosferă era atît de mare, încît becurile de pe peron abia dacă se mai vedeau prin stratul lăptos de aer.

— Cu ce tren mergem acum? o întrebă Maigret pe Julie, în timp ce erau îmbrînciţi de mulţime.

— Nu avem nici unul. Iarna, trenuleţul face traseul doar de două ori pe zi…

În faţa gării erau taxiuri. Lui Maigret îi era foame. Nu ştia ce va găsi acolo şi prefera să ia cina la bufet.

Căpitanul Joris era la fel de liniştit. Mînca tot ce i se oferea, ca un copil care are încredere în cei care îl îndrumă. Un angajat de la căile ferate dădu un moment tîrcoale mesei, îl observă atent, apoi se apropie de Maigret.

— Nu e şeful portului Ouistreham?

Şi-şi răsuci degetul pe frunte. După ce obţinu confirmarea, se îndepărtă, impresionat. Julie se agăţa de detalii materiale.

— Doisprezece franci pentru o cină ca asta, care nici măcar nu e preparată cu unt! Ca şi cum n-am fi putut mînca după ce ajungeam acasă…

În acelaşi moment, Maigret îşi zicea: „Un glonţ în cap… Trei sute de mii de franci…”.

Şi se uita fix în ochii inocenţi ai lui Joris cu privirea lui sfredelitoare, în timp ce gura lua forma unei grimase ameninţătoare.

Taxiul în care urcară era un automobil vechi de lux, cu pernele rupte, care pîrîia din toate încheieturile. Cei trei călători stăteau înghesuiţi în fund, pentru că strapontinele fuseseră demontate. Julie era prinsă între cei doi bărbaţi, care o striveau cînd unul, cînd altul.

— Mă întreb dacă am închis uşa grădinii cu cheia! murmură ea, cuprinsă iar de grijile de menajeră, pe măsură ce se apropiau de casă.

La ieşirea din oraş pătrunseră pur şi simplu într-un zid de ceaţă. Un cal şi o şaretă se zăriră la nici doi metri, cal-fantomă, şaretă-fantomă! Iar pe ambele părţi ale drumului se înşirau copaci-fantomă şi case-fantomă.

Şoferul reduse viteza. Dar, deşi mergeau abia cu zece kilometri la oră, un ciclist se ivi brusc din ceaţă şi lovi o aripă. Opriră. Nu păţise nimic.

Traversară satul Ouistreham. Julie coborî geamul şi-i zise şoferului:

— Mergeţi pînă în port şi treceţi podul turnant. Opriţi exact la casa de lîngă far.

Între sat şi port se întindea panglica unui drum de vreun kilometru, un drum pustiu, marcat de luminiţele palide ale becurilor de gaz. Pe lîngă pod, o fereastră luminată şi zgomote.

— *Buvette de la Marine!* zise Julie. Acolo îşi fac veacul toţi cei din port.

Dincolo de pod, drumul era aproape inexistent şi se pierdea în mlaştinile care formează malurile fluviului Orne.

Acolo nu erau decît farul şi o casă cu un etaj înconjurată de grădină. Maşina se opri. Maigret îşi văzu însoţitorul

coborînd cît se poate de firesc şi îndreptîndu-se spre poarta de fier.

— Aţi văzut, domnule comisar! exclamă Julie, emoţionată de bucurie. A recunoscut casa! Sînt sigură c-o să-şi revină de tot.

Descuie, împinse poarta de fier care scîrţîi şi păşi pe aleea acoperită cu pietriş. Maigret plăti şoferului şi o prinse repede din urmă. Maşina plecă şi nu se mai văzu nimic.

— Nu vreţi să aprindeţi un chibrit? Nu văd broasca.

O flacără mică, apoi uşa se deschise. O siluetă întunecată trecu atunci, atingînd uşor picioarele lui Maigret. Julie, deja pe coridor, răsuci întrerupătorul, se uită curioasă în jos şi murmură:

— A ieşit pisica, nu-i aşa?

În timp ce vorbea, îşi scoase pălăria şi haina cu un gest familiar, le agăţă în cuier, deschise uşa bucătăriei, unde aprinse lumina, indicînd astfel, fără să vrea, că acolo obişnuiau să stea stăpînii casei.

O bucătărie luminoasă, cu faianţă pe pereţi, o masă mare de lemn alb frecat cu nisip, vase de aramă care luceau de curăţenie. Căpitanul se aşeză automat în fotoliul lui de răchită, lîngă sobă.

— Sînt totuşi sigură c-am dat pisica afară cînd am plecat, aşa cum fac întotdeauna.

Vorbea singură. Avea o nelinişte.

— Da, sînt sigură. Toate uşile sînt bine închise. Auziţi, domnule comisar, nu vreţi să vedem împreună toată casa? Mi-e frică.

Şi abia îndrăzni s-o ia înainte. Deschise uşa de la sufragerie, unde ordinea perfectă, parchetul şi mobila prea bine lustruite indicau foarte clar că nu era deloc folosită.

— Uitaţi-vă, vă rog, după perdele!

Erau acolo şi o pianină, obiecte lăcuite din China şi bibelouri de porţelan, pe care căpitanul le adusese probabil din Extremul Orient.

În salon domnea aceeaşi ordine şi toate erau în aceeaşi stare ca în vitrina magazinului de unde fuseseră cumpărate. Căpitanul îi însoţea, foarte satisfăcut, manifestînd aproape o fericire nătîngă. Urcară scările acoperite cu un covor roşu. Sus erau trei dormitoare, dintre care unul nefolosit.

Şi peste tot domnea aceeaşi curăţenie, aceeaşi ordine meticuloasă, un miros călduţ de casă de ţară şi de bucătărie.

Nu găsiră pe nimeni ascuns. Ferestrele erau bine închise. Uşa dinspre grădină era încuiată, dar cheia rămăsese în exterior.

— Pisica o fi intrat printr-o răsuflătoare, zise Maigret.

— N-avem.

Se reîntoarseră în bucătărie. Julie deschise un dulap.

— Beţi un păhărel?

Şi în timp ce făcea acele mişcări aproape ritualice, turnînd alcoolul în păhărele cu flori pictate, îşi simţi toată deznădejdea şi izbucni în lacrimi.

Se uită cu coada ochiului la căpitan, care se aşezase în fotoliul lui. Spectacolul îi făcu atît de mult rău, încît întoarse capul în altă parte şi bîigui, ca să-şi alunge gîndurile:

— O să vă pregătesc camera de oaspeţi.

Şi, suspinînd întruna, luă de pe perete, unde era agăţat, un şorţ alb ca să-şi şteargă ochii.

— Prefer să stau la hotel. Presupun că există unul…

Ea se uită la o pendulă mică din ceramică, în genul celor care pot fi cîştigate la bîlci şi al cărei tic-tac face parte dintre zeii lari ai casei.

— Da! La ora asta o să mai găsiţi unul de cealaltă parte a ecluzei, chiar în spatele bistroului pe care l-aţi zărit…

Totuşi, părea că vrea să-l reţină. Parcă i-ar fi fost teamă să rămînă singură cu căpitanul, la care nu îndrăznea să se mai uite.

— Credeţi că nu e nimeni în casă?

— Ai putut să vezi cu ochii dumitale.

— Vă întoarceţi mîine dimineaţă?

Tînăra îl conduse pînă la uşă, apoi o încuie imediat. Maigret se pomeni cufundat într-o ceaţă atît de groasă, încît nu vedea nici pe unde calcă. Găsi totuşi poarta. Simţi că păşea pe iarbă, apoi pe pietrele drumului. În acelaşi timp auzi un sunet îndepărtat, pe care nu reuşi să-l identifice imediat.

Semăna cu mugetul unei vaci, dar mai întristat, mai tragic.

— Tîmpitule! bombăni el printre dinţi. E pur şi simplu sirena pentru ceaţă!

Se orienta destul de greu. Vedea, drept sub picioare, apă care părea să fumege. Se afla pe zidul ecluzei. Auzi undeva scîrţîit de manivele. Nu-şi mai amintea de locul pe unde traversase apa cu maşina şi, zărind o pasarelă îngustă, vru să păşească pe ea.

— Atenţie!…

Era stupefiant! Vocea răsunase foarte aproape de el! Deşi senzaţia de singurătate era deplină, un om se afla la mai puţin de trei metri de el şi, privind cu mare atenţie, abia dacă îi ghicea silueta.

Înţelese imediat avertismentul. Pasarela pe care voia să păşească se mişcă. Era chiar poarta ecluzei care se deschidea, iar spectacolul deveni şi mai halucinant pentru că, foarte

aproape, la cîţiva metri, nu se mai ivea un om, ci un adevărat zid, înalt cît o casă. Deasupra zidului se vedeau lumini estompate de ceaţă.

O ambarcaţiune trecea la doi paşi de comisar! O parîmă groasă căzu lîngă el şi cineva o luă de jos şi o fixă de o baba.

— Înapoi!… Atenţie!… strigă o voce, sus, pe puntea vaporului.

Cu cîteva secunde înainte totul părea mort, pustiu. Iar acum, Maigret, care mergea de-a lungul ecluzei, băgă de seamă că ceaţa era plină de forme omeneşti. Cineva învîrtea o manivelă. Altul alerga cu a doua parîmă. Vameşii aşteptau să fie fixată pasarela ca să poată urca la bord.

Şi toate astea fără să vadă aproape nimic, în ceaţa umedă care agăţa perle în mustăţi.

— Vreţi să treceţi?

Era, foarte aproape de el, o altă poartă a ecluzei.

— Repede, pentru că pe urmă o să aveţi de aşteptat vreun sfert de ceas…

Traversă ţinîndu-se de balustradă, auzi apa clocotind sub picioare şi, tot în depărtare, urletele sirenei. Pe măsură ce înainta, acel univers de ceaţă se umplea din ce în ce mai mult, forfotind intens de o viaţă misterioasă. Îl atrase un punct luminos. Se apropie şi văzu un pescar, într-o barcă legată la chei, care lăsa şi ridica o plasă mare fixată în prăjini.

Pescarul se uită la el fără curiozitate, apoi începu să trieze într-un coş peştele mic.

În jurul vaporului, ceaţa, mai luminoasă, lăsa să se distingă vînzoleala de la bord. Pe punte se vorbea englezeşte. La marginea cheiului, un bărbat purtînd o şapcă cu ceaprazuri viza documentele.

Căpitanul portului. Cel care îi luase acum locul căpitanului Joris.

Tot un bărbat mic de statură, dar mai slab, mai vioi, care glumea cu ofiţerii navei.

În fond, universul se reducea la cîţiva metri pătraţi de luminozitate relativă şi la o mare gaură neagră, unde ghiceai uscatul şi apa. Marea se afla acolo, undeva în stînga, şi abia dacă i se auzea tălăzuirea.

Oare nu tot într-o astfel de seară dispăruse şi Joris? Viza documente, aşa cum făcea acum colegul lui. Glumea probabil. Supraveghea ecluza, manevrele. Nu era nevoie să vadă. Cîteva zgomote familiare îi erau de ajuns. Ca tuturor oamenilor de acolo, care n-au nevoie să se uite pe unde merg!

Maigret, care îşi aprinsese pipa, se încruntă, pentru că nu-i plăcea să se simtă neîndemînatic. Îi era necaz de stîngăcia lui

de om al uscatului, care se sperie sau se minunează de tot ce are legătură cu marea.

Porţile ecluzei se deschiseră. Vaporul pătrunse pe un canal puţin mai îngust decît Sena la Paris.

— Fiţi amabil! Sînteţi căpitanul portului? Comisarul Maigret de la Poliţia Judiciară. V-am adus acasă colegul.

— Joris e-aici? Deci el era? Mi-a spus cineva azi-dimineaţă. Dar e adevărat că e…?

Un mic gest cu degetul, atingînd fruntea.

— Deocamdată da! Staţi toată noaptea în port?

— Niciodată mai mult de cinci ore la rînd. Mă rog, cît ţine fluxul. Fluxul durează cinci ore, în care ambarcaţiunile au destulă apă să intre pe canal sau să iasă în larg. Ora variază de la o zi la alta… Azi tocmai am început şi o s-o ţinem aşa pînă la trei dimineaţa.

Omul avea o atitudine plină de simplitate. Se purta colegial cu Maigret, fiind, în definitiv, şi el tot un funcţionar al statului.

— Mă scuzaţi!

Privi în larg, unde nu se vedea nimic. Şi totuşi zise:

— Un velier de la Boulogne, care s-a amarat de piloţi, aşteptînd deschiderea porţilor…

— Vasele vă sînt anunţate?

— De cele mai multe ori. Mai ales vapoarele cu aburi. Aproape toate au un trafic regulat, aducînd cărbuni din Anglia şi plecînd apoi de la Caen cu minereu.

— Veniţi să beţi ceva? îi propuse Maigret.

— Nu înainte de sfîrşitul fluxului. Trebuie să stau aici…

Şi strigă ordine unor oameni ascunşi de ceaţă, dar cărora le cunoştea locul exact.

— Aţi fost trimis să faceţi o anchetă?

Deodată se auzi zgomot de paşi dinspre sat. Un bărbat trecu pe o poartă a ecluzei şi, în momentul cînd ajunse în lumina unui bec, se zări ţeava unei puşti.

— Cine e?

— Primarul. Se duce la vînătoare de raţe… Are o colibă de vînătoare pe malul fluviului. Adjunctul lui trebuie să fi ajuns deja acolo, ca să pregătească totul pentru noaptea asta…

— Credeţi c-o să găsesc deschis la hotel?

— Da, la *Univers*! Dar grăbiţi-vă. Patronul îşi va sfîrşi curînd partida de cărţi şi se va duce la culcare. Şi nu se mai dă jos din pat nici pentru tot aurul din lume!

— Pe mîine, zise Maigret.

— Da! Voi fi prezent în port de la ora zece. La flux…

Dădură mîna şi viaţa continuă în ceaţă, unde te loveai brusc de un om pe care nu-l văzuseşi.

La drept vorbind, nu era nimic sinistru, ci doar o neliniște vagă, o teamă, o apăsare, senzația unei lumi necunoscute de care ești străin și care își continuă existența proprie în jurul tău.

Întunericul populat de oameni nevăzuți. Sau velierul care își aștepta rîndul, foarte aproape, și pe care nici măcar nu-l puteai ghici…

Maigret trecu din nou pe lîngă pescarul nemișcat sub felinarul lui și încercă să intre în vorbă cu el:

— Trage?

Dar omul se mulțumi să scuipe în apă, în timp ce Maigret se îndepărtă, furios că spusese o asemenea tîmpenie.

Ultimul lucru pe care îl auzi înainte să intre în hotel a fost zgomotul obloanelor care se închideau la etajul casei căpitanului Joris.

Julie era înspăimîntată. Pisica ieșise pe ușă în momentul în care intrau în casă!

— Sirena aia de ceață o să mugească toată noaptea? bombăni Maigret agasat, zărindu-l pe patronul hotelului.

— Cît ține ceața. Te obișnuiești…

*
* *

Avu un somn agitat, ca atunci cînd digestia e greoaie sau, copil fiind, aștepți un mare eveniment. Se sculă de două ori, își lipi fața de gemurile reci și văzu numai drumul pustiu și fasciculul mobil al farului, care părea că voia să străpungă un nor. Sirena urla întruna, mai violentă, mai agresivă.

Ultima dată se uită la ceas. Era ora patru și pescarii, cu coșul în spinare, se îndreptau spre port în ritmul zgomotos al saboților.

Deodată auzi bătăi repezi în ușă, care se deschise înainte ca Maigret să apuce să răspundă, lăsînd să apară fața tulburată a patronului.

Se făcuse ziuă, iar soarele bătea în ferestre. Totuși, sirena de ceață nu se oprise.

— Repede!… Căpitanul e pe moarte…

— Care căpitan?

— Căpitanul Joris. Julie a dat fuga în port să vă anunțe odată cu doctorul…

Maigret, ciufulit, își trase în grabă pantalonii, se încălță, fără să-și lege șireturile, și-și îmbrăcă haina, uitîndu-și gulerul tare.

— Nu vreţi nimic înainte să plecaţi? O cafea? Un pahar de rom?

Nimic! Nu avea timp. Deşi ieşise soarele, afară era foarte rece. Drumul era încă umed de rouă.

Traversînd ecluza, comisarul zări marea plată, de un albastru-pal, din care se vedea numai o bandă subţirică, deoarece, la o distanţă mică, o eşarfă lungă de ceaţă acoperea orizontul.

Pe pod, cineva îl întrebă:

— Sînteţi comisarul de la Paris? Eu sînt paznicul rural… Îmi pare bine. Vi s-a spus?

— Ce?

— Se pare că e îngrozitor! Uitaţi maşina doctorului!

În avanport, bărcile pescarilor se legănau molcom, stîrnind pe apă reflexe deşirate, roşii sau verzi. Pînzele erau ridicate, să se usuce probabil, arătîndu-şi numărul trasat cu vopsea neagră.

Două-trei femei se aflau în faţa casei de lîngă far. Uşa era deschisă. Maşina doctorului trecu de Maigret şi de paznic, care se ţinea de el.

— Se spune că a fost otrăvit… Se pare că e verzui la faţă…

Maigret intră în casă exact în momentul în care Julie, plîngînd, cu ochii umflaţi şi obrajii roşii, cobora încet scara. Fusese dată afară din camera unde doctorul îl examina pe muribund.

Purta încă, sub o haină îmbrăcată în grabă, o cămaşă de noapte lungă şi albă şi avea picioarele goale în papuci.

— E îngrozitor, domnule comisar! Nu vă puteţi închipui… Urcaţi repede! Poate că…

Maigret intră în cameră tocmai cînd doctorul se îndrepta de spate, după ce se aplecase deasupra patului. Faţa lui spunea cît se poate de clar că nu mai era nimic de făcut.

— Poliţia…

— A, bine! S-a terminat. Poate două-trei minute… Dacă nu mă înşel, e vorba de stricnină.

Deschise fereastra, deoarece gura deschisă a muribundului părea să respire cu greu aerul din încăpere. Şi atunci apărură, tablou ireal, soarele, portul, bărcile şi velele lor desfăşurate, şi pescarii care vărsau în lăzi coşuri pline cu peşti lucitori.

Prin contrast, faţa lui Joris părea mai galbenă sau mai verde. Era greu de spus. Un ton neutru, care nu se potrivea cu ideea pe care ne-o facem despre tenul uman.

Membrele i se zbăteau, însufleţite de tresăriri mecanice. Faţa rămînea totuşi calmă, trăsăturile imobile, iar privirea fixa

peretele, drept în faţă.

Doctorul îi urmărea pulsul slab la încheietura unei mîini. La un moment dat, expresia feţei îi transmise lui Maigret: „Atenţie!… Se duce…”.

Atunci se petrecu un lucru neaşteptat, emoţionant. Nu se putea şti dacă nefericitul îşi recăpătase judecata. Avea faţa inertă.

Totuşi, se însufleţi brusc. Trăsăturile i se încordară, ca pe faţa unui puşti care urma să plîngă. O expresie jalnică de fiinţă foarte nefericită, care nu mai rezista…

Şi două lacrimi mari ţîşniră din ochi, căutîndu-şi făgaşele…

Aproape în acelaşi timp, vocea înăbuşită a doctorului anunţă:

— S-a sfîrşit!

Era cu putinţă? Se sfîrşise chiar în momentul în care Joris vărsa două lacrimi!

Şi, în timp ce aceste lacrimi trăiau încă, rostogolindu-se spre urechea care le sorbea, căpitanul murise.

Paşi pe scară. Jos, în mijlocul femeilor, Julie plîngea. Maigret ieşi pe palier şi zise lent:

— Nimeni să nu intre în cameră!

— A…

— Da! răspunse el.

Şi reveni în dormitorul plin de soare, unde medicul, ca să fie cu sufletul împăcat, pregătea seringa să facă o injecţie în inimă.

Pe peretele grădinii stătea o pisică albă.

II

Moştenirea

Undeva jos, probabil în bucătărie, se auzeau ţipetele stridente ale lui Julie, care se agita în mijlocul vecinelor.

Şi, pe fereastra rămasă larg deschisă, Maigret văzu oameni venind dinspre sat, jumătate mergînd normal, jumătate alergînd, puşti cu biciclete, femei ducîndu-şi copiii mici în braţe, bărbaţi în saboţi. Micul cortegiu dezordonat, gesticulînd, ajunse la pod, îl trecu şi se îndreptă spre casa căpitanului, tot aşa cum ar fi făcut dacă ar fi fost atras de turul de oraş al unui circ ambulant sau de un accident de maşină.

Curînd, rumoarea de afară deveni atît de intensă, încît Maigret închise fereastra, ale cărei perdele de muselină estompau lumina soarelui. Iar atmosfera deveni plăcută, discretă. Hîrtia tapetului era roz. Mobilele de culoare deschisă erau bine lustruite. O vază plină cu flori trona pe şemineu.

Comisarul îl privi pe doctor, care se uita în zare la un pahar şi o carafă aşezate pe noptieră. Ba chiar îşi înmuie degetul într-un rest de apă şi îşi atinse vîrful limbii.

— Asta e?

— Da. Căpitanul avea probabil obiceiul să bea apă noaptea. După cît pot să-mi dau seama, a făcut-o de data asta pe la trei dimineaţa, dar nu înţeleg de ce n-a strigat.

— Pentru că nu putea să vorbească şi nici măcar să scoată vreun sunet, mormăi Maigret.

Îl chemă pe paznicul rural, căruia îi ceru să-l anunţe pe primar şi Parchetul din Caen. Jos se auzea în continuare agitaţie. Afară, la capătul de drum care nu ducea nicăieri, localnicii formaseră grupuri. Unii, ca să aştepte mai confortabil, se aşezaseră pe iarbă.

Marea urca, invada deja bancurile de nisip ce se întindeau la intrarea portului. La orizont se zărea un fum, un vas care

aştepta momentul să se îndrepte spre ecluză.

— Aveţi idee despre ce…, începu doctorul.

Dar tăcu, văzînd că Maigret era ocupat. Comisarul deschisese secreterul de mahon aşezat exact între cele două ferestre. Şi îmbufnat, ca de obicei în astfel de împrejurări, făcea inventarul sertarelor. Aşa cum era acum, semăna cu o brută. Îşi aprinsese pipa mare, din care trăgea fără grabă, iar degetele sale enorme mînuiau fără cel mai mic respect aparent lucrurile pe care le găsea.

De exemplu, fotografii. Erau cu zecile. Multe fotografii cu prieteni, aproape toţi în uniformă de marinar, aproape toţi de aceeaşi vîrstă cu Joris. Se înţelegea că acesta păstrase legătura cu colegii de la şcoala din Brest, care îi scriau din toate colţurile lumii. Fotografii format carte poştală, naive, de o banalitate universală, indiferent că veneau de la Saigon sau de la Santiago.

Salutări de la Henry.

Sau:

În sfîrşit! Al treilea galon! Salut! Eugène.

Cele mai multe dintre aceste cărţi poştale îi erau adresate „căpitanului Joris, la bordul vasului *Diana*, Compania Anglo-Normandă, Caen”.

— Îl cunoaşteţi de mult timp pe căpitan? îl întrebă Maigret pe medic.

— De cîteva luni, de cînd e în port. Înainte naviga la bordul unuia dintre vasele primarului, pe care l-a comandat timp de douăzeci şi opt de ani.

— Un vas al primarului?

— Da, domnul Ernest Grandmaison! Directorul Companiei Anglo-Normande. Adică singurul proprietar al celor unsprezece vapoare ale societăţii…

Încă o fotografie: Joris, la douăzeci şi cinci de ani, scund şi cu faţa lată, zîmbind, dar puţin bosumflat. Un adevărat breton!

În sfîrşit, într-un plic de pînză, diplome, de la certificatul de studii pînă la brevetul de căpitan de marină comercială, documente oficiale, un extras de act de naştere, livretul militar, paşaportul…

Un plic căzu pe podea şi Maigret îl luă de jos. Hîrtia era deja îngălbenită.

— Un testament? întrebă doctorul, care nu mai avea nimic de făcut pînă la sosirea celor de la Parchet.

În casa căpitanului Joris se pare că domnise încrederea, pentru că plicul nu era lipit. Înăuntru, o hîrtie pe care scria cu slove frumoase de sergent-major:

> *Subsemnatul Yves-Antoine Joris, născut la Paimpol, exercitînd profesiunea de căpitan de vas, îmi las bunurile mobile şi imobile lui Julie Legrand, aflată în serviciul meu, ca recompensă pentru nenumăraţii ani de devotament.*
> *Ei îi revine sarcina să execute următoarele dispoziţii testamentare:*
> *Barca mea, căpitanului Delcourt; serviciul din porţelan de China, soţiei sale; bastonul de fildeş sculptat, lui…*

Puţini dintre cei care formau mica lume a portului, pe care Maigret îi văzuse agitîndu-se în ceaţa nopţii, fuseseră uitaţi. Pînă şi ecluzistul, care primea o plasă de prins peşte, „năvodul mare care se află în şopron", cum scria în testament.

În acel moment se auzi un zgomot neobişnuit. Julie, profitînd de un moment de neatenţie al femeilor care îi pregăteau un grog, „ca s-o întărească", dăduse năvală pe scară. Deschise uşa încăperii, se uită în jur ca scoasă din minţi, se repezi spre pat, apoi se trase înapoi, descumpănită, impresionată de moarte în ultimul moment.

— Oare e…?

Se prăbuşi pe podea, pe covoraşul de lîngă pat, strigînd lucruri greu de înţeles, printre care se puteau ghici:

— ...nu e posibil... Bietul *domnu' meu... domnu' meu… meu…*

Maigret, foarte grav, se aplecă, o ajută să se ridice şi o duse, zbătîndu-se, în camera de alături, care era odaia ei. Acolo nu fusese făcută ordine. Pe pat erau aruncate haine şi în lighean era apă cu săpun.

— Cine a umplut carafa cu apă care se află pe noptieră?

— Eu… Ieri-dimineaţă… Cînd am pus şi florile în camera căpitanului.

— Erai singură în casă?

Julie gîfîia, îşi recăpăta treptat stăpînirea de sine, dar, în acelaşi timp, era mirată de întrebările lui Maigret.

— Ce vă închipuiţi? strigă ea deodată.

— Nu-mi închipui nimic. Linişteşte-te. Am citit adineauri testamentul lui Joris.

— Şi?

— Ţi-a lăsat toate bunurile. Eşti bogată…

Aceste cuvinte nu făcură altceva decît să provoace alte lacrimi.

— Căpitanul a fost otrăvit cu apa care se găsea în carafă.

Ea îl privi cu o sticlire de dispreţ în ochi şi răcni:

— Ce vreţi să spuneţi? Ai! Ce vreţi să spuneţi?

Era în aşa hal de surescitată, încît îl apucă de braţ şi îl scutură zdravăn. Puţin ar fi lipsit să nu-l zgîrie sau să-l lovească.

— Uşurel! Linişteşte-te. Ancheta e abia la început. Nu insinuez nimic. Mă informez.

Cineva bătu în uşă. Era paznicul rural.

— Cei de la Parchet nu vor putea veni decît pe la începutul după-amiezii. Domnul primar, care s-a întors azi-dimineaţă de la vînătoare, era în pat. Va veni îndată ce va fi gata.

Toată lumea stătea sub un fel de presiune. În casă se simţea încordarea. Iar mulţimea de afară, care aştepta fără să ştie nici ea ce, sporea impresia de nervozitate, de dezordine.

— Ai de gînd să rămîi aici? o întrebă Maigret pe tînără.

— De ce nu? Unde m-aş duce?

Maigret îl rugă pe doctor să iasă din camera mortului şi încuie uşa. Lăsă cu Julie numai două persoane, pe soţia paznicului de la far şi pe cea a unuia dintre ecluzişti.

— Pe ceilalţi nu-i laşi să intre, îi spuse paznicului rural. La nevoie, încearcă să-i împrăştii discret pe curioşi.

Ieşi şi el, trecu printre grupuri şi se îndreptă spre pod. Sirena de ceaţă urla întruna în depărtare, dar abia se auzea, pentru că vîntul bătea acum dinspre uscat. Era călduţ. Soarele devenea mai strălucitor de la o oră la alta. Marea urca.

Doi ecluzişti veneau deja din sat să-şi ia postul în primire. Pe pod, Maigret îl întîlni pe căpitanul Delcourt, cu care vorbise seara trecută şi care veni spre el.

— Deci e adevărat?

— Da, Joris a fost otrăvit.

— De cine?

Mulţimea începea să se îndepărteze de casa căpitanului. E adevărat că paznicul rural gesticula, se deplasa de la un grup la altul, le spunea oamenilor Dumnezeu ştie ce. În schimb, îl urmăreau cu privirea pe comisar. Curiozitatea se îndrepta acum asupra lui.

— Fluxul e sus?

— Nu încă. Trebuie să mai urce vreo 90 de centimetri. Uitaţi! Vaporul acela, pe care îl vedeţi ancorat în radă, aşteaptă de la şase dimineaţa.

Alte persoane ezitau să se apropie de cei doi: vameşii, ecluzistul-şef, paznicul de pescuit şi patronul vasului pazei de

coastă. Ajutoarele lor se pregăteau însă pentru munca din acea zi.

În fond, era întreaga populaţie, pe care Maigret doar o ghicise în ceaţă şi pe care o vedea acum la lumina zilei. *Buvette de la Marine* era la doi paşi. Prin ferestrele şi uşa ei cu geam se puteau vedea ecluza, podul, digurile, farul şi casa lui Joris.

— Veniţi să bem ceva? îi propuse comisarul.

De altfel, ghicea că acesta trebuie să fi fost obiceiul, că, de fiecare dată cînd fluxul atingea punctul culminant, toţi acei oameni se adunau în cafenea. Căpitanul cercetă întîi apa.

— Am la dispoziţie o jumătate de oră, zise el.

Intrară amîndoi în cafeneaua din scînduri, apoi şi ceilalţi, şovăielnici, veniră încet în urma lor, iar Maigret le făcu semn să se aşeze la aceeaşi masă.

Trebuia să spargă gheaţa, să se prezinte tuturor, să le cîştige încrederea şi chiar să pătrundă într-un fel în grup.

— Ce beţi?

Se uitară unii la alţii. Încă erau jenaţi.

— De obicei, la ora asta, o cafea botezată.

Îi servi o femeie. Mulţimea trecea înapoi podul, încerca să vadă ce se petrecea în cafenea, nu-i venea să se întoarcă în sat, se împrăştia în port să aştepte evenimentele.

După ce îşi umplu pipa, Maigret le întinse punga şi celorlalţi. Căpitanul Delcourt preferă o ţigară. Dar ecluzistul-şef, roşind, puse o picătură de tutun în gură şi întrebă:

— Permiteţi?

— O dramă ciudată, nu-i aşa? întrebă în sfîrşit Maigret.

Deşi toţi aşteptau aceste cuvinte, urmă o tăcere exagerată.

— Căpitanul Joris părea un om foarte cumsecade…

Şi aşteptă, observîndu-le feţele cu coada ochiului.

— Prea! replică Delcourt, care era puţin mai în vîrstă decît colegul lui, mai puţin îngrijit şi nu părea să dispreţuiască alcoolul.

Totuşi, în timp ce vorbea, nu uita să urmărească, prin perdele, nivelul apei şi nava care ridica ancora.

— Se cam grăbeşte! Curentul fluviului o să-l devieze spre bancuri…

— Noroc! În fond, nimeni nu ştie ce s-a întîmplat în noaptea de 16 septembrie…

— Nimeni. Era o noapte ceţoasă, ca noaptea trecută. Nu eram de serviciu. Totuşi, pînă la nouă am stat aici, la o partidă de cărţi cu Joris şi cu prietenii pe care îi vedeţi.

— Vă întîlniţi în fiecare seară?

— Aproape… La Ouistreham nu sînt distracţii. În seara aceea, de trei-patru ori, Joris a lăsat pe altul să joace în locul

lui ca să fie prezent la trecerea unui vas. La nouă şi jumătate, apa începea să se retragă. A plecat în ceaţă, ca şi cum s-ar fi dus acasă…

— Cînd i s-a constatat dispariţia?

— A doua zi… Julie a venit să întrebe de el. Adormise înainte de întoarcerea căpitanului şi, dimineaţă, se mirase că nu-l găsise în dormitor.

— Joris băuse cîteva pahare?

— Niciodată mai mult de unu! spuse vameşul, care dorea acum să se amestece şi el în discuţie. Şi fără tutun!

— Şi… auziţi… El şi Julie?…

Ceilalţi se uitară unii la alţii. Ezitări, zîmbete.

— Nu se poate şti. Joris jura că nu… Numai că…

Vameşul interveni din nou:

— Nu înseamnă că-l vorbeşti de rău dacă spui că nu era ca noi… Nu era mîndru, nu, nu ăsta e cuvîntul! Dar ţinea la el… Înţelegeţi? N-ar fi venit niciodată să supravegheze trecerea vaselor prin ecluză în saboţi, cum i se întîmplă lui Delcourt. Juca seara cărţi, aici, dar nu venea ziua. Nu-i tutuia pe ajutorii de ecluzist. Nu ştiu dacă înţelegeţi ce vreau să spun…

Maigret înţelegea foarte bine. Petrecuse cîteva ore în casa lui Joris: curată, burgheză, ordine peste tot. Şi vedea acum grupul celor de la cafenea, mai simplu, mai neglijent. Aici veneau poate să bea aperitiv după aperitiv. Vocile deveneau probabil zgomotoase, atmosfera – grosolană, niţeluş fără perdea.

Joris venea numai să joace cărţi, nu vorbea despre treburile personale, pleca după ce bea un singur pahar.

— E aproape de opt ani cu el… Avea şaisprezece ani pe-atunci… Era o fetişoară de la ţară, cu muci la nas şi îmbrăcată ca vai de lume.

— Şi acum…

Fără să fie chemată, chelneriţa veni cu o sticlă de rachiu şi turnă o nouă „botezată” în paharele cu un rest de cafea pe fund. Şi acesta trebuie să fi fost un ritual.

— Acum, e cum e… Mă rog… De exemplu, la bal, nu dansează cu oricine. Iar în prăvălii, dacă cineva se poartă mai familiar cu ea, cum ar face cu o mică menajeră, se supără. E greu de explicat. Totuşi, fratele ei…

— Fratele ei?

Ecluzistul-şef se uită în ochii vameşului. Dar Maigret surprinse privirea.

— Domnul comisar tot o să afle! zise omul, care nu era probabil la prima cafea botezată cu rachiu. Fratele ei a stat opt ani la ocnă… Într-o seară, la Honfleur, s-a îmbătat… Erau mai

mulţi şi făceau scandal pe stradă. Poliţia a intervenit şi individul a pocnit atît de rău un poliţist, încît omul a murit după o lună.

— E marinar?

— Făcea curse lungi înainte să se întoarcă în ţinut. Acum navighează la bordul unei goelete de la Paimpol, *Saint-Michel*.

Căpitanul Delcourt dădea semne de nervozitate.

— Să mergem! zise el ridicîndu-se. E timpul…

— Pînă să ajungă vaporul în sas! replică, oftînd, vameşul, mai puţin grăbit.

Rămaseră numai trei. Maigret îi făcu semn chelneriţei, care se întoarse la masă cu sticla.

— *Saint-Michel* trece uneori pe-aici?

— Da, uneori…

— A trecut în ziua de 16 septembrie?

Vameşul i se adresă întîi vecinului său de masă:

— Tot ar fi aflat, consultînd registrul trecerilor!

Apoi, lui Maigret:

— Da, a fost aici. Ba chiar a înnoptat în avanport, din cauza ceţii, şi a plecat abia cînd s-a crăpat de ziuă.

— În ce direcţie?

— Southampton. Eu am vizat documentele. Încărcaseră piatră de moară de la Caen.

— Şi nimeni nu l-a revăzut pe fratele lui Julie în ţinut?

De data asta vameşul îşi trase nasul, ezită, îşi goli paharul.

— Trebuie să-i întrebaţi pe cei care pretind că l-au zărit ieri. Eu n-am văzut nimic.

— Ieri?

Celălalt ridică din umeri. Un vapor enorm se vedea alunecînd între pereţii de piatră ai ecluzei, dominînd peisajul cu masa lui neagră, cu coşul mai înalt decît copacii de pe marginea canalului.

— Trebuie să plec.

— Şi eu…

— Cît face, domnişoară? întrebă Maigret.

— O să mai veniţi. Patroana nu-i aici…

Oamenii care aşteptau şi acum în jurul casei căpitanului să se întîmple ceva îşi găseau de lucru privind vaporul englez care trecea prin ecluză. Maigret ieşi din cafenea. În acelaşi moment, un bărbat ajunse în sat şi comisarul ghici că era primarul, pe care nu-l zărise în ajun decît în întuneric.

Era un bărbat foarte înalt, de patruzeci şi cinci, cincizeci de ani, gras, rozaliu la faţă. Purta un costum de vînătoare gri şi jambiere de aviator. Maigret se apropie de el.

— Domnul Grandmaison? Sînt comisarul Maigret de la Poliţia Judiciară.

— Încîntat, rosti maşinal interlocutorul.

Se uită la cafenea, la Maigret, apoi din nou la cafenea, părînd să spună: „Ciudat comportament pentru un înalt funcţionar!”.

Continuă să meargă spre ecluză, pe care trebuia s-o treacă pentru a ajunge acasă.

— Se pare că Joris a murit…

— Aşa se pare! replică Maigret, căruia nu-i prea plăcea această atitudine.

O atitudine cît se poate de tradiţionalistă, aceea a unui personaj important dintr-un mic cătun, care se crede buricul pămîntului, se îmbracă precum un nobil de la ţară şi se conformează democraţiei dînd mîna distrat cu toţi, adresînd saluturi vagi localnicilor şi întrebîndu-i, la o adică, ce le fac copiii.

— Şi aţi prins asasinul? În fond, dumneavoastră l-aţi adus pe Joris şi… Scuze!

Şi se îndreptă spre paznicul de pescuit, care îi servea probabil ca valet cînd se ducea să vîneze raţe, deoarece îi zise:

— Toată trestia din stînga trebuie îndreptată. Una dintre păsările-momeală nu mai face doi bani. Dimineaţă era pe jumătate moartă.

— Am înţeles, domnule primar!

Apoi se întoarse la Maigret, după ce dădu mîna cu căpitanul portului, murmurînd:

— Merge treaba?

— Merge, domnule primar.

— Ce spuneam, domnule comisar?… Ce-i adevărat în toate poveştile astea cu craniul împuşcat, cusut la loc, nebunia şi mai ştiu eu ce?

— Ţineaţi mult la căpitanul Joris?

— A fost în serviciul meu timp de douăzeci şi opt de ani. Era un om de toată isprava, meticulos în ceea ce făcea.

— Cinstit?

— Aproape toţi sînt.

— Cît cîştiga?

— Asta depinde, din cauza războiului, care a dat totul peste cap… Totuşi, destul ca să-şi cumpere căsuţa. Şi pot să pun prinsoare că avea cel puţin douăzeci de mii de franci la bancă.

— Nu mai mult?

— Să mai punem cinci mii de franci, dar mai mult nu cred.

Ecluziştii deschideau porţile din amonte şi nava urma să pătrundă pe canal, în timp ce alta, care sosea de la Caen, avea să-i ia locul şi să se îndrepte spre larg.

Aerul îşi păstra acelaşi calm ideal. Oamenii îi urmăreau pe cei doi cu privirea. Din înălţimea vasului, marinarii englezi priveau liniştiţi mulţimea, în timp ce supravegheau manevra.

— Ce părere aveţi, domnule primar, despre Julie Legrand?

Domnul Grandmaison ezită, apoi mormăi:

— O neroadă căreia i s-a urcat la cap pentru că Joris îi dădea prea mare atenţie… Se crede… Ce să zic… În orice caz, se crede altfel decît este…

— Şi fratele ei?

— Nu l-am văzut niciodată… Mi s-a spus că e o puşlama…

Lăsară ecluza în urma lor şi ajunseră la poarta casei, în preajma căreia copiii continuau să se joace, aşteptînd un spectacol interesant.

— De ce-a murit?

— Stricnină!

Maigret era din ce în ce mai încruntat. Mergea încet, cu mîinile în buzunare şi pipa între dinţi. Iar acea pipă era proporţională cu faţa lui mare: conţinea aproape un sfert dintr-un pachet de tutun.

Pisica albă, întinsă cît era de lungă pe zidul încălzit de soare, o zbughi la apropierea celor doi bărbaţi.

— Nu intraţi? întrebă primarul, mirat că Maigret se oprise fără motiv.

— O clipă! După părerea dumneavoastră, Julie era amanta căpitanului?

— Habar n-am! mormăi domnul Grandmaison agasat.

— Veneaţi des în casă?

— Niciodată! Joris fusese unul dintre angajaţii mei. Aşa că…

Şi afişă un zîmbet care se dorea a fi de mare senior.

— Dacă nu aveţi nimic împotrivă, să sfîrşim cît mai repede. Am invitaţi la masă…

— Sînteţi căsătorit?

Şi, încruntat, Maigret îşi continuă ideea, cu mîna pe ivărul porţii.

Domnul Grandmaison îl privi de sus în jos, deoarece avea un metru optzeci şi cinci. Comisarul observă că, deşi nu se uita cruciş, între pupilele lui exista o uşoară disimetrie.

— Prefer să vă avertizez că, dacă veţi continua să-mi vorbiţi pe tonul ăsta, s-ar putea să vă pară rău… Arătaţi-mi ce aveţi să-mi arătaţi…

Şi deschise el însuşi poarta, urcînd scara, în timp ce paznicul rural se grăbi să se dea la o parte ca să-i facă loc să treacă.

Bucătăria avea o uşă cu geam. Dintr-o privire, Maigret constată ceva anormal: le vedea pe cele două femei, dar n-o zărea pe Julie.

„Unde e?”, vru el să întrebe.

— A urcat în camera ei. S-a încuiat înăuntru. N-a vrut să mai coboare…

— Cum aşa, dintr-odată?

Soţia paznicului de far explică:

— Îi era mai bine. Mai plîngea, dar încetişor, cînd vorbea. I-am spus să mănînce ceva şi a deschis dulapul…

— Şi?

— Nu ştiu… A părut speriată… S-a repezit pe scară şi am auzit-o încuindu-se în camera ei.

În dulap era numai veselă, un coş cu cîteva mere, o farfurie cu heringi, altele două murdare, pe care urme de grăsime lăsau să se presupună că fuseseră resturi de carne.

— Aştept, la dispoziţia dumneavoastră! rosti iritat primarul, care rămăsese pe coridor. E unsprezece şi jumătate… Presupun că tot ce zice şi tot ce face fata asta nu…

Maigret încuie dulapul, puse cheia în buzunar şi se îndreptă greoi spre scară.

III

Dulapul cu alimente

— Julie, deschide!

Nici un răspuns, doar zgomotul unui corp care se aruncă pe pat.

— Deschide!

Nimic… Atunci Maigret se izbi cu umărul în uşă şi smulse şuruburile broaştei.

— De ce n-ai deschis?

Tînăra nu plîngea, nu era agitată. Stătea ghemuită pe o parte şi privea drept în faţă, cu pupilele nemişcate. Cînd comisarul ajunse prea aproape, sări din pat şi se îndreptă spre uşă.

— Lăsaţi-mă! zise ea.

— Atunci dă-mi biletul, Julie.

— Care bilet?

Era agresivă, crezînd că astfel îşi va face mai credibilă minciuna.

— Căpitanul îi permitea fratelui dumitale să te viziteze?

Nici un răspuns.

— Înseamnă că nu-i permitea! Fratele dumitale venea totuşi. Se pare că a venit în noaptea în care a dispărut Joris…

Ea îi aruncă o privire dură, aproape duşmănoasă.

— *Saint-Michel* se afla în port. Era firesc să-ţi facă o vizită. O întrebare… Cînd vine, obişnuieşte să mănînce, nu-i aşa?

— Brută! bombăni ea printre dinţi.

Maigret continuă:

— A intrat aici ieri-seară, pe cînd erai la Paris. Nu te-a găsit şi atunci ţi-a lăsat un bilet. Ca să fie sigur că nu-l va găsi altcineva, l-a pus în dulapul cu alimente. Dă-mi biletul!

— Nu-l mai am!

Maigret privi şemineul gol, fereastra închisă.

— Dă-mi-l!

Tînăra se îndîrjea nu ca o femeie inteligentă, ci ca un copil năbădăios. Comisarul îi surprinse privirea şi mormăi, cu un strop de afecţiune:

— Prostuţo!

Biletul era pur şi simplu pe pernă, în locul unde Julie stătuse culcată cu cîteva clipe înainte. Dar în loc să se dea bătută, menajera, încăpăţînată, încercă să smulgă foaia de hîrtie din mîinile comisarului, amuzat de înverşunarea ei.

— Asta e tot? ameninţă el ţinîndu-i mîinile.

Şi citi rîndurile aşternute pe hîrtie, cu un scris urît, plin de greşeli:

> *Dacă te întorci cu patronul tău, ai mare grijă de el, pentru că oameni răi îi poartă sîmbetele. Mă întorc peste două-trei zile cu vasul. Nu mai căuta cotletele. Le-am mîncat eu. Fratele tău pe vecie.*

Maigret lăsă capul în jos atît de derutat, încît nu se mai ocupă de Julie. Un sfert de oră mai tîrziu, căpitanul portului îi spuse că *Saint-Michel* trebuia să fie la Fécamp şi că va ajunge noaptea viitoare, dacă vîntul va continua să bată pe direcţia nord-vest.

— Cunoaşteţi poziţia tuturor vaselor?

Şi, tulburat, Maigret privi marea care scînteia, foarte departe, printr-un fum subţire.

— Porturile sînt legate între ele. Uitaţi lista navelor care aşteaptă azi.

Şi-i arătă comisarului, pe un perete din biroul portului, o tablă neagră cu diferite nume scrise cu creta.

— Aţi descoperit ceva? Nu vă încredeţi prea mult în tot ce spun oamenii… Chiar şi cei serioşi! Dac-aţi şti cîte mici invidii pot să fie şi aici la noi!

Şi domnul Delcourt îl salută cu mîna pe căpitanul unui cargobot care se îndepărta, apoi oftă, privind spre cafenea.

— O să vedeţi!

La ora trei, Parchetul îşi terminase treaba şi vreo zece domni ieşiră din casa lui Joris, deschiseră mica poartă de fier verde şi se îndreptară spre cele patru maşini care aşteptau, înconjurate de curioşi.

— Cred că pe-aici sînt o mulţime de raţe! îi zise substitutul domnului Grandmaison, privind terenurile din jur.

— E un an prost. Dar anul trecut…

Se repezi spre prima maşină, care demara.

— Vă opriţi un moment la mine, nu-i aşa? Ne aşteaptă soţia mea…

Maigret rămase ultimul şi primarul, pe un ton la limita politeţii, îi zise:

— Urcaţi cu noi. Trebuie să fiţi cu noi, în mod normal…

Nu rămăseseră decît Julie şi două femei în casa căpitanului Joris, plus paznicul rural, la uşă, să aştepte duba mortuară care avea să ia cadavrul şi să-l ducă la Caen.

În maşini, atmosfera era deja ca la unele întoarceri de la înmormîntare, care, între oameni de viaţă, ajung să fie cît se poate de vesele. Primarul îi explica substitutului, în timp ce Maigret stătea foarte incomod pe strapontină:

— Dacă ar fi numai după mine, aş trăi aici tot anul. Dar soţiei mele nu-i prea place la ţară, aşa că locuim mai mult în casa noastră din Caen. Acum, soţia mea tocmai s-a întors de la Juan-les-Pins, unde stă o lună cu copiii…

— Cît are cel mare acum?

— Cincisprezece ani…

Oamenii de la ecluză se uitau cum treceau maşinile. Şi imediat, pe drumul spre Lion-sur-Mer, apăru vila primarului, o vilă normandă mare, cu peluze înconjurate de bariere albe şi presărate cu animale din porţelan.

În vestibul, în rochie de mătase neagră, doamna Grandmaison îşi primi invitaţii cu un zîmbet foarte reţinut, ca o distinsă femeie de lume. Uşa salonului era deschisă. Pe masa fumoarului erau pregătite ţigările de foi şi lichiorurile.

Toţi se cunoşteau. Se reîntîlnea o părticică din mica lume de la Caen. O servitoare cu şorţ alb luă pardesiurile şi pălăriile.

— Zău, domnule judecător, n-aţi venit niciodată la Ouistreham şi locuiţi la Caen de atîţia ani!

— Doisprezece ani, dragă doamnă… A, uite-o pe domnişoara Gisèle!

O puştoaică de paisprezece ani, arătînd deja ca o domnişoară în toată puterea cuvîntului, mai ales prin atitudinea de mare burgheză, ca mama ei, veni să se încline în faţa invitaţilor. Dar nimeni nu se gîndi să-l prezinte şi pe Maigret doamnei Grandmaison.

— Presupun că, după tot ce-aţi văzut, preferaţi lichiorurile unei ceşti cu ceai… Puţin coniac, domnule substitut? Doamna e tot la Fontainebleau?

Se vorbea din mai multe părţi în acelaşi timp. Maigret prindea din zbor frînturi de fraze.

— Nu!… Zece raţe sălbatice într-o noapte e maxim… Vă jur că nu e frig deloc! Coliba e încălzită…

În altă parte a încăperii:

— …Suferă mulţi din cauza crizei navlurilor?

— Asta depinde de companii. La noi nu se resimte. Nici un vas nu a fost scos din uz. Însă micii armatori, mai ales cei

care au numai goelete echipate pentru cabotaj, încep să tragă targa pe uscat… Se poate spune că, în principiu, toate goeletele sînt de vînzare, pentru că nu mai sînt rentabile…

— Nu, doamnă, murmura în alt colţ substitutul. N-aveţi de ce să vă fie teamă. Misterul, dacă există vreunul în acest deces, va fi repede descoperit. Nu-i aşa, domnule comisar? Dar… Aţi fost prezentat?… Comisarul Maigret, unul dintre cei mai eminenţi şefi de la Poliţia Judiciară.

Maigret avea un aer ţeapăn, o expresie lipsită de cordialitate. Se uită ciudat la tînăra Gisèle, care îi întindea, zîmbind, o farfurie cu prăjiturele.

— Mulţumesc!

— Chiar nu vă plac prăjiturile?

— Noroc!

— În sănătatea amabilei noastre gazde!

Judecătorul de instrucţie, un tip înalt şi slab de vreo cincizeci de ani, care vedea anevoie în pofida ochelarilor cu lentile groase, îl luă pe Maigret deoparte.

— Bineînţeles, aveţi mînă liberă din partea mea. Dar telefonaţi-mi în fiecare seară ca să fiu la curent cu mersul anchetei. Ce credeţi? O crimă sordidă, nu-i aşa?

Şi, pentru că se apropia domnul Grandmaison, continuă mai tare:

— De altfel, aţi avut norocul să daţi peste un primar cum este cel de la Ouistreham, care vă va uşura sarcina. Nu-i aşa, dragă prietene? Îi spuneam domnului comisar…

— Dacă doreşte, casa aceasta îi va sta la dispoziţie. Presupun că staţi la hotel, nu-i aşa?

— Da! Vă mulţumesc pentru invitaţie, dar acolo sînt mai aproape de port.

— Şi credeţi că la cîrciumă o să descoperiţi ceva? Aveţi grijă, domnule comisar! Nu cunoaşteţi portul Ouistreham! Gîndiţi-vă ce poate să însemne imaginaţia oamenilor care-şi petrec viaţa într-o cîrciumă. Şi-ar acuza şi tată, şi mamă, numai să aibă ce povesti!

— Să nu mai vorbim despre asta! propuse doamna Grandmaison, cu un zîmbet cordial. O prăjitură, domnule comisar? Serios? Nu vă plac dulciurile?

De două ori! Era prea mult! Şi, ca să protesteze, Maigret vru să-şi scoată pipa mare din buzunar. Dar se abţinu.

— Vă rog să mă scuzaţi… Trebuie să mă ocup de unele detalii.

Nimeni nu încercă să-l reţină, căci, la urma urmelor, cei de faţă nu ţineau la prezenţa lui mai mult decît îşi dorea el să plece de acolo. Afară îşi umplu pipa şi porni cu paşi lenţi spre port. Oamenii îl cunoşteau deja. Aflaseră că băuse un păhărel

împreună cu grupul de la cafenea şi era salutat cu o vagă familiaritate.

Cînd ajunse în apropierea cheiului, maşina care transporta cadavrul căpitanului Joris se îndrepta spre Caen şi, în spatele unei ferestre de la parter, putea fi zărită faţa menajerei, pe care femeile încercau s-o tragă spre bucătărie.

Cîţiva oameni se adunaseră în jurul unei bărci de pescuit, care tocmai se întorsese, iar cei doi marinari din ea triau peştele. Vameşii, sprijiniţi de parapetul podului, lăsau să se scurgă orele lente ale serviciului.

— Am primit confirmarea. *Saint-Michel* va sosi mîine! spuse căpitanul, apropiindu-se de Maigret. A stat trei zile la Fécamp să-şi repare bompresul.

— Auziţi… Se întîmplă să transporte icre sărate de morun?

— Icre sărate? Nu! Icrele sărate norvegiene vin cu goeletele scandinave sau cu vaporaşe. Dar nu aruncă ancora la Caen. Descarcă direct în porturile de pescuit, cum ar fi Concarneau, Sables-d'Olonne, Saint-Jean-de-Luz…

— Dar ulei de focă?

De data asta căpitanul făcu ochii mari.

— De ce?

— Nu ştiu…

— Nu! Cabotierele au aproape întotdeauna aceleaşi încărcături: legume şi mai ales ceapă pentru Anglia, cărbune pentru porturile bretone, piatră, ciment, ţiglă… Vreau să vă spun că m-am interesat la ecluzişti despre ultima trecere a goeletei *Saint-Michel*. În ziua de 16 septembrie, a sosit de la Caen exact cînd începea refluxul. Serviciul se terminase. Joris a atras atenţia că nu era destulă apă pe canal pentru ieşirea în larg, mai ales pe ceaţă. Patronul a insistat să treacă totuşi sasul, ca să poată pleca a doua zi la prima oră. Au înnoptat aici, uitaţi, acolo, în avanport, cu odgoanele legate de piloţi. A venit refluxul şi au ajuns pe uscat. Au putut pleca abia pe la nouă dimineaţa.

— Fratele lui Julie era la bord?

— Bineînţeles! Sînt doar trei: şeful, care e şi proprietarul vasului, şi doi oameni. Grand-Louis…

— Ăsta e numele ocnaşului?

— Da. I se spune Grand-Louis pentru că e mai înalt decît dumneavoastră şi ar putea să vă sugrume numai cu o mînă…

— Un tip rău?

— Dacă e să-l întrebaţi pe primar sau pe unul dintre burghezii de pe-aici, vă va răspunde că da. Eu nu l-am cunoscut înainte de ocnă. Nu vine foarte des aici. Ştiu doar că n-a făcut niciodată prostii la Ouistreham. Bea, bineînţeles…

Sau, mai curînd… E greu de ştiut… E întotdeauna pe jumătate beat. Se duce… Vine… Şchioapătă, ţine umerii şi capul într-o parte, şi asta nu-l face deloc să arate a om de treabă. Totuşi, şeful lui e mulţumit.

— A venit aici ieri, în absenţa surorii sale.

Căpitanul Delcourt întoarse capul în altă parte, neîndrăznind să tăgăduiască. Maigret înţelese în acel moment că nu i se va spune niciodată totul, că exista un fel de camaraderie între acei oameni ai mării.

— Nu e numai el…

— Ce vreţi să spuneţi?

— Nimic… Am auzit de un străin care ar fi fost văzut bîntuind pe-aici… Dar nu e nimic sigur.

— Cine l-a văzut?

— Nu ştiu. Vorbesc unii… Nu beţi nimic?

Maigret intră pentru a doua oară în cafenea, unde oamenii dădură mîna cu el.

— Aţi văzut? Domnii de la Parchet şi-au făcut treaba cît ai zice peşte!

— Ce beţi?

— Bere.

Soarele nu se ascunsese în timpul zilei, dar acum, eşarfe de ceaţă se întindeau între copaci şi apa canalului începea să fumege.

— Încă o noapte de pîclă! zise căpitanul, oftînd.

Şi în acelaşi moment se auzi urletul sirenei.

— E geamandura luminoasă de la intrarea în şenal.

— Căpitanul Joris se ducea deseori în Norvegia? întrebă brusc Maigret.

— Da, cînd naviga pentru Compania Anglo-Normandă! Mai ales imediat după război, pentru că era criză de lemne. Încărcătură incomodă, care nu lasă loc de manevră.

— Aţi lucrat la aceeaşi companie?

— Nu mult timp. Am navigat îndeosebi pentru *Worms*, din Bordeaux. Făceam „tramvaiul", cum se spune, adică mereu aceeaşi rută: Bordeaux-Nantes şi Nantes-Bordeaux. Optsprezece ani!

— De unde se trage Julie?

— Dintr-o familie de pescari din Port-en-Bessin… Dacă se poate spune „pescari"! Tatăl ei n-a făcut niciodată mare lucru şi a murit în timpul războiului. Iar mama ei vinde probabil şi acum peşte pe stradă şi, mai ales, trage la măsea vin roşu prin bistrouri.

Pentru a doua oară, gîndindu-se la Julie, Maigret zîmbi într-un mod ciudat. O revedea intrînd în biroul lui de la Paris, impecabilă în taiorul ei albastru, cu un aer uşor voluntar.

Apoi, în această dimineaţă, cînd lupta cu atîta stîngăcie, ca o fetiţă, ca să nu-i dea biletul de la fratele ei.

Casa lui Joris dispărea deja în ceaţă. Nu mai era lumină la etaj, de unde cadavrul fusese ridicat, nici în sufragerie. Doar pe coridor şi, probabil, în spate, în bucătărie, unde cele două vecine îi ţineau companie tinerei menajere.

Ajutorii de ecluzist intrară şi ei în bar, dar, sensibili la nuanţe, se aşezară la o masă din fund şi începură o partidă de domino. Farul se aprinse.

— Umple-le! zise căpitanul, arătînd paharele. E rîndul meu!

— La ora asta, dacă ar fi trăit, unde s-ar fi aflat Joris? Aici? întrebă Maigret cu o voce ciudat de înăbuşită.

— Nu! Acasă, cu papucii în picioare!

— În sufragerie? În camera lui?

— În bucătărie… citind ziarul, apoi o cărţulie de horticultură. Îl apucase pasiunea florilor. Indiferent de anotimp, avea grădina plină!

Ceilalţi rîdeau, dar erau puţin jenaţi pentru că nu aveau şi ei pasiunea florilor, preferînd veşnicul bistrou.

— Nu se ducea la vînătoare?

— Rar. Cîteodată, cînd era invitat…

— Cu primarul?

— S-a întîmplat… Cînd erau raţe, se duceau amîndoi la colibă.

Cafeneaua nu era foarte luminată, aşa că, prin fum, nu-i vedeai prea bine pe jucătorii de domino. O sobă mare făcea atmosfera şi mai grea. Afară era aproape întuneric, dar un întuneric pe care ceaţa îl făcea mai tulbure şi parcă dăunător. Sirena urla întruna. Pipa lui Maigret sfîrîia.

Şi, răsturnat pe speteaza scaunului, comisarul închise pe jumătate ochii, străduindu-se să pună cap la cap toate elementele răzleţe care formau o masă informă.

— Joris a dispărut şase săptămîni şi a revenit cu capul spart şi cusut! zise el, fără să-şi dea seama că gîndea cu voce tare. Iar cînd a ajuns aici, îl aştepta otrava.

Dar abia a doua zi găsise Julie în dulap avertismentul fratelui ei!

Maigret oftă prelung şi murmură în chip de concluzie:

— În fond, cineva a încercat să-l omoare! Apoi l-a vindecat! După aceea l-a ucis de-a binelea! Doar dacă nu cumva…

Cele trei propoziţii nu se potriveau. Şi în mintea lui se ivi un gînd straniu – atît de straniu, încît îl înspăimînta.

— Dar dacă nu s-a încercat uciderea lui prima dată? S-a dorit doar să-şi piardă minţile!

Oare nu spuneau medicii de la Paris că operaţia ar fi putut fi făcută de un mare chirurg?

Dar despici capul unui om ca să-i furi judecata?

Şi apoi, ce dovedea că Joris şi-o pierduse cu adevărat?

Ceilalţi se uitau la Maigret, păstrînd o tăcere respectuoasă. Vameşul făcu numai un gest chelneriţei, ca să-i spună: „Încă un rînd…”.

Fiecare stătea în colţul lui, în atmosfera caldă, pierdut într-o visare jilavă, pe care alcoolul o făcea şi mai vagă.

Auziră trecînd trei maşini: cei de la Parchet, care se întorceau la Caen după primirea de la domnul şi doamna Grandmaison. La ora aceea, cadavrul căpitanului Joris se afla deja într-un dulap frigorific al Institutului Medico-Legal.

Nimeni nu mai vorbea. Piesele de domino se mişcau pe masa care îşi pierduse lustrul. Şi se simţea că problema se impusese treptat în minţile tuturor, că îi apăsa pe toţi, că era acolo, aproape palpabilă, suspendată în aer. Feţele se încruntară. Cel mai tînăr dintre vameşi, impresionat, se ridică şi bîigui:

— E timpul să mă duc la nevasta mea…

Maigret îi întinse punga cu tutun vecinului, care îşi umplu pipa şi-o trecu următorului. Atunci răsună vocea lui Delcourt, care se pregătea şi el să plece, pentru a scăpa de atmosfera apăsătoare ce se crease:

— Cît trebuie să-ţi dau, Marthe?

— Două rînduri? Nouă şaizeci şi cinci… Plus trei franci şi zece de ieri…

Toată lumea era în picioare. Un aer umed intra pe uşa deschisă. Omenii dădură mîna unul cu altul.

Afară, fiecare se grăbi spre casă, dispărînd în ceaţă. Se auziră paşii răsunînd şi, peste toate, sunetul sirenei vibrînd.

Maigret, nemişcat, rămase un moment să asculte toţi acei paşi care se îndepărtau în toate direcţiile în jurul lui. Paşi grei, cu ezitări şi accelerări bruşte…

Şi înţelese că, fără să se ştie cum se întîmplase, se stîrnise teama.

Le era frică tuturor celor care plecau de la cafenea, frică de nimic, de tot, de un pericol vag, de o catastrofă imposibil de bănuit, de întuneric şi de lumini.

„Dacă nu se sfîrşise?…”

Maigret scutură scrumul pipei şi îşi încheie nasturii de la pardesiu.

IV
Saint-Michel

— Vă place? întreba patronul la fiecare fel de mîncare.

— E bun! E bun! răspundea Maigret, care, în realitate, nu ştia exact ce mînca.

Era singur în sala de mese a hotelului, construită pentru patruzeci-cincizeci de persoane. Un hotel pentru turiştii care veneau vara la Ouistreham. Mobilă ca în toate hotelurile de plajă. Vaze mici pe mese.

Nici o legătură cu acel Ouistreham care îl interesa pe comisar şi pe care începea să-l înţeleagă.

Acesta era şi motivul mulţumirii sale. Într-o anchetă, cea mai mare oroare i-o stîrneau primele contacte, cu toate stîngăciile şi ideile lor false.

De exemplu, cuvîntul Ouistreham! La Paris, evoca o imagine fără nici o legătură cu realitatea, un port în genul lui Saint-Malo. Apoi, în prima seară, Maigret îl văzuse sinistru, locuit de oameni sălbatici şi tăcuţi.

Acum făcuseră cunoştinţă. Se simţea ca acasă. Ouistreham era un sat oarecare, capătul unei porţiuni de drum împodobit cu copaci mici. Doar portul conta: o ecluză, un far, casa lui Joris, *Buvette de la Marine*.

Şi ritmul acestui port, cele două fluxuri zilnice, pescarii trecînd cu coşurile, cei cîţiva oameni care se ocupau numai de mişcarea ambarcaţiunilor…

Alte cuvinte aveau un sens mai precis: căpitan, cargou, cabotier… Vedea toate acestea circulînd şi înţelegea regula jocului.

Misterul nu era lămurit. Tot ceea ce la început era inexplicabil rămăsese la fel de inexplicabil. Dar, cel puţin, personajele erau situate fiecare la locul lui, în atmosfera lui, cu rutina lui zilnică.

— Staţi mai mult la noi? întrebă patronul, servindu-i el însuşi cafeaua.

— Nu ştiu.

— Dacă s-ar fi întîmplat în sezon, aş fi avut mult de pierdut…

Existau patru Ouistreham, aşa cum le desluşea acum Maigret: *Ouistreham-Port*, *Ouistreham-Sat*, *Ouistreham-Burghez*, cu cele cîteva vile, precum aceea a primarului, de-a lungul drumului principal… În sfîrşit, *Ouistreham-Bains-de-Mer*, momentan inexistent.

— Ieşiţi?

— Mă duc să mă plimb puţin înainte de culcare.

Era ora de vîrf a fluxului. Afară era mult mai frig decît în zilele dinainte, pentru că ceaţa, fiind în continuare opacă, se transforma în picături de apă foarte reci.

Totul era negru. Totul era închis. Se vedea numai ochiul umed al farului. Şi, pe ecluză, se auzeau voci care îşi răspundeau una alteia.

Un sunet scurt de sirenă. O lumină verde şi una roşie care se apropiau, o masă greoaie care aluneca la nivelul zidului.

Maigret înţelegea acum manevra. Un vapor sosea dinspre larg. O umbră care se apropia urma să-i prindă parîma şi s-o fixeze de prima baba. Apoi, de pe punte, comandantul va da ordinul de oprire.

Delcourt trecu pe lîngă el, fixînd digurile cu îngrijorare.

— Ce-i?

— Nu ştiu…

Se încrunta ca şi cum ar fi fost posibil, prin voinţă, să distingă ceva în acel întuneric complet. Doi oameni se duceau deja să închidă poarta ecluzei. Delcourt le strigă:

— Aşteptaţi un moment!

Apoi, brusc, uimit:

— El e!

În acelaşi moment, o voce striga, la mai puţin de cincizeci de metri:

— Ei, Louis! Coboară focurile şi ai grijă să acostezi cu babordul!

Totul se petrecea jos, în hăul întunecat, spre diguri. Se apropia o lumină mică. Ghiceai că cineva se mişca acolo, că pînza cădea cu un scîrţîit de inele pe strajă.

Apoi, vela catargului principal, desfăşurată, trecu la o lungime de braţ.

— Mă întreb cum au făcut, mormăi căpitanul.

Şi strigă din toţi rărunchii, cu faţa spre velier:

— Mai departe! Împinge prora la babordul vaporului, altfel nu vom putea închide porţile!

Un om sărise pe uscat cu o parîmă şi acum, cu mîinile în şolduri, privea în jur.

— *Saint-Michel*? întrebă Maigret.

— Da. A mers ca un vapor cu aburi.

Jos, pe punte, se vedea doar o lampă mică, luminînd lucruri confuze, un butoi, o grămadă de frînghii, silueta unui om care părăsea cîrma ca să se deplaseze în fugă în partea din faţă a goeletei.

Oamenii de la ecluză soseau unul după altul, ca să privească vasul cu o curiozitate ciudată.

— La porţi, copii! Haideţi! Manivelele!

După închiderea porţilor, apa pătrunse prin vane şi ambarcaţiunile începură să se ridice. Mica lumină se apropia. Puntea ajunsese aproape la nivelul cheiului şi omul aflat acolo îl întrebă pe căpitan:

— A mers?

— A mers! răspunse Delcourt jenat. Te-ai mişcat repede!

— Am avut vînt bun şi Louis a ridicat toate pînzele! Ba chiar am lăsat un cargobot în urma noastră!

— Te duci la Caen?

— Da, mă duc să descarc! Nimic nou pe-aici?

Maigret se afla la doi paşi, iar Grand-Louis puţin mai departe. Dar abia se vedeau. Nu vorbeau decît căpitanul portului şi cel al goeletei *Saint-Michel*.

De altfel, Delcourt se uită la Maigret, neştiind ce-ar trebui să spună.

— E adevărat că s-a întors Joris? Se pare c-a scris la ziar…

— S-a întors şi-a plecat…

— Ce vrei să spui?

Grand-Louis se apropiase un pas, cu mîinile în buzunare şi un umăr oblic. Şi, văzut astfel în întuneric, părea un uriaş mai curînd fleşcăit, cu contururi neclare.

— A murit…

De data asta, Louis se apropie de Delcourt gata să-l atingă.

— Zău? mormăi el.

Era prima dată cînd Maigret îi auzea vocea. Şi ea dădea o impresie de moliciune. Era răguşită, puţin tărăgănată. Faţa nu i se distingea încă.

— A fost otrăvit în prima noapte în care s-a întors.

Şi, prudent, cu o intenţie evidentă, Delcourt se grăbi să adauge:

— Dînsul este un comisar de la Paris trimis să…

Se simţea uşurat. Se întreba de mult cum să aducă vorba. Se temea oare de vreo imprudenţă a oamenilor de la bordul

goeletei?

— A! Domnul e de la poliţie…

Vasul urca mereu. Căpitanul păşi peste bastingaj, sări pe chei şi ezită să-i întindă mîna lui Maigret.

— Ca să vezi! exclamă el, gîndindu-se tot la Joris.

Se vedea că era şi el îngrijorat, stăpînit de o îngrijorare mai vădită decît cea a lui Delcourt. Silueta mare a lui Louis se legănă, cu capul pieziş. Trînti cîteva cuvinte pe care comisarul nu le înţelese.

— Ce-a spus?

— A bombănit în dialect: „Porcăria porcăriilor!”.

— Ce e porcărie? îl întrebă Maigret pe fostul ocnaş.

Dar acesta se mulţumi să-l privească în ochi. Se apropiaseră unul de altul. Acum se ghiceau trăsăturile. Chipul lui Grand-Louis era buhăit. Avea probabil un obraz mai mare decît celălalt sau poate că asta era doar o impresie dată de faptul că-şi ţinea în continuare capul pieziş.

O piele umflată şi ochii mari şi bulbucaţi.

— Erai ieri aici! îi zise comisarul.

Ecluzarea se terminase. Porţile din amonte se deschideau. Nava cu aburi aluneca pe apele canalului şi Delcourt trebui să dea fuga să întrebe tonajul şi proveniența. Cineva strigă din înălţimea punţii:

— Nouă sute de tone!… Rouen!…

Dar *Saint-Michel* nu ieşea din sas, iar oamenii postaţi în jurul ecluzei să-l manevreze simţeau că se petrecea ceva anormal, aşteptau, fiecare în găoacea lui de umbră, trăgînd cu urechea.

Delcourt se întoarse, notîndu-şi pe caiet datele primite.

— Ei bine? întrebă Maigret, pierzîndu-şi răbdarea.

— Ce? mormăi Louis. Ziceţi că eram aici! Înseamnă că eram…

Nu era deloc uşor să-l înţelegi, pentru că avea un fel al lui de a scurta cuvintele, de a vorbi cu gura închisă, ca şi cum ar fi mestecat ceva în acelaşi timp. Fără a mai pune la socoteală accentul local foarte pronunţat.

— Pentru ce-ai venit?

— Să-mi văd sora…

— Şi, pentru că era plecată, i-ai lăsat un bilet!

Maigret îl privea cu coada ochiului pe proprietarul goeletei, ale cărui haine erau la fel ca ale matelotului său. Nimic caracteristic. Părea mai curînd un şef de echipă decît căpitanul unei ambarcaţiuni de cabotaj.

— Am stat trei zile la Fécamp pentru reparaţii. Şi atunci Louis a profitat să vină s-o vadă pe Julie! interveni el.

Puteai să ţi-i închipui pe toţi cei aflaţi în preajmă trăgînd cu urechea. Fiecare avea grijă să nu facă zgomot. Sirena urla întruna, în depărtare, iar ceaţa se condensa, făcînd pavajul negru şi lucitor.

Un tambuchi se deschise pe puntea goeletei. Se ivi un cap cu părul răvăşit şi barba zbîrlită.

— Ce facem? Stăm aici?

— Gura, Célestin! bombăni şeful.

Delcourt bătea pasul pe loc să se încălzească, poate şi ca să-şi ascundă ezitarea, deoarece nu ştia dacă trebuia să rămînă sau să se îndepărteze.

— Ce te face să crezi, Louis, că Joris era în pericol?

Celălalt ridică din umeri şi răspunse:

— Păi! Avusese capul spart… Nu era mare şmecherie să ghiceşti!

Aproape că era nevoie de traducător, atît de greu era să distingi silabele strivite în mormăitul lui.

În aer pluteau o stînjeneală imensă şi un fel de teamă înăbuşită. Louis privi spre casa lui Joris, dar nu se vedea nimic, nici măcar o pată mai întunecată în noapte.

— Julie e acolo?

— Da. Te duci să o vezi?

El scutură din cap, ca un urs.

— De ce?

— Sigur plînge.

Rostise ceva de genul *sirplaonge*… Şi o făcuse cu dezgustul unui om care nu suferă să vadă pe cineva plîngînd.

Stăteau mai departe în ceaţa care devenea tot mai deasă, udîndu-le umerii. Delcourt simţi nevoia să intervină:

— Am putea merge să bem ceva.

Unul dintre oamenii săi, din colţul lui de umbră, aflat mai departe, îl anunţă:

— S-a-nchis!

Atunci, căpitanul goeletei propuse:

— Dacă vreţi să beţi un păhărel în cabină…

*

* *

Erau patru: Maigret, Delcourt, Grand-Louis şi proprietarul, care se numea Lannec. Cabina nu era mare. O sobă mică dădea multă căldură, care aburea totul, iar lumina lămpii cu petrol montate pe un cardan era aproape roşie.

Pereţii erau dintr-un lemn de pin gălbui lăcuit. Masa de stejar, plină de crestături, era atît de uzată, încît nici o suprafaţă nu era plană. Erau şi cîteva farfurii murdare, pahare groase şi năclăite, o sticlă de vin roşu pe jumătate plină.

În stînga şi în dreapta, în perete, se putea vedea o deschizătură dreptunghiulară, ca un dulap fără uşă. Patul căpitanului şi cel al secundului său, Louis. Paturi în dezordine, cu cizme şi haine murdare aruncate pe ele. Peste toate stăruiau mirosuri de catran, de alcool, de bucătărie şi de dormitor, dar mai cu seamă duhori greu de precizat.

În lumină, oamenii arătau mai puţin misterioşi. Lannec avea mustaţa şatenă, ochii inteligenţi şi vioi. Luă o sticlă cu alcool dintr-un dulap şi clăti paharele, umplîndu-le cu apă şi golindu-le pe jos.

— Se pare că vă aflaţi aici în noaptea de 16 septembrie…

Grand-Louis stătea cu coatele pe masă şi adus de spate. Lannec răspunse în timp ce turna în pahare:

— Da, eram!

— Lucru rar, nu-i aşa, să înnoptaţi în avanport, unde, din cauza mareei, trebuie să supravegheaţi parîmele…

— Se mai întîmplă! replică Lannec, fără altă reacţie.

— Asta te ajută deseori să cîştigi cîteva ore! interveni Delcourt, care părea să vrea să joace rolul mediatorului.

— Căpitanul Joris n-a venit la bord să vă vadă?

— În timpul ecluzării… Pe urmă, nu.

— Şi n-aţi văzut, n-aţi auzit nimic anormal?

— Noroc!… Nu!… Nimic.

— Dumneata, Louis, te-ai culcat?

— Poa’ să fie-aşa…

— Ce spui?

— Spun că poa’ să fie-aşa… Mult de-atunci.

— Nu te-ai dus să-ţi vezi sora?

— Poate că da… Nu prea mult…

— Nu ţi-a interzis Joris să pui piciorul în casa lui?

— Baliverne! mormăi celălalt.

— Ce vrei să spui?

— Nimic… Sînt baliverne… Mai aveţi nevoie de mine?

Nu exista vreo învinuire serioasă împotriva lui. În plus, Maigret nu avea deloc chef să-l aresteze.

— Nu azi.

Louis vorbi în grai breton cu şeful lui, se ridică, goli paharul şi îşi atinse şapca cu mîna.

— Ce v-a spus? întrebă comisarul.

— Că n-am nevoie de el să merg la Caen şi să mă întorc. Aşa că o să revină la bord cînd mă întorc, după ce descarc.

— Unde se duce?

— N-a spus.

Delcourt se grăbi să scoată capul prin tambuchi, trase cu urechea şi reveni după cîteva clipe.

— E la bordul dragei.

— Unde?

— N-aţi văzut cele două drage de pe canal? Deocamdată nu sînt folosite. Au cuşete. Marinarii preferă să doarmă pe o ambarcaţiune veche decît să se ducă la hotel.

— Încă un pahar? propuse Lannec.

Maigret se uita în jur mijind ochii, încercînd să se simtă în largul lui.

— Care a fost primul port în care aţi ajuns, după ce-aţi plecat de la Ouistreham, în ziua de 16?

— Southampton… Trebuia să descarc acolo pietre.

— Pe urmă?

— Boulogne.

— De-atunci n-aţi fost în Norvegia?

— Am fost o singură dată, acum şase ani.

— Îl cunoşteaţi foarte bine pe Joris?

— Ştiţi, noi cunoaştem pe toată lumea… de la La Rochelle pînă la Rotterdam… Noroc! Din Olanda, am adus rachiu de ienupăr. Fumaţi trabuc?

Scoase o cutie dintr-un sertar.

— Ţigări de foi care fac acolo zece cenţi… Un franc!

Erau groase, foarte netede, cu inel auriu.

— E ciudat! spuse Maigret, oftînd. Mi s-a spus că Joris a venit la bordul goeletei, în avanport… împreună cu cineva…

Dar Lannec era foarte ocupat să taie vîrful unui trabuc şi, cînd ridică în sfîrşit capul, pe faţa lui nu se putea citi nici o emoţie.

— N-aş fi avut nici un motiv să ascund asta.

Cineva, afară, sări pe punte, care răsună. Un cap se ivi în capătul de sus al scării.

— Soseşte vaporul de la Le Havre!

Delcourt se ridică repede şi îi zise lui Maigret:

— Trebuie să-i pregătim ecluza. *Saint-Michel* o să iasă…

Lannec întrebă:

— Presupun că pot să-mi continui călătoria…

— Pînă la Caen?

— Da! Canalul nu duce în altă parte. Probabil că mîine-seară vom termina cu descărcatul.

Toţi aveau un aer sincer. Erau deschişi! Şi totuşi, totul suna fals! Dar era ceva atît de subtil, încît ar fi fost imposibil să spui de ce suna fals sau ce era fals.

Oameni cumsecade! Aşa păreau Lannec, Delcourt, Joris, ca toţi cei de la *Buvette de la Marine*. Oare Grand-Louis nu

dădea şi el impresia unei pramatii simpatice?

— O să-ţi dau drumul, Lannec… Stai aici!

Şi căpitanul portului se duse să desprindă parîma de baba. Bătrînul, care se ivise din cabina echipajului, amorţit, ursuz, murmură:

— Grand-Louis iar şi-a luat zborul!

Şi desfăcu focul şi contrafocul, împingînd goeleta de la mal cu o cange. Maigret sări pe uscat în ultimul moment. Ceaţa se transformase definitiv în ploaie şi se puteau acum distinge toate luminile portului, toate siluetele, vaporul de la Le Havre, care îşi pierdea răbdarea şi trăgea cîte un şuierat.

Manivelele scîrţîiră. Apa pătrunse prin vanele deschise. Vela mare a goeletei ascundea perspectiva canalului.

De pe pod, Maigret desluşi cele două drage, două ambarcaţiuni oribile cu linii complicate, cu suprastructuri sinistre, acoperite de cruste de rugină.

Se apropie de ele cu prudenţă, pentru că, pe acolo, era plin de deşeuri, cabluri, ancore şi fier vechi. Păşi pe o scîndură care folosea drept pasarelă şi văzu o lumină slabă printre crăpături.

— Grand-Louis! strigă el.

Lumina se stinse brusc. Tambuchiul nu avea capac. Torsul lui Grand-Louis se ivi atunci şi bărbatul bombăni:

— Ce vreţi?

Dar, în acelaşi timp, altceva mişca, sub el, în interiorul dragei. O siluetă se furişa cu mii de precauţii… Se auzi tabla vibrînd. Izbituri…

— Cine e cu tine?

— Cu mine?

Maigret se uită în jurul lui, gata să cadă în fundul ambarcaţiunii, unde stagna un metru de nămol.

Cineva fusese acolo în mod sigur. Dar acum era departe. Pîrîiturile veneau dinspre cealaltă parte a dragei. Maigret nu ştia pe ce putea să pună piciorul. Nu avea habar din ce era format acel gen de ambarcaţiune apocaliptică, şi se lovi cu capul de o benă.

— Nu zici nimic?

Se auzi un mormăit indistinct, care voia să spună:

— Nu ştiu ce să vă zic…

Noaptea, ar fi fost nevoie de zece oameni pentru scotocirea celor două drage. Şi de oameni care să cunoască locurile! Maigret se retrase. Din cauza ploii, vocile băteau pînă departe. Auzi dinspre port:

— …exact de-a latul şenalului…

Se apropie. Era secundul vaporului cu aburi de la Le Havre, care îi arăta ceva lui Delcourt şi acesta se tulbură rău de

tot cînd îl zări pe Maigret.

— E greu de crezut că au pierdut-o fără să-şi dea seama, continuă omul de pe vapor.

— Ce?

— Barca.

— Care barcă?

— Aia de care ne-am lovit exact între diguri. E a velierului din faţa noastră. Numele e scris în partea din spate: *Saint-Michel*.

— S-o fi dezlegat, interveni Delcourt, ridicînd din umeri. Se mai întîmplă!

— Nu s-a dezlegat, pentru că, pe un timp ca ăsta, barca n-o tragi după tine, ci o ţii pe punte.

Şi oamenii din jurul ecluzei, fiecare la postul lui, încercau din nou să audă ce se vorbea.

— O să vedem mîine. Lasă barca aici.

Apoi, întorcîndu-se spre Maigret, murmură, cu un zîmbet neconvingător:

— Avem o meserie curioasă! Plină de peripeţii!

Dar comisarul nu zîmbea. Ba chiar vorbi cît se poate de serios:

— Auziţi! Dacă nu mă vedeţi mîine la şapte, să zicem la opt, anunţaţi Parchetul de la Caen.

— Ce?…

— Noapte bună! Şi barca să rămînă aici!

Şi, ca să-i înşele, se îndepărtă, cu mîinile în buzunare şi gulerul pardesiului ridicat, de-a lungul digului. Marea i se agita sub picioare, în faţă, în dreapta şi în stînga lui. Un aer foarte iodat îi umplea plămînii.

Ajuns aproape la capăt, se aplecă să ia ceva de jos.

V

Notre-Dame-des-Dunes

Cînd se făcu ziuă, Maigret, şchiopătînd puţin, cu pardesiul îngreunat de umiditate, cu gura uscată după ce fumase pipă după pipă, se întoarse la hotelul *Univers*. Totul era pustiu, însă în bucătărie îl găsi pe patron, care aprindea focul.

— Aţi stat afară toată noaptea?

— Da. Vă rog să-mi aduceţi cît mai repede cafea în cameră. Apropo, se poate face o baie?

— Va trebui să aprind focul la cazane.

— Nu e nevoie.

O dimineaţă cenuşie, cu nelipsita ceaţă, însă o ceaţă luminoasă. Maigret îşi simţea capul gol, pleoapele îl furnicau şi, în timp ce aştepta cafeaua în cameră, se aşeză în faţa ferestrei deschise.

O noapte ciudată, fără nimic senzaţional. Abia dacă se putea vorbi despre descoperiri. Totuşi, făcuse progrese în cunoaşterea dramei. O mulţime de elemente se adăugaseră celor cunoscute deja.

Sosirea goeletei *Saint-Michel*. Atitudinea lui Lannec… Se putea vorbi despre o atitudine echivocă? Nici măcar! Şi totuşi, era lipsit de claritate. Dar şi Delcourt era lipsit uneori de claritate. Şi toţi cei din port!

De exemplu, atitudinea lui Grand-Louis era vădit suspectă. Nu însoţise goeleta pînă la Caen. Se culcase la bordul unei drage abandonate. Maigret era sigur că nu fusese acolo singur.

Şi, puţin mai tîrziu, comisarul află că, înainte de sosirea în port, goeleta *Saint-Michel* îşi pierduse barca. De la capătul digului, ridicase de jos un obiect cel puţin neaşteptat în acel loc: un stilou din aur.

Era un dig din lemn, pe piloţi. La capăt de tot, lîngă semafor, o scară de fier îţi permitea să cobori la mare. În acea parte fusese găsită barca.

Cu alte cuvinte, cînd sosise, *Saint-Michel* avusese un pasager care nu voise să fie văzut la Ouistreham. Pasagerul acostase cu barca şi îi dăduse drumul să plutească în derivă. În capătul de sus al scării de fier, cînd se aplecase să se caţăre pe dig, stiloul de aur îi căzuse din buzunar.

Şi omul se dusese la dragă, unde urma să ajungă şi Louis.

Reconstituirea era aproape matematică. Nu existau două feluri în care s-ar fi putut interpreta evenimentele.

Rezultatul: un necunoscut se ascundea la Ouistreham. Nu venise acolo degeaba. Avea aşadar o misiune. Şi făcea parte dintr-un mediu în care oamenii folosesc stilouri din aur!

Nu era marinar! Nici vagabond! Stiloul de lux lăsa să se presupună haine confortabile. Trebuie să fi fost *un domn*, cum se spune pe la ţară.

Iar iarna, la Ouistreham, *un domn* nu trece neobservat. În timpul zilei n-ar putea părăsi draga. Noaptea însă, nu avea să treacă oare la îndeplinirea misiunii pentru care se afla aici?

Posac, Maigret se resemnase să stea de pază. O muncă de inspector tînăr. Ore întregi, în ploaia măruntă, scrutînd umbrele bizare ale dragei.

Nu se întîmplase nimic. Nimeni nu părăsise bordul. Se făcuse ziuă şi comisarul era acum foarte furios că nu putea să facă o baie caldă şi se uita la pat, ispitit de gîndul de a dormi cîteva ore.

Patronul intră cu cafeaua.

— Nu vă culcaţi?

— Nu ştiu. Vreţi să duceţi o telegramă la poştă?

Ordin către brigadierul Lucas, cu care obişnuia să lucreze, să vină imediat, pentru că Maigret nu mai avea chef să stea la pîndă şi noaptea următoare.

Prin fereastra deschisă se vedeau de sus portul, casa căpitanului Joris şi bancurile de nisip ale golfului, descoperite de reflux.

În timp ce Maigret scria telegrama, patronul, care se uita afară, rosti, fără să dea importanţă vorbelor sale:

— Ia te uită! Menajera căpitanului a ieşit la plimbare…

Comisarul ridică imediat capul, o zări pe Julie închizînd poarta de fier şi mergînd foarte repede în direcţia plajei.

— Ce-i în partea aia?

— Ce vreţi să spuneţi?

— Unde se poate duce? Sînt case?

— Absolut nimic! Numai plaja, unde nu se merge niciodată, pentru că e presărată cu sparge-valuri şi există gropi

cu nămol.

— Nu-i nici un drum?

— Nu! Ajungi la gura de vărsare a fluviului Orne, iar de-a lungul lui sînt numai mlaştini. A, ba da! În mlaştini se află colibele pentru vînătoarea de raţe sălbatice.

Maigret o luase deja din loc, încruntat. Traversă podul cu paşi mari şi, cînd ajunse pe plajă, Julie avea un avans de numai două sute de metri faţă de el.

Era pustiu. În ceaţă, nimic viu, doar pescăruşii care zburau ţipînd. În dreapta, dune, printre care comisarul intră ca să nu fie văzut.

Era răcoare. Marea era liniştită. Tivul alb al valurilor se prăbuşea în ritmul unei respiraţii, cu zgomot de scoici strivite.

Julie nu se plimba. Mergea repede, strîngînd bine pe lîngă ea micul pardesiu negru. Nu avusese timp, de la moartea lui Joris, să-şi comande haine de doliu. Aşa că purta tot ce avea negru sau mai închis la culoare, cum erau pardesiul demodat, ciorapii de lînă, pălăria cu boruri lăsate.

Picioarele îi intrau în nisip şi mersul era sacadat. Întoarse capul de două ori, dar nu putu să-l zărească pe Maigret, ascuns de gurguiele dunelor.

În sfîrşit, cam la un kilometru de Ouistreham, coti la dreapta, însă atît de brusc, încît comisarul aproape că rămase descoperit.

Dar nu se îndrepta spre o colibă, cum crezuse un moment Maigret. Nu se vedea nimeni în peisajul de ierburi aspre şi nisip.

Numai o construcţie mică ruinată, din care lipsea o porţiune întreagă de zid. Cu faţa spre mare, la cinci metri de locul în care valurile băteau probabil în momentele culminate ale fluxului, nişte oameni construiseră o capelă, în urmă cu cîteva secole.

Bolta era în semicerc. Zidul lipsă lăsa să se vadă grosimea celorlalte: aproape un metru de piatră tare.

Julie intră, se îndreptă spre fundul capelei şi Maigret auzi imediat mişcîndu-se obiecte mici, aproape sigur scoici.

Făcu cîţiva paşi, fără cel mai mic zgomot, şi zări, în peretele din fund, o mică nişă închisă de un grilaj. În partea de jos a nişei se afla un mic altar, iar Julie, aplecată, căuta ceva.

Se întoarse brusc şi, recunoscîndu-l pe comisar, care nu avusese timp să se ascundă, îi spuse precipitat:

— Ce căutaţi aici?

— Dar dumneata?

— Eu… am venit să mă rog la Notre-Dame-des-Dunes.

Era neliniştită. Totul la ea dovedea că avea ceva de ascuns. Nu prea dormise noaptea trecută, pentru că avea ochii

roşii. Două şuviţe din părul prost pieptănat îi ieşeau de sub pălărie.

— A! E o capelă pentru Notre-Dame-des-Dunes?

Într-adevăr, în nişă, în spatele grilajului, se afla o statuie a Maicii Domnului atît de veche, de roasă, încît ajunsese doar o formă vagă.

De jur-împrejurul nişei, pe piatră, trecătorii scriseseră, cu creionul, cu briceagul sau cu o piatră ascuţită, cuvinte care se intersectau.

Pentru ca Denise să reuşească la examen – Notre-Dame-des-Dunes, fă ca Jojo să înveţe repede să citească – Dă sănătate întregii familii şi mai ales bunicului şi bunicii.

Dar şi menţiuni mai profane. Inimi străpunse de săgeţi:

Robert şi Jeanne pe vecie.

Rămurele uscate, care fuseseră flori, rămăseseră agăţate de grilaj. Dar această capelă ar fi fost numai o capelă ca multe altele fără scoicile îngrămădite pe ruinele altarului.

Erau de toate formele. Şi pe toate erau cuvinte scrise, de cele mai multe ori cu creionul. Slove stîngace de copii şi de oameni simpli, dar şi cîteva scrisuri mai ferme.

Pescuitul la Terranova să fie bun şi tati să nu mai fie obligat să se reangajeze.

Pe jos era pămînt bătătorit. Prin spărtură, se vedea nisipul plajei, marea argintată în atmosfera albă. Julie, care nu ştia ce să facă, arunca, fără să vrea, priviri speriate spre scoici.

— Ai adus una? întrebă Maigret.

Ea făcu semn din cap că „nu”.

— Totuşi, cînd am sosit, tocmai le mişcai. Ce căutai?

— Nimic… Doar…

— Doar…?

— Nimic!

Luă un aer bosumflat, strîngîndu-şi şi mai mult pardesiul pe ea.

Veni acum rîndul lui Maigret să ia scoicile una cîte una, să citească ce era scris. Şi, deodată, zîmbi. Silabisi, pe o scoică mare:

Notre-Dames-des-Dunes, fă ca fratele meu Louis să reuşească şi să fim cu toţii fericiţi.

O dată: „13 septembrie”. Cu alte cuvinte, acel *ex voto* primitiv fusese adus acolo cu trei zile înainte de dispariţia căpitanului Joris!

Iar acum, Julie nu venise oare să-l ia înapoi?

— Asta căutai?

— Ce vă interesează?

Nu-şi lua ochii de la scoica ei. S-ar fi zis că se pregătea să sară asupra lui Maigret să i-o smulgă din mîini.

— Daţi-mi-o! Puneţi-o înapoi la locul ei!

— Da, o voi pune la locul ei, dar trebuie şi tu s-o laşi aici… Vino! O să stăm de vorbă pe drumul de întoarcere.

— N-am nimic de spus.

Porniră, aplecaţi în faţă din cauza nisipului moale în care le intrau picioarele. Era atît de răcoare, încît aveau nasurile roşii şi pielea lucitoare.

— Fratele dumitale n-a făcut niciodată ceva bun, nu-i aşa?

Ea nu zise nimic. Privea plaja, drept în faţă.

— Există lucruri imposibil de ascuns. Nu mă refer numai la… la ce l-a dus la ocnă.

— Evident! Mereu asta! Peste douăzeci de ani se va vorbi tot despre…

— Ba nu! Ba nu, Julie. Louis e un marinar bun. Şi, se spune, chiar un marinar extraordinar, în stare să ţină loc de secund. Numai că, într-o zi, s-a îmbătat cu nişte camarazi întîlniţi întîmplător şi a făcut nişte prostii, nu s-a mai întors la bord, a umblat creanga săptămîni întregi fără să lucreze. E adevărat? În acele momente a apelat la tine. La tine şi, acum cîteva săptămîni, la Joris. Apoi a urmat o nouă perioadă calmă şi onestă.

— Şi?

— Care era planul pe care doreai să-l vezi reuşind în ziua de 13 septembrie?

Tînăra se opri şi îl privi în faţă. Era mult mai calmă. Avusese timp să se gîndească. Ochii reflectau o gravitate seducătoare.

— Ştiam că asta va aduce o nenorocire. Şi totuşi, fratele meu n-a făcut nimic. Jur că, dacă l-ar fi omorît pe căpitan, aş fi fost prima care să-i răspund cu aceeaşi monedă.

Vocea ei avea o vehemenţă înăbuşită.

— Numai că există nişte coincidenţe. Apoi, povestea asta cu ocna care revine tot timpul. Dacă cineva a făcut o greşeală, i se pune în cîrcă tot ce se mai întîmplă după aceea.

— Care era planul lui Louis?

— Nu era un plan. Era ceva foarte simplu. Întîlnise un domn foarte bogat, nu ştiu dacă la Le Havre sau în Anglia. Nu mi-a spus numele lui. Un domn care se săturase să trăiască pe uscat şi voia să cumpere un iaht ca să călătorească. I s-a adresat lui Louis să-i găsească un vas.

Vorbeau astfel, opriţi pe plajă, într-un loc de unde nu se vedea, din Ouistreham, decît farul de un alb crud, care se detaşa pe cerul mai palid.

— Louis i-a vorbit despre asta patronului său. Pentru că, de la o vreme, din cauza crizei, Lannec voia să vîndă *Saint-Michel*. Şi asta e tot! *Saint-Michel* e cea mai potrivită navă de cabotaj pentru a fi transformată în iaht. Fratele meu trebuia să primească zece mii de franci dacă afacerea se încheia. Apoi cumpărătorul a zis că ar vrea să-l păstreze la bord în calitate de căpitan, om de încredere.

Julie regretă aceste ultime cuvinte, care puteau stîrni ironie, pîndi un zîmbet pe buzele lui Maigret şi păru să-i fie recunoscătoare că nu zisese: „Un ocnaş, om de încredere!”.

Nu. Maigret reflecta. Era mirat el însuşi de simplitatea acestei relatări, o simplitate atît de mare, încît părea tulburător de adevărată.

— Dar nu ştii cine este acest cumpărător?

— Nu ştiu.

— Unde trebuia să-l revadă fratele dumitale?

— Nu ştiu.

— Cînd?

— Foarte repede. Se pare că amenajările trebuiau să se facă în Norvegia şi că, într-o lună, iahtul ar fi plecat în Mediterana, spre Egipt.

— Un francez?

— Nu ştiu.

— Şi ai venit azi la Notre-Dame-des-Dunes ca să-ţi iei înapoi scoica?

— Mă gîndeam că, dacă va fi găsită, cineva îşi va imagina cu totul altceva decît adevărul. Recunoaşteţi că nu mă credeţi?

În loc să răspundă, Maigret întrebă:

— L-ai văzut pe fratele dumitale?

Ea tresări.

— Cînd?

— Azi-noapte sau azi-dimineaţă.

— Louis e aici?

Şi asta părea s-o sperie, s-o deruteze.

— A sosit *Saint-Michel*.

Aceste cuvinte o mai liniştiră puţin. Ca şi cum s-ar fi temut să nu-l vadă pe fratele ei venind fără goeletă.

— Şi a plecat la Caen?

— Nu! S-a dus să doarmă la bordul uneia dintre drage.

— Să mergem! zise ea. Mi-e frig.

Briza dinspre larg era din ce în ce mai rece şi cerul se acoperea treptat de nori.

— Doarme deseori într-o ambarcaţiune veche?

Ea nu răspunse. Conversaţia se stinse de la sine. Merseră, avînd în urechi doar scrîşnetul nisipului care se tasa sub picioare. Iar păduchii de mare ţîrîiau în faţa lor, deranjaţi de la festinul de alge aduse de flux.

Două imagini se alăturau în mintea lui Maigret: „Iaht… Stilou de aur…”.

Şi creierul lui îndeplinea o activitate maşinală. Dimineaţă, stiloul era greu de explicat, deoarece nu se potrivea deloc nici cu goeleta *Saint-Michel*, nici cu indivizii mai mult sau mai puţin îngălaţi de la bordul ei. „Iaht… Stilou de aur…”

Era mai logic! Un om bogat, care nu mai era tînăr, căuta un iaht ca să călătorească şi şi-a pierdut stiloul din aur…

Rămînea de explicat de ce acest om, în loc să vină cu goeleta în port, o părăsea la bordul bărcii, urca pe dig şi se ducea să se ascundă la bordul unei drage pe jumătate pline de apă.

— În seara dispariţiei lui Joris, cînd fratele dumitale a venit să te vadă, nu ţi-a vorbit despre cumpărător? Nu ţi-a spus, de exemplu, că acesta se afla la bord?

— Nu… Mi-a spus doar că afacerea era aproape încheiată.

Ajunseră la poalele farului. Casa lui Joris se afla acolo, în stînga, iar în grădină erau încă flori plantate de căpitan.

Julie se posomorî, păru descurajată, se uită în jur, ca o persoană care nu mai ştie ce să facă acum cu viaţa ei.

— O să fii chemată la notar pentru testament. Acum eşti bogată…

— Nu ţine! replică ea tăios.

— Ce vrei să spui?

— Ştiţi foarte bine. Poveştile astea cu averea… Căpitanul nu era bogat.

— N-ai de unde să ştii.

— Nu-mi ascundea nimic. Dacă ar fi avut sute de mii de franci, mi-ar fi spus. N-ar fi şovăit, iarna trecută, să cumpere o puşcă de vînătoare de două mii de franci! Cu toate astea, şi-o dorea mult. O văzuse pe cea a primarului şi se interesase de preţ…

Ajunseseră la poartă.

— Intraţi?

— Nu. Poate ne vedem puţin mai tîrziu…

Ea ezită să intre în casă, unde ar fi fost singură cuc.

*
* *

Ore neinteresante. Maigret dădu tîrcoale dragei ca un ins care, ieşit duminica la plimbare, priveşte cu respect instinctiv un spectacol misterios pentru el. Erau acolo tuburi de diametru mare, bene, lanţuri, cabestane…

Pe la ora unsprezece bău aperitivul cu oamenii din port.

— L-aţi văzut pe Grand-Louis?

Fusese văzut dimineaţa, destul de devreme. Băuse două pahare de rom la bistrou şi dispăruse pe drumul principal.

Lui Maigret îi era somn. Poate că răcise noaptea trecută. Oricum, avea dispoziţia cuiva atins de gripă. Asta se vedea în atitudini şi pe faţă, care părea mai puţin energică.

Dar nu-şi bătu capul cu asta şi, drept urmare, neliniştea din jur spori. Cei de la masă îl priveau cu coada ochiului. Animaţia dispăruse. Căpitanul Delcourt întrebă:

— Ce să fac cu barca?

— Legaţi-o undeva!

Maigret mai puse o întrebare lipsită de tact:

— N-a văzut nimeni, dimineaţă, un străin pe stradă? N-aţi observat nimic anormal în preajma dragelor?

Nimeni nu văzuse nimic! Dar acum, după ce spusese toate astea, toţi se aşteptau să vadă ceva.

În mod ciudat, toată lumea se aştepta la o dramă! Un presentiment? Senzaţia că ciclul evenimentelor nu era complet, că lipsea o verigă din lanţ?

Răsuna sirena unui vas care cerea să treacă prin ecluză. Oamenii se ridicară. Maigret se deplasă greoi pînă la poştă, să vadă dacă nu primise ceva. O telegramă de la Lucas îi anunţa sosirea la 2.10.

Şi, exact la această oră, micul tren care se deplasa de-a lungul canalului, de la Caen la Ouistreham, asemenea unui trenuleţ de jucărie, cu vagoane de acelaşi model ca în 1850, îşi anunţă prezenţa de departe şi opri în port într-un vacarm de aburi şuierători şi de frîne.

Lucas coborî, dădu mîna cu Maigret şi se miră de faţa încruntată a şefului său.

— Cum e?

— Bine!

Lucas nu se putut abţine să nu rîdă, ignorînd ierarhia.

— Nu s-ar zice! Ştiţi, n-am mîncat nimic…

— Hai la hotel! Trebuie să fi rămas ceva de mîncare.

Se aşezară în sala mare, unde patronul îl servi pe brigadier. Cei doi bărbaţi vorbeau în şoaptă. Hotelierul părea să aştepte momentul potrivit să intervină.

Aduse brînza şi zise:

— Ştiţi ce-a păţit primarul?

Maigret tresări, părînd atît de îngrijorat, încît patronul se simţi derutat.

— Nimic grav… Mă rog, ceva mai devreme, pe cînd cobora scara, la el acasă, a căzut… Nu ştiu cum a reuşit să cadă, dar s-a lovit atît de rău la faţă, încît a trebuit să se întindă în pat.

Atunci Maigret avu o intuiţie. Cuvîntul se potriveşte, deoarece gîndirea lui ascuţită reconstitui evenimentul într-o secundă.

— Doamna Grandmaison e tot la Ouistreham?

— Nu! A plecat în dimineaţa asta devreme, împreună cu fiica ei. Presupun că s-a dus la Caen. A luat maşina…

Lui Maigret îi trecuse deja gripa. Mormăi:

— Mai mănînci mult?

Lucas îi răspunse calm:

— Bineînţeles! Pare oribil să vezi pe cineva că are poftă de mîncare cînd ai burta plină… Să zicem, trei minute! Nu, patroane, mai lăsaţi camembertul!

VI

Căderea pe scară

Hotelierul nu minţise, dar vestea, aşa cum o prezentase, era cel puţin exagerată: domnul Grandmaison nu era la pat.

Maigret îl trimisese pe Lucas să supravegheze draga şi se îndreptase spre vila normandă. Atunci, zărise la fereastra principală o siluetă în postura clasică a bolnavului care n-are voie să iasă din casă.

Nu i se vedeau trăsăturile, dar era în mod evident primarul.

Mai departe, în încăpere, cineva stătea în picioare, un bărbat, dar nu-ţi puteai da seama cine era.

În momentul în care Maigret sună, în interior se auziră mai multe deplasări decît i-ar fi trebuit cuiva ca să vină să deschidă uşa. În sfîrşit, apăru servitoarea, o persoană între două vîrste, destul de urîcioasă. Avea probabil un dispreţ enorm faţă de toţi vizitatorii, pentru că nu-şi dădu osteneala să-şi descleşteze dinţii.

După ce deschise uşa, urcă cele cîteva trepte care duceau spre hol, lăsîndu-i lui Maigret grija să închidă uşa de la intrare. Apoi bătu la o uşă cu două canaturi şi se trase într-o parte, în timp ce comisarul intra în biroul primarului.

Maigret detecta ceva straniu. Nu o straneitate violentă, ci mici detalii care şocau şi o atmosferă puţin anormală.

Casa era mare, aproape nouă, într-un stil care se întîlnea peste tot la vilele de pe plaje.

Dar, dată fiind averea familiei Grandmaison, proprietara majorităţii acţiunilor Companiei Anglo-Normande, te-ai fi putut aştepta la mai multă bogăţie.

Poate fastul era rezervat locuinţei din Caen?

După ce făcu trei paşi, Maigret auzi o voce:

— Văd c-aţi venit, domnule comisar!

Vocea răzbătea dinspre fereastră. Domnul Grandmaison era cuibărit într-un fotoliu mare, ultraîncăpător, şi îşi sprijinea picioarele pe un scaun. Din cauză că stătea cu spatele la lumină, nu-l putea vedea bine – zărea doar o eşarfă legată la gît în locul gulerului tare şi o mînă cu care acoperea jumătatea stîngă a feţei.

— Luaţi loc…

Maigret străbătu întreaga încăpere, ajunse exact în faţa armatorului şi, în sfîrşit, se aşeză. Îi era oarecum greu să-şi reţină zîmbetul, deoarece spectacolul era neaşteptat.

Obrazul stîng al domnului Grandmaison, pe care mîna nu-l putea ascunde în totalitate, era tumefiat şi buza era umflată. Dar primarul ţinea cel mai mult să-şi acopere ochiul înconjurat de un mare cerc negru.

Toate astea n-ar fi fost deloc comice dacă armatorul n-ar fi vrut să-şi păstreze totuşi o oarecare demnitate. Stătea nemişcat şi se uita la Maigret cu o neîncredere agresivă.

— Aţi venit să-mi aduceţi la cunoştinţă rezultatele anchetei?

— Nu! M-aţi primit atît de amabil ieri, împreună cu domnii de la Parchet, încît am vrut să vă mulţumesc.

Maigret nu-şi arăta niciodată zîmbetul ironic. Dimpotrivă! Cu cît persifla mai mult, cu atît avea trăsăturile mai încremenite într-o expresie gravă.

Făcu turul biroului cu privirea. Pereţii erau împodobiţi cu planuri de cargoboturi şi fotografii ale ambarcaţiunilor Companiei Anglo-Normande. Mobila era una oarecare, din mahon de bună calitate, dar atît. Pe birou, cîteva dosare, scrisori, telegrame.

Podeaua era bine lustruită, iar comisarului părea să-i facă plăcere să se plimbe pe suprafaţa ei netedă.

— Se pare că aţi avut un accident…

Primarul oftă, îşi mişcă picioarele şi mormăi:

— Am călcat greşit pe cînd coboram scara.

— Azi-dimineaţă? Cred că doamna Grandmaison s-a speriat rău de tot!

— Soţia mea plecase deja.

— E adevărat că timpul nu e favorabil unui sejur la mare! Numai dacă eşti vînător de raţe sălbatice… Presupun că doamna Grandmaison e la Caen cu fiica dumneavoastră…

— La Paris…

Armatorul era îmbrăcat simplu: pantaloni negri, halat de casă peste o cămaşă din flanelă cenuşie, papuci de pîslă.

— Ce era la capătul de jos al scării?

— Ce vreţi să spuneţi?

— Pe ce-aţi căzut?

O privire răutăcioasă şi un răspuns tăios:

— Păi… pe jos!

Era fals, total fals! Nu te învineţeşti la ochi cînd cazi pe podea! Şi, mai ales, nu ai după aceea pe gît urme de strangulare!

Cînd eşarfa se îndepărta cît de cît, Maigret vedea perfect vînătăile pe care încerca să le ascundă.

— Eraţi singur în casă, bineînţeles…

— De ce bineînţeles?

— Pentru că accidentele se petrec întotdeauna cînd n-ai pe nimeni lîngă tine care să-ţi vină în ajutor…

— Servitoarea era la piaţă.

— Numai ea e aici?

— Am şi un grădinar, dar a plecat la Caen, unde are de făcut unele cumpărături.

— Cred că v-a durut…

Primarul era îngrijorat îndeosebi de gravitatea lui Maigret, a cărui voce era aproape afectuoasă.

Era abia trei şi jumătate. Cu toate acestea, se întuneca deja şi penumbra punea stăpînire pe încăpere.

— Îmi permiteţi?

Scoase pipa din buzunar.

— Dacă vreţi o ţigară de foi, găsiţi pe şemineu.

Era acolo o stivă întreagă de cutii. Pe o tavă, se vedea o sticlă de armagnac vechi. Uşile înalte erau din lemn de pin lăcuit.

— Şi ancheta?

Maigret făcu un gest vag, avînd grijă să nu privească spre uşa care dădea în salon şi care căpătase un tremur misterios.

— Nici un rezultat?

— Nici unul.

— Vreţi să vă spun părerea mea? S-a greşit cînd s-a lăsat să se creadă că e un caz complicat.

— Evident! mormăi Maigret. Ca şi cum evenimentele ar fi avut ceva complicat! Într-o seară, un om dispare şi nu mai dă semne de viaţă timp de o lună. E regăsit la Paris şase săptămîni mai tîrziu, cu capul spart şi cusut, dar cu memoria pierdută. E adus acasă şi otrăvit în aceeaşi noapte. Între timp, de la Hamburg, au fost transferaţi în contul lui din bancă trei sute de mii de franci. E simplu! E clar!

De data asta nu te mai puteai înşela, în pofida tonului blajin al comisarului.

— În orice caz, poate că e mai simplu decît credeţi. Dar, presupunînd că e foarte misterios, ar fi mai bine, cred, să nu creăm inutil o atmosferă de teamă. Tot vorbind despre lucrurile

astea prin cafenele, ajungem să tulburăm unele creiere deja slăbite de alcool.

Primarul îl fixa cu o privire dură, scrutătoare. Vorbea lent, apăsînd pe fiecare silabă, şi părea să înceapă un rechizitoriu.

— În schimb, poliţia n-a cerut nici o informaţie de la autorităţile competente! Eu, primarul ţinutului, nu ştiu nimic despre ce se petrece acolo, în port…

— Grădinarul dumneavoastră poartă espadrile?

Primarul se uită imediat în jos, unde, pe ceara parchetului, se vedeau urme de paşi. Conturul unor tălpi din sfoară împletită era foarte clar.

— Habar n-am!

— Îmi cer scuze că v-am întrerupt. Mi-a venit aşa, o idee… Ce spuneaţi?

Dar firul discursului fusese retezat. Domnul Grandmaison mormăi:

— Îmi daţi cutia cu ţigări de foi de sus? Aşa… Mulţumesc…

Aprinse una şi oftă de durere, pentru că deschidea prea mult maxilarele.

— În fond, ce-aţi reuşit pînă acum? Nu se poate să nu fi cules informaţii interesante.

— Foarte puţine!

— E ciudat, pentru că, în general, oamenii din port nu duc lipsă de imaginaţie, mai ales după cîteva aperitive!

— Presupun că aţi trimis-o pe doamna Grandmaison la Paris ca s-o cruţaţi de spectacolul acestor drame… Şi al celor care ar putea să mai apară…

Nu era o luptă. Totuşi, de ambele părţi se simţeau intenţii ostile. Poate pur şi simplu din cauza clasei sociale pe care o reprezentau cei doi.

Maigret băuse un păhărel cu ecluziştii şi cu pescarii la *Buvette de la Marine*.

Primarul îi primea acasă pe reprezentanţii Parchetului cu ceai, lichioruri şi prăjiturele.

Maigret era om şi atît, fără să i se poată pune o etichetă.

Domnul Grandmaison era un om dintr-un mediu bine determinat. Era notabilitatea unei mici localităţi, reprezentantul unei vechi familii burgheze, armatorul cu afaceri prospere şi reputaţie solidă.

Desigur, purtarea lui era de obicei democratică şi îşi saluta alegătorii pe străzile din Ouistreham. Dar această democraţie era condescendentă, electorală! Făcea parte dintr-o linie de conduită prestabilită.

Maigret dădea o impresie de soliditate aproape înspăimîntătoare. Domnul Grandmaison, cu faţa lui roz, cu

pliuri de grăsime, îşi pierdea repede rigiditatea impusă şi îşi arăta tulburarea.

Atunci, ca să fie din nou în avantaj, se supăra.

— Domnule Maigret…, începu el.

Felul în care rostea aceste două cuvinte era deja un adevărat poem.

— Domnule Maigret… îmi permit să vă amintesc că, în calitate de primar al comunei…

Comisarul se ridică într-un mod atît de firesc, încît interlocutorul său făcu ochii mari. Şi păşi spre una dintre uşi, pe care o deschise cu un calm desăvîrşit.

— Intră, Louis! Este enervant să văd mereu o uşă care se mişcă şi să te aud respirînd în spatele ei!

*
* *

Dacă sperase o lovitură de teatru, se văzu obligat să renunţe la această pretenţie. Grand-Louis se supuse, intră în birou, cu umerii şi capul pieziş, ca de obicei, privind fix podeaua.

Dar era şi atitudinea unui om pus într-o situaţie delicată: cea a unui simplu matelot care era primit în locuinţa unui personaj bogat şi important.

Primarul pufăia din trabuc, privind drept înainte.

Aproape că nu se mai vedea din cauza întunericului. Afară, un bec de gaz se aprinsese deja.

— Îmi daţi voie să aprind lumina? întrebă Maigret.

— O clipă… Trageţi întîi perdelele. Nu e nevoie ca trecătorii… Aşa… Cordonul din stînga… Încet…

Grand-Louis, în picioare în mijlocul încăperii, nu făcea nici o mişcare. Maigret răsuci comutatorul, se apropie de soba cu foc continuu şi, cu un gest reflex, începu să aţîţe focul.

Asta era mania lui. La fel, cînd era preocupat, stătea în faţa focului, cu mîinile la spate, pînă i se înfierbîntau rău de tot şalele.

Se schimbase cu ceva situaţia? Fapt e că domnul Grandmaison îi aruncă o privire puţin ironică comisarului, care reflecta profund.

— Grand-Louis era aici în momentul… în momentul accidentului?

— Nu! răspunse o voce tăioasă.

— Păcat! Aţi fi putut, de exemplu, rostogolindu-vă pe scară, să căderi în pumnul lui…

— Şi asta v-ar fi permis să sporiţi spaima din micile cafenele din port, istorisind acolo poveşti extravagante. E mai bine să sfîrşim, nu-i aşa, domnule comisar? Sîntem doi… Doi oameni care se ocupă de această dramă… Dumneavoastră veniţi de la Paris… Mi l-aţi adus de acolo pe căpitanul Joris într-o stare jalnică şi totul pare să demonstreze că nu la Ouistreham a fost aranjat în felul ăla. Eraţi aici cînd a fost omorît… Vă faceţi ancheta cum credeţi de cuviinţă…

Vocea era incisivă.

— Eu sînt de aproape zece ani primarul localităţii. Cunosc oamenii. Mă consider răspunzător de ce li se întîmplă. În calitate de primar, sînt, în acelaşi timp, şeful poliţiei locale… Ei bine…

Se opri o clipă să tragă un fum din ţigara de foi, al cărei scrum căzu, fărîmiţîndu-se, pe halatul de casă.

— În timp ce dumneavoastră bateţi bistrourile, eu muncesc, nu vă fie cu supărare!

— Şi îl chemaţi la interogatoriu pe Grand-Louis…

— Şi-o să-i chem şi pe alţii, dacă aşa cred de cuviinţă. Acum, presupun că nu mai aveţi nimic esenţial să-mi comunicaţi!

Se ridică, cu picioarele puţin amorţite, să-şi conducă vizitatorul la uşă.

— Sper că nu aveţi nimic împotrivă ca Louis să mă însoţească, murmură Maigret. L-am interogat deja noaptea trecută. Mi-au mai rămas două-trei lucruri de lămurit.

Domnul Gradmaison făcu semn că îi era indiferent. Dar Grand-Louis nu se mişcă, privind fix în jos, ca şi cum ar fi fost ţintuit locului.

— Vii?

— Nu! Nu imediat…

Fusese un mormăit, ca toate frazele fratelui tinerei Julie.

— Vedeţi că nu mă opun deloc să vă urmeze! spuse primarul. Vreau să constataţi asta în mod oficial, ca să nu mă acuzaţi că vă pun beţe în roate. L-am chemat pe Grand-Louis ca să mă informez în unele privinţe. Dacă vrea să mai rămînă, înseamnă că mai are ceva să-mi spună.

Totuşi, de data asta, în aer se simţea spaima! Şi nu numai în aer! Şi nu numai spaima! În ochii primarului se citea aproape panica.

Grand-Louis afişa un zîmbet vag de brută mulţumită.

— Te aştept afară! îi spuse comisarul.

Dar nu obţinu nici un răspuns. Numai primarul zise:

— La bună vedere, domnule comisar!

Uşa era deschisă. Servitoarea veni în fugă de la bucătărie şi, tăcută, încruntată, merse înaintea lui Maigret pînă la uşa de

la intrare, pe care o închise în urma lui.

Drumul era pustiu. La o sută de metri, o lumină la fereastra unei case, apoi, alte lumini din loc în loc, pentru că toate construcţiile de pe drumul Rival-Bella au în jur grădini destul de mari.

Maigret făcu cîţiva paşi cu mîinile în buzunare, ajunse la capătul gardului de fier al grădinii, dincolo de care se întindea un teren viran.

Toată această parte din Ouistreham era construită de-a lungul dunei. Dincolo de grădini nu mai era decît nisip şi iarbă aspră.

O siluetă în umbră. O voce:

— Dumneavoastră sînteţi, domnule comisar?

— Lucas?

Se apropiară repede unul de altul.

— Ce faci aici?

Lucas nu pierdea gardul din ochi. Vorbi în şoaptă:

— Omul de pe dragă…

— A ieşit?

— E aici.

— De mult?

— De vreo cincisprezece minute. Exact în spatele vilei…

— A sărit peste gardul de fier?

— Nu. S-ar zice că aşteaptă pe cineva. V-am auzit paşii şi am venit să văd…

— Condu-mă…

Merseră pe lîngă grădină, ajunseră în spatele vilei şi Lucas trînti o înjurătură.

— Ce ai?

— Nu mai e acolo!

— Eşti sigur?

— Stătea lîngă boschetul de cătină…

— Crezi că a intrat?

— Nu ştiu.

— Stai aici. Nu te mişti sub nici un motiv!

Şi Maigret o luă la fugă spre drum. Nu văzu pe nimeni. O rază de lumină răzbătea prin fereastra biroului, dar nu te puteai ridica pînă la pervaz.

Atunci nu mai ezită. Traversă grădina şi sună la uşă. Servitoarea deschise aproape imediat.

— Cred că mi-am uitat pipa în biroul domnului primar…

— Mă duc să văd…

Îl lăsă în prag, dar, îndată ce femeia dispăru, Maigret intră, urcă cîteva trepte fără să facă zgomot şi aruncă o privire în birou.

Primarul era tot la locul lui, cu picioarele întinse. O măsuţă fusese adusă lîngă el. De cealaltă parte a măsuţei stătea Grand-Louis.

Şi, între ei, un joc de dame.

Fostul ocnaş împinse o piesă şi mormăi:

— Mutaţi…

Iar primarul, privind-o cu enervare pe servitoarea care căuta pipa, se răsti:

— Vezi bine că nu-i aici… Spune-i comisarului că a pierdut-o în altă parte! Mută, Louis!

Şi Louis, familiar, sigur pe el:

— Pe urmă ne serveşti cu ceva de băut, Marguerite!

VII

Dirijorul

Cînd Maigret ieşi din vilă, Lucas înţelese că se-ngroaşă gluma. Comisarul era iritat. Privea drept înainte, părînd să nu vadă nimic.

— Nu l-ai găsit?

— Cred că nici n-ar mai fi cazul să umblăm după el. Ar trebui să organizăm o căutare cu gonaci ca să punem mîna pe un om care se ascunde printre dune.

Maigret îşi încheiase pardesiul pînă la gît, îşi băgase mîinile în buzunare şi muşca uşor capătul pipei.

— Vezi fanta aceea dintre perdele? zise el arătînd spre fereastra biroului. Şi vezi zidul acela scund din faţă? Ei bine, cred că, dacă te-ai urca în picioare pe zid, ai putea privi înăuntru.

Lucas era aproape la fel de masiv ca el, dar mai scund. Se căţără pe zid oftînd şi privi în cele două direcţii ale drumului, ca să se asigure că nu-l vedea nimeni.

Odată cu venirea nopţii se stîrnise şi vîntul, un vînt dinspre larg, care devenea tot mai puternic de la un minut la altul şi scutura copacii.

— Vezi ceva?

— Nu sînt destul de înalt. Ar mai trebui cincisprezece-douăzeci de centimetri.

Fără să spună nimic, Maigret se apropie de o grămadă de pietre aflate pe marginea drumului şi aduse cîteva.

— Încearcă.

— Văd capătul mesei, nu şi oamenii…

Comisarul se duse să caute alte pietre.

— Gata! Joacă dame. Servitoarea le aduce două pahare aburinde, groguri, presupun.

— Stai pe loc!

Maigret începu să se plimbe de colo-colo pe stradă. La o sută de metri era *Buvette de la Marine*, apoi portul. Trecu camioneta unui brutar. Comisarul se pregăti s-o oprească, să vadă dacă nu se ascundea cineva în ea, dar ridică din umeri şi renunţă.

Există operaţii, foarte simple în aparenţă, care sînt practic imposibile. De exemplu, căutarea unui om ce se făcuse brusc nevăzut în spatele vilei primarului! Să-l caute printre dune, pe plajă, în port şi în sat? Să-i blocheze toate drumurile? Douăzeci de jandarmi n-ar fi fost de ajuns şi, dacă era inteligent, tot ar fi reuşit să treacă.

Nici măcar nu ştiau cine era sau cum arăta. Comisarul reveni la zidul pe care Lucas stătea în picioare, într-o poziţie inconfortabilă.

— Ce fac?

— Joacă.

— Şi vorbesc?

— Nu deschid gura. Ocnaşul stă cu coatele pe masă şi e deja la al treilea grog.

Trecu încă un sfert de oră şi, din drum, se auzi o sonerie. Lucas îl chemă pe comisar.

— A sunat telefonul. Primarul vrea să se ridice. Dar răspunde Grand-Louis.

Nu se putea auzi ce vorbea. Singurul lucru sigur era că Grand-Louis părea mulţumit.

— A terminat?

— Îşi reiau jocul.

— Stai acolo!

Maigret o porni în direcţia cafenelei. Ca în fiecare seară, cîţiva jucau cărţi şi voiră să-l invite pe comisar la un păhărel.

— Nu acum. Aveţi telefon, domnişoară?

Aparatul era fixat pe peretele bucătăriei. O femeie în vîrstă curăţa peşte.

— Alo! Biroul poştei din Ouistreham? Poliţia! Vreţi să-mi spuneţi cine a apelat numărul primarului, vă rog?

— De la Caen, domnule.

— Ce număr?

— 122… *Café de la Gare*…

— Mulţumesc…

Rămase un moment în mijlocul cafenelei, fără să vadă nimic în jur.

— Sînt doisprezece kilometri de aici la Caen…, murmură el deodată.

— Treisprezece! îl corectă căpitanul Delcourt, care tocmai sosise. Merge treaba, domnule comisar?

Maigret nu-l auzi.

— …cam o jumătate de oră cu bicicleta.

Îşi aminti că ecluziştii, care locuiau aproape toţi în sat, veneau în port cu bicicleta şi că aceste mijloace de locomoţie erau lăsate toată ziua în faţa cafenelei.

— Vreţi să verificaţi dacă lipseşte vreo bicicletă?

Şi, din acel moment, ai fi zis că se pusese în mişcare un adevărat angrenaj. Creierul lui Maigret lucra ca o roată dinţată care se îmbina perfect cu evenimentele.

— La naiba! A mea lipseşte!

Nu se mira, nu ceru nici o informaţie, ci intră din nou în bucătărie şi ridică receptorul telefonului:

— Daţi-mi poliţia din Caen… Da… Mulţumesc… Alo!… Comisariatul principal de poliţie? Aici comisarul Maigret de la Poliţia Judiciară. Mai este vreun tren spre Paris?… Ce spuneţi?… Nu înainte de ora unsprezece?… Nu!… Ascultaţi… Vă rog să notaţi… 1. Verificaţi dacă doamna Grandmaison… da, soţia armatorului!… a plecat într-adevăr cu maşina la Paris. 2. Aflaţi dacă nu cumva s-a prezentat un necunoscut la birourile sau la domiciliul familiei Grandmaison… Da, e uşor! Dar n-am terminat. Notaţi? 3. Faceţi turul garajelor din oraş… Cîte sînt? Vreo douăzeci?… O clipă! Ne interesează numai cele care închiriază maşini… Începeţi cu cele din preajma gării… Bine! Întrebaţi despre un tip care ar fi închiriat o maşină cu sau fără şofer pînă la Paris sau care ar fi cumpărat o maşină de ocazie… Alo! Aşteptaţi puţin, fir-ar să fie! E posibil să fi lăsat o bicicletă la Caen… Da, asta e tot!… Dispuneţi de agenţi ca să faceţi toate astea în acelaşi timp?… Bine, am înţeles!… Îndată ce aveţi cea mai mică informaţie, telefonaţi-mi la *Buvette de la Marine*, la Ouistreham…

Oamenii din port, care beau aperitivul în sala supraîncălzită, auziseră tot şi, cînd Maigret se întoarse, feţele erau grave, tulburate de nelinişte.

— Credeţi că bicicleta mea…? începu un ecluzist.

— Un grog! comandă Maigret, cu voce tăioasă.

Nu mai era omul care, în zilele precedente, cu un zîmbet cumsecade pe buze, ciocnea cu fiecare. Abia dacă îi vedea, dacă îi recunoştea…

— *Saint-Michel* nu s-a întors de la Caen?

— Ne-a fost anunţat pentru fluxul de seară. Dar s-ar putea ca timpul să nu-i permită să iasă.

— O furtună?

— În orice caz, o vijelie de toată frumuseţea! Iar vînturile bat spre nord, ceea ce nu prevesteşte nimic bun. N-auziţi?

Dacă ascultai cu atenţie, auzeai un fel de răpăit: valurile loveau piloţii digului. Iar vijelia făcea să tremure uşa cafenelei.

— Dacă mă caută cineva la telefon, să mă anunţaţi… Sînt pe drum, la o sută de metri de-aici…

— În faţa casei primarului?

Maigret se străduI din greu să-şi aprindă pipa afară. Norii mari care alergau jos pe cer păreau să agaţe vîrfurile plopilor de pe marginea drumului. La cinci metri, nu-l zăreai pe brigadierul Lucas în picioare pe zid.

— Ceva nou?

— Nu mai joacă. Louis a răvăşit brusc piesele, cu un gest ostenit.

— Ce fac?

— Primarul stă întins pe jumătate în fotoliu. Celălalt fumează ţigări de foi şi bea groguri. A retezat deja capetele la vreo zece trabucuri, cu un aer ironic, ca şi cum ar vrea să-l înfurie pe celălalt.

— Cîte groguri?

— Cinci sau şase…

Maigret nu vedea nimic, doar o fantă subţire şi luminoasă pe faţadă. Cîţiva zidari se întorceau de la muncă cu bicicleta, îndreptîndu-se spre sat. Apoi trecu brişca unui ţăran. Acesta ghici prezenţa unor oameni în umbră, dădu bice calului şi întoarse de cîteva ori capul, cu mare nelinişte.

— Servitoarea?

— Nu se mai vede. E probabil la bucătărie. Mai stau mult aici? Dacă da, aţi face bine să-mi aduceţi alte pietre, ca să nu fie nevoie să mă ridic în vîrful picioarelor.

Maigret îi aduse. Zgomotul mării devenea tot mai distinct. De-a lungul plajei, valurile atingeau probabil o înălţime de doi metri şi cădeau pe nisip, sfărîmîndu-se într-o spumă albă.

O uşă se deschise şi se închise undeva spre port. Era uşa cafenelei. Apăru o siluetă, cineva încerca să vadă în întuneric. Maigret se apropie în grabă.

— A, dumneavoastră eraţi! Vă caută la telefon…

Deja cei de la Caen!

— Alo!… Comisarul Maigret? Cum de-aţi ghicit? Doamna Grandmaison a trecut prin Caen dimineaţă, venind de la Ouistreham, şi se îndrepta spre Paris. Şi-a lăsat fiica acasă, în grija guvernantei. La prînz, a plecat cu maşina… Aţi avut dreptate în privinţa necunoscutului. A fost de ajuns să ne adresăm unui singur garaj, cel aflat în faţa gării. Un bărbat a venit cu bicicleta…. A vrut să închirieze o maşină fără şofer. I s-a spus că garajul nu acceptă acest gen de afaceri. Omul părea grăbit. A întrebat dacă putea cel puţin să cumpere o maşină rapidă, de ocazie, dacă era posibil. I-au vîndut una cu douăzeci

de mii de franci, pe care i-a plătit pe loc. Maşina e galbenă, decapotabilă. Ca toate maşinile de vînzare, poartă litera W.

— Se ştie în ce direcţie a plecat?

— Necunoscutul a întrebat de drumul spre Paris, prin Lisieux şi Evreux.

— Telefonaţi la poliţia şi jandarmeria din Lisieux, Evreux, Mantes şi Saint-Germain… Anunţaţi Parisul să fie supravegheate toate căile de acces, mai ales Porte Maillot.

— Maşina trebuie oprită?

— Da, şi cel care o conduce! Îi aveţi semnalmentele?

— Mi le-a dat proprietarul garajului. Un bărbat destul de înalt, între două vîrste, îmbrăcat cu un costum deschis, elegant…

— Acelaşi consemn ca adineauri. Să-mi telefonaţi la Ouistreham de îndată ce…

— Nu se poate! Se face ora şapte… Legătura cu Ouistreham nu mai funcţionează. Doar dacă vă duceţi acasă la primar…

— De ce?

— Pentru că are numărul 1 şi noaptea e legat direct de Caen.

— Puneţi un om la biroul poştei. Dacă cineva cere legătura cu primarul, să fie pus sub ascultare. Aveţi o maşină?

— Una mică.

— Va fi de ajuns ca să veniţi să mă anunţaţi. Tot la *Buvette de la Marine*.

În cafenea, căpitanul Delcourt îşi luă inima în dinţi şi întrebă:

— Sînteţi în urmărirea asasinului?

— Habar n-am!

Acei oameni nu reuşeau să înţeleagă cum putea Maigret, atît de cordial, de familiar în zilele precedente, să se arate acum atît de distant, ba chiar arţăgos.

Comisarul ieşi fără să le dea nici cea mai mică informaţie, pierzîndu-se în vacarmul mării şi al vîntului. Se văzu nevoit să-şi încheie pardesiul, mai ales ca să traverseze podul, pe care furtuna îl făcea să tremure.

Se opri în faţa casei căpitanului Joris, ezită o clipă şi îşi lipi ochiul de gaura cheii. La capătul coridorului văzu uşa cu geam a bucătăriei, care era luminată. În spatele ochiurilor de geam se distingea o siluetă care se agita între sobă şi masă.

Sună. Julie încremeni, cu o farfurie în mînă, o puse jos, deschise uşa şi se apropie de intrare.

— Cine e? întrebă ea cu voce temătoare.

— Comisarul Maigret!

Atunci deschise şi îl lăsă să intre. Era nervoasă. Avea încă ochii roşii şi arunca mereu în jur priviri speriate.

— Intraţi… Îmi pare bine c-aţi venit. Dacă aţi şti ce frică mi-e, singură în casă! Cred că n-am să rămîn aici.

Maigret ajunse în bucătărie, unde ordinea şi curăţenia domneau ca de obicei.

Pe masa acoperită cu muşama albă se afla un singur bol, pîine şi unt. Pe maşina de gătit, o cratiţă lăsa să se răspîndească un miros dulce.

— Ciocolată? întrebă el mirat.

— Nu mă trage inima să gătesc numai pentru mine. Aşa că-mi prepar ciocolată…

— Consideră că nu sînt aici. Mănîncă…

Ea încercă să se împotrivească, apoi renunţă, îşi umplu bolul, în care începu să înmoaie bucăţi mari de pîine unse cu unt, pe care le mînca cu linguriţa, privind drept înainte.

— Fratele dumitale n-a venit încă să te vadă?

— Nu! Nu mai înţeleg nimic. Mai adineauri m-am dus pînă în port, sperînd să-l întîlnesc. Cînd n-au nimic de făcut, marinarii umblă creanga prin port.

— Ştiai că fratele dumitale este prieten cu primarul?

Ea îl privi uluită.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Joacă dame împreună.

Crezu că era o glumă, dar cînd Maigret îi spuse că era purul adevăr tînăra rămase înmărmurită.

— Nu înţeleg…

— De ce?

— Pentru că primarul nu e chiar atît de familiar cu oamenii… Şi, mai cu seamă, pentru că ştiu că nu-l suferă pe Louis. Chiar voia să-i refuze permisul de şedere…

— Şi cu căpitanul Joris?

— Ce?

— Domnul Grandmaison era prieten cu căpitanul?

— Cum e cu toată lumea! Dă mîna cu oamenii pe stradă. Glumeşte. Spune cîteva cuvinte despre una, despre alta, dar asta e tot. Uneori, v-am mai spus, îl lua pe domnul la vînătoare. Dar o făcea ca să nu fie singur…

— N-ai primit încă nici o scrisoare de la notar?

— Ba da! Mă anunţă că sînt legatar universal… Ce înseamnă asta, mai exact? E adevărat că voi moşteni casa?

— Da, şi trei sute de mii de franci!

Ea continuă să mănînce fără nici cea mai mică tresărire, apoi dădu din cap şi murmură:

— Nu e posibil. N-are cum… Doar v-am spus: sînt sigură că n-a avut niciodată trei sute de mii de franci!

— Unde era locul lui? Lua masa în bucătărie?

— Unde staţi acum, în fotoliul de răchită.

— Mîncaţi împreună?

— Da… Doar că mă ridicam să gătesc şi să servesc. Îi plăcea să-şi citească ziarul cînd mînca. Din cînd în cînd, citea un articol cu glas tare.

Maigret nu era într-o dispoziţie propice sentimentalismelor. Şi totuşi, era tulburat de atmosfera tihnită. Tic-tac-ul orologiului părea mai lent ca oriunde în altă parte. Lucirea balansierului de aramă se răsfrîngea pe peretele din faţă. Şi acea aromă dulce de ciocolată… Şi trosniturile familiare ale răchitei fotoliului la cea mai mică mişcare a lui Maigret, aşa cum se întîmpla probabil atunci cînd căpitanul Joris era aşezat în el…

Tinerei îi era teamă să stea singură în casă. Totuşi, ezita să plece! Şi comisarul înţelegea că ceva o reţinea acolo, în decorul intim.

Ea se ridică şi se îndreptă spre uşă. Maigret o urmări cu privirea. Julie lăsă pisica albă să intre, iar animalul se apropie de o farfurie plină cu lapte aşezată la piciorul sobei.

— Biata Miţica! zise ea. Stăpînul ei ţinea mult la ea. După cină, Miţica se urca pe genunchii lui şi nu se mai mişca de-acolo pînă cînd trebuia să meargă la culcare.

O pace atît de intensă, încît avea ceva ameninţător! O pace caldă şi apăsătoare!

— Chiar n-ai nimic să-mi spui, Julie?

Ea îl privi întrebătoare.

— Cred că sînt pe punctul să descopăr adevărul. Un cuvînt de-al tău poate să mă ajute. De aceea, te întreb dacă n-ai nimic să-mi spui.

— Jur…

— Despre căpitanul Joris?

— Nimic!

— Despre fratele dumitale?

— Nimic… Vă jur…

— Despre cineva care ar fi venit aici şi pe care nu-l cunoşteai!

— Nu înţeleg!

Ea continua să mănînce acea zeamă prea dulce, care îi făcea silă lui Maigret numai cînd o vedea.

— Bine! Te las.

Tînăra se simţi dezamăgită. Din nou singură! O întrebare îi stătea pe buze:

— Spuneţi-mi, pentru înmormîntare… Presupun că nu se va putea aştepta mult timp… Un om mort… nu…

— E la gheaţă, răspunse el, stînjenit.

Iar ea se înfioră toată!

*
* *

— Eşti acolo, Lucas?

Era atît de întuneric, încît nu se mai vedea nimic, iar vacarmul furtunii acoperea toate celelalte zgomote. În port, oamenii, fiecare la postul lui, aşteptau sosirea unui vas de la Glasgow, care ratase manevra şi putea fi auzit şuierînd între diguri.

— Sînt aici.

— Ce fac?

— Mănîncă. Aş vrea să fac şi eu la fel. Creveţi, stridii, o omletă şi ceva ce seamănă a friptură rece de viţel.

— Sînt la aceeaşi măsuţă?

— Da. Grand-Louis stă tot cu coatele pe masă.

— Vorbesc?

— Oarecum. Buzele li se mişcă din cînd în cînd, dar nu spun probabil mare lucru.

— Beau?

— Da, Louis! Pe masă sînt două sticle de vin. Vin vechi. Primarul îi toarnă într-una de băut.

— Ca şi cum ar vrea să-l îmbete?

— Exact. Servitoarea se comportă ciudat. Cînd trebuie să treacă în spatele matelotului, face un ocol de teamă să nu-l atingă.

— N-au primit nici un telefon?

— Nu. Acum Louis îşi şterge nasul cu şervetul şi se ridică. O clipă! Se duce să ia o ţigară de foi. Cutia e pe şemineu. Îi întinde cutia primarului, care refuză cu un semn din cap. Servitoarea aduce brînza.

Şi brigadierul Lucas adăugă cu voce plîngăreaţă:

— De-aş putea măcar să stau jos! Mi-au îngheţat picioarele. Nu îndrăznesc să fac nici o mişcare de teamă să nu cad.

Nu era de ajuns ca să-l înduioşeze pe Maigret, care fusese de o sută de ori în astfel de situaţii.

— O să-ţi aduc de mîncat şi de băut.

Masa îl aştepta la hotelul *Univers*. Se mulţumi însă să devoreze, în picioare, o bucată de pateu şi pîine. Prepară un sandviş pentru subalternul lui şi luă şi sticla de vin cu ce mai rămăsese în ea.

— Şi eu, care v-am pregătit o ciorbă de peşte aşa cum nu găsiţi nici la Marsilia! se tîngui patronul.

Dar nimic nu-l impresiona pe comisar. Se întoarse la zidul pe care se afla Lucas şi puse a doua oară aceeaşi întrebare:

— Ce fac?

— Servitoarea strînge masa. Armatorul, în fotoliu, fumează ţigară după ţigară. Cred că Louis mai are puţin şi adoarme. Stă cu trabucul în gură, dar nu mai scoate nici un fum.

— I-au mai dat să bea?

— Un pahar plin din sticla aflată pe şemineu.

— Armagnac, bombăni Maigret.

— Ia te uită! O lumină la etajul doi. Probabil că servitoarea se duce la culcare. Primarul se ridică. Şi…

Zvonuri de voci dinspre cafenea. Un motor de automobil. Cuvinte abia distincte:

— La o sută de metri? În casă?

— Nu… în faţă.

Maigret porni în întîmpinarea maşinii, care se pusese din nou în mişcare. O opri destul de departe de vila primarului, pentru ca acesta să nu fie alertat, şi recunoscu uniformele.

— Noutăţi?

— Evreux anunţă că bărbatul cu maşina galbenă a fost arestat.

— Cine e?

— O clipă! Protestează… Ameninţă că-şi va suna ambasadorul.

— E străin?

— Norvegian. Cei de la Evreux ne-au spus numele lui la telefon, dar a fost imposibil de înţeles. Martineau… sau Motineau… Dar părea să aibă actele în regulă. Jandarmeria întreabă ce să facă…

— Să fie adus aici, cu maşina galbenă. Trebuie să existe un jandarm care să ştie să conducă. Duceţi-vă repede la Caen. Încercaţi să aflaţi unde trage doamna Grandmaison cînd stă la Paris.

— Ni s-a comunicat deja adineauri. La *Hôtel de Lutèce*, de pe bulevardul Raspail.

— Telefonaţi de la Caen să aflaţi dacă a ajuns şi ce face. Iar dacă e acolo, cereţi din partea mea Poliţiei Judiciare să trimită un inspector cu misiunea s-o urmărească discret.

Automobilul făcu trei manevre ca să întoarcă pe drumul îngust. Maigret se apropie din nou de zidul lui Lucas, dar acesta tocmai cobora.

— Ce faci?

— Nu mai e nimic de văzut.

— Au plecat?

— Nu! Dar primarul s-a apropiat de perdea şi a tras-o de tot.

La o sută de metri, se vedea vasul de la Glasgow intrînd încet în ecluză şi se auzeau ordine date în engleză. O pală de vînt zbură în acea direcţie pălăria comisarului.

Fereastra de la etajul doi se cufundă în întuneric, iar faţada vilei era acum toată neagră.

VIII

Ancheta primarului

Maigret se afla în mijlocul drumului, cu mîinile în buzunare, îngîndurat.

— Sînteţi îngrijorat? întrebă Lucas, care îşi cunoştea şeful.

Dar şi el trebuie să fi fost, pentru că privea posac vila din faţa lor.

— Înăuntru ar trebui să fim, mormăi comisarul, inspectînd ferestrele una după alta.

Dar toate erau închise. Nu se putea pătrunde în casă. Maigret se apropie de uşă, fără să facă zgomot, şi aplecă încet capul să asculte. Îi făcu semn lui Lucas să tacă. Îşi lipiră amîndoi urechea de uşa de stejar.

Nu se auzea nici un glas, nu se rostea nici un cuvînt. În schimb, în birou, se auzeau paşi şi lovituri înăbuşite, ritmate.

Oare cei doi bărbaţi se băteau? Era improbabil, pentru că zgomotele n-ar fi putut să aibă această regularitate. Doi oameni care se bat se agită de colo-colo, se îmbrîncesc, lovesc mobilele, iar loviturile sînt cînd răzleţe, cînd precipitate.

Aici era o burduşeală constantă. Şi chiar se putea ghici icnetul celui care lovea:

— Ha! Ha! Ha!

Lui îi răspundea un geamăt înfundat.

Ochii lui Maigret îi întîlni pe cei ai brigadierului. Comisarul întinse mîna, privind broasca, iar celălalt înţelese şi scoase un set de şperacle din buzunar.

— Fără zgomot!

S-ar fi zis că înăuntru se făcuse tăcere. O tăcere încărcată de nelinişte. Nu se mai auzeau lovituri, nici paşi. Poate – dar foarte vag – o răsuflare gîfîită de om aflat la capătul puterilor.

Lucas făcu un semn. Uşa se deschise. În stînga, dinspre birou, răzbătea o geană de lumină. Maigret ridică din umeri cu un strop de furie. Îşi depăşea drepturile. Şi chiar în mod grav, şi în casa unui personaj oficial şi ţîfnos ca primarul din Ouistreham.

— Să-i fie de bine!

De pe coridor auzea clar o respiraţie, dar numai una. Şi nimic nu mişca. Lucas dusese mîna la revolver. Maigret deschise brusc uşa.

Se opri jenat, dezorientat, aşa cum rareori fusese. Se aşteptase să descopere o nouă dramă?

Era cu totul altceva! Şi cît se poate de derutant. Domnul Grandmaison avea buza despicată, bărbia şi halatul de casă pline de sînge, părul răvăşit şi aerul la fel de năuc ca al unui boxer care se ridică după un KO!

De altfel, abia ţinîndu-se pe picioare, se sprijinea de colţul şemineului atît de aplecat pe spate, încît era un adevărat miracol că nu cădea.

La doi paşi de el se afla Grand-Louis, cu hainele în dezordine, cu sînge pe pumnii ţinuţi încă strînşi – sîngele primarului!

Respiraţia lui Grand-Louis se auzea de pe coridor! Gîfîia de cît de mult lovise. Avea răsuflarea plină de duhori de alcool. Paharele de pe masă se răsturnaseră.

Stupoarea poliţiştilor era atît de mare, năuceala celorlalţi atît de profundă, încît trecu cel puţin un minut pînă să spună cineva vreun cuvînt.

Apoi, domnul Grandmaison îşi şterse buza şi bărbia cu o pulpană a halatului de casă, făcu un efort să stea drept şi bîigui:

— Ce… ce…?

— Vă rog să mă scuzaţi că am intrat în casă, răspunse Maigret cu amabilitate. Am auzit zgomot… Uşa nu era încuiată.

— Nu-i adevărat!

Primarul îşi adunase întreaga energie ca să rostească aceste cuvinte.

— Oricum, mă felicit că am ajuns la timp ca să vă protejez şi…

O privire spre Grand-Louis, care nu părea deloc stînjenit, ba chiar schiţa acum un zîmbet ciudat şi pîndea gesturile primarului.

— N-am nevoie să fiu protejat…

— Totuşi, acest om v-a atacat.

În picioare în faţa oglinzii, domnul Grandmaison îşi aranjă puţin ţinuta şi se enervă cînd văzu că sîngele nu voia să

se oprească.

În acel moment, era un amestec extraordinar, tulburător, de forţă, slăbiciune, siguranţă şi moliciune.

Ochiul învineţit, vînătăile şi rănile îi schimbaseră faţa de păpuşă. Ochii aveau reflexe tulburi.

Îşi recăpătă aplombul cu o viteză neaşteptată şi, sprijinit cu spatele de şemineu, reuşi să-i înfrunte pe poliţişti.

— Presupun că mi-aţi forţat uşa…

— Nu! Am vrut să vă venim în ajutor.

— Nu-i adevărat, pentru că nu ştiaţi că sînt expus vreunui pericol! *Şi nici nu sînt!*

Sublinie cu afectare ultimele cuvinte.

Privirea lui Maigret examină de sus în jos şi de jos în sus silueta redutabilă a lui Grand-Louis.

— Sper, totuşi, că-mi veţi permite să-l iau cu mine pe acest domn…

— Deloc!

— V-a lovit. Şi chiar destul de tare.

— Am avut o explicaţie! Asta mă priveşte numai pe mine!

— Am toate motivele să cred că peste el aţi căzut, azi-dimineaţă, cînd aţi coborît puţin cam repede scara.

Zîmbetul lui Grand-Louis ar fi fost bun de fotografiat. Era în culmea jubilării. În timp ce-şi trăgea sufletul, nu pierdea nimic din ce se petrecea în jurul lui. Şi scena asta părea să-i facă o mare plăcere. Pur şi simplu se delecta. Avea probabil motivele lui!

— V-am spus mai devreme, domnule Maigret, că fac şi eu o anchetă. Nu mă ocup de a dumneavoastră, aşa încît vă rog să nu vă ocupaţi de a mea. Şi să nu vă miraţi dacă voi face plîngere pentru violare de domiciliu prin efracţie…

Ar fi fost greu de spus dacă era mai mult comic decît tragic! Voia să fie demn! Stătea foarte drept! Dar buza îi sîngera! Faţa îi era toată o echimoză! Iar halatul de casă îi era şifonat!

Şi mai era Grand-Louis, care părea să-l încurajeze!

Fără a mai pune la socoteală scena de dinainte, care nu era greu de reconstituit: ocnaşul îl bătea măr, îl lovea în aşa hal, încît nu mai avea putere să ridice pumnul.

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule primar, dacă nu plec imediat. Dat fiind că sînteţi singurul din Ouistreham care are legătură telefonică pe timpul nopţii, am cerut să fiu sunat aici.

Drept răspuns, domnul Grandmaison zise tăios:

— Închideţi uşa!

Pentru că rămăsese deschisă. Luă una dintre ţigările de foi răzleţe de pe şemineu, vru s-o aprindă, dar contactul tutunului

cu buza rănită se dovedi probabil dureros, deoarece o aruncă nervos.

— Cere legătura cu Caen, Lucas!

Maigret îl observa pe primar, apoi pe Grand-Louis, apoi din nou pe primar. Îi era greu să-şi fixeze gîndurile.

De exemplu, la prima vedere, dintre cei doi bărbaţi, domnul Grandmaison părea să fi fost cel învins, fiinţa cea mai slabă nu numai fizic, ci şi psihic.

Fusese bătut, surprins în poziţia cea mai umilitoare cu putinţă!

Şi totuşi! În cîteva minute, redevenea conştient de el însuşi. Reuşea să-şi recucerească o parte din prestigiul său de mare burghez.

Era aproape calm. Avea privirea semeaţă.

Grand-Louis avea un rol uşor. El fusese învingătorul. Nu era rănit, nici măcar învineţit. Mai adineauri, zîmbetul lui inefabil exprima o bucurie aproape copilărească.

Iar acum începea să pară contrariat, că nu ştia nici ce să facă, nici unde să se aşeze, nici unde să privească.

Maigret îşi puse următoarea întrebare: „Presupunînd că unul dintre ei ar fi şeful, care era acela?”.

Îi venea destul de greu să răspundă. Grandmaison, în unele momente; Louis, în altele.

— Alo! Poliţia din Caen? Comisarul Maigret m-a rugat să vă spun că va fi toată noaptea în casa primarului… Da… Telefonaţi la numărul 1… Alo!… Aveţi noutăţi? Deja la Lisieux?… Mulţumesc! Da.

Apoi, către şeful lui:

— Maşina a trecut de Lisieux. Va fi aici în trei sferturi de oră.

— Parcă v-am auzit spunînd…, începu primarul.

— Că voi sta aici toată noaptea, da. Cu permisiunea dumneavoastră, bineînţeles. Mi-aţi vorbit de două ori de ancheta personală. În acest caz, cred că lucrul cel mai bun pe care îl am de făcut este să vă cer permisiunea să punem la un loc rezultatele pe care le-am obţinut amîndoi.

Maigret nu era ironic, ci furios. Era furios din cauza acestei situaţii absurde în care se băgase. Furios că nu înţelegea nimic.

— Vrei să-mi explici, Grand-Louis, de ce, cînd am sosit, îl… hm!… îl loveai cu pumnii pe domnul primar?

Dar Grand-Louis nu răspunse, uitîndu-se la armator ca şi cum ar fi zis: „Vorbeşte dumneata!”.

Iar domnul Grandmaison rosti tăios:

— Asta mă priveşte.

— Evident! Oricine are dreptul să pună pe cineva să-l bată, dacă-i place asta! mormăi Maigret, în culmea agasării. Lucas, cere legătura cu *Hôtel de Lutèce*!

Lovitura îşi atinse ţinta. Domnul Grandmaison deschise gura să vorbească. Mîna i se crispă pe policioara de marmură a şemineului.

Lucas, la telefon:

— Să aştept trei minute?… Mulţumesc… Da…

Apoi Maigret zise cu voce tare:

— Nu vi se pare că ancheta asta capătă o întorsătură ciudată? De fapt, domnule Grandmaison, poate că-mi veţi face un serviciu… Dumneavoastră, care sînteţi armator, trebuie să cunoaşteţi oamenii din aproape toate ţările. Aţi auzit de un anume… o clipă… un anume Martineau… sau Motineau… din Bergen sau din Trondhjem? În orice caz, un norvegian…

Tăcere! Ochii lui Grand-Louis deveniseră duri. Îşi umplu maşinal unul dintre paharele răsturnate de pe masă.

— Păcat că nu-l cunoaşteţi… O să vină aici…

Asta a fost totul! Nu mai era nevoie de nici un cuvînt! Nimeni nu mai răspundea! Nimeni nu avea nici măcar o tresărire! Se simţea după poziţiile adoptate.

Domnul Grandmaison schimbase tactica. Tot sprijinit cu spatele de şemineu, în faţa focului de brichete de cărbune care îi încălzea puternic picioarele la spate, se uita în jos, cu un aer cît se poate de indiferent.

Ciudat chip! Trăsături vagi, cu urme roşii şi vinete, cu sînge pe bărbie! Un amestec de energie concentrată şi panică sau durere.

Grand-Louis se aşezase călare pe un scaun. După ce căscase de trei-patru ori, păru să moţăie.

Sună telefonul. Maigret răspunse prompt.

— Alo! *Hôtel de Lutèce*? Alo!… Nu întrerupeţi… Vă rog să mi-o daţi pe doamna Grandmaison… Da! Trebuie să fi sosit în seara asta sau după-amiază… Da, aştept!

— Presupun că nu aveţi intenţia s-o amestecaţi pe soţia mea în maşinaţiile dumneavoastră cel puţin ciudate, zise vocea înăbuşită a primarului.

Nici un răspuns. Maigret aştepta cu receptorul la ureche şi privirea aţintită în pluşul de pe masă.

— Alo! Da… Ce spuneţi?… A plecat deja?… O clipă… S-o luăm în ordine… La ce oră a sosit această doamnă?… Ora şapte… Foarte bine!… Cu maşina şi şoferul personal… Spuneţi că a luat cina la hotel şi apoi a fost chemată la telefon… A plecat imediat?… Mulţumesc… Nu… De ajuns…

Nimeni nu avea vreo reacţie. Domnul Grandmaison părea mai calm. Maigret închise, apoi ridică din nou receptorul.

— Alo! Poşta din Caen?… Aici poliţia! Spuneţi-mi, vă rog, dacă numărul de unde vă telefonez a mai cerut vreo legătură cu Parisul înaintea celei solicitate de mine… Da?… Acum vreun sfert de oră?… *Hôtel de Lutèce*, nu-i aşa?… Mulţumesc.

Fruntea îi era plină de broboane de sudoare. Îşi umplu lent pipa, îndesînd tutunul cu degetul. Apoi îşi turnă de băut într-unul din paharele de pe masă.

— Presupun că vă daţi seama, domnule comisar, că tot ce faceţi în acest moment este ilegal. Aţi intrat aici prin efracţie. Staţi aici fără să fiţi invitat. Riscaţi să stîrniţi panică în familia mea şi, în sfîrşit, de faţă cu o terţă persoană, mă trataţi ca pe un vinovat. O să daţi socoteală pentru toate astea.

— Am înţeles!

— Şi, din moment ce nu mai sînt nimic la mine-n casă, vă cer permisiunea să mă duc la culcare.

— Nu!

Şi Maigret trase cu urechea la un zgomot de motor, încă îndepărtat.

— Du-te să le deschizi uşa, Lucas!

Apoi, maşinal, aruncă în foc alţi cărbuni şi se întoarse exact în momentul în care noi personaje intrau în încăpere.

Doi jandarmi din Evreux însoţeau un bărbat cu cătuşe la mîini.

— Lăsaţi-ne, le zise el jandarmilor. Sau, mai curînd, duceţi-vă şi aşteptaţi-mă, toată noaptea, dacă e nevoie, la cafeneaua din apropiere.

Primarul nu mişcase; nici marinarul. Ai fi zis că nu văzuseră nimic sau că nu voiau să vadă. Bărbatul abia sosit era calm şi un zîmbet îi pluti pe buze cînd văzu faţa tumefiată a domnului Grandmaison.

— Cui trebuie să mă adresez? întrebă el, uitîndu-se la toţi.

Maigret, care ridică din umeri, zicîndu-şi că jandarmii se arătaseră cam zeloşi, scoase o cheiţă din buzunar şi-i desfăcu cătuşele.

— Mulţumesc. Am fost destul de mirat să…

Maigret îi tăie vorba cu o voce furioasă:

— Să ce? Să fiţi arestat? Sînteţi sigur că aţi fost chiar atît de mirat?

— Vreau să spun că aştept încă să aflu ce mi se reproşează.

— N-ar fi de ajuns că aţi furat o bicicletă?

— Pardon! Am împrumutat-o! Patronul garajului de la care am cumpărat maşina vă va spune! I-am încredinţat bicicleta cu misiunea s-o trimită înapoi la Ouistreham şi să-i înmîneze o despăgubire proprietarului.

— I-auzi, i-auzi! De fapt, nu sînteţi norvegian…

Bărbatul nu avea nici accentul, nici fizicul unui norvegian. Era înalt, bine făcut, încă tînăr. Hainele elegante erau puţin şifonate.

— Pardon! Nu sînt norvegian din naştere, ci naturalizat.

— Şi locuiţi la Bergen?

— Tromsoe, în insulele Lofoden.

— Sînteţi comerciant?

— Am o uzină pentru tratarea deşeurilor de morun.

— Cum ar fi, de exemplu, icrele.

— Icrele şi tot restul. Din capete şi ficat se face ulei. Din oase se fabrică îngrăşăminte.

— Perfect! Perfect! Perfect! N-a mai rămas decît să ştim ce făceaţi la Ouistreham în noaptea de 16 spre 17 septembrie.

Bărbatul nu se tulbură, privi lent în jur, apoi zise:

— Nu mă aflam la Ouistreham.

— Unde eraţi?

— Dar dumneavoastră?

Zîmbi şi explică:

— Vreau să spun: aţi fi în stare să spuneţi pe loc ce făceaţi într-o anumită zi şi la o anumită oră după ce a trecut mai bine de o lună de atunci?

— Vă aflaţi în Norvegia?

— Probabil.

— Poftiţi!

Şi Maigret îi întinse interlocutorului său stiloul de aur, pe care norvegianul îl puse în buzunar cum nu se poate mai firesc, mulţumind.

Un bărbat frumos, zău aşa, de aceeaşi vîrstă şi aceeaşi talie cu primarul, dar mai suplu, mai zvelt, mai agitat. Ochii negri reflectau o viaţă intensă, iar zîmbetul de pe buzele subţiri trăda o mare încredere în sine.

Răspundea politicos, cu amabilitate, la întrebările comisarului.

— Presupun că e vorba de o greşeală şi mi-ar părea bine să-mi reiau călătoria spre Paris, zise el.

— O altă întrebare. Unde l-aţi cunoscut pe Grand-Louis?

Contrar aşteptării lui Maigret, privirea norvegianului nu se îndreptă spre matelot.

— Grand-Louis? repetă el.

— În cursul călătoriilor sale în calitate de căpitan l-aţi cunoscut pe Joris?

— Pardon. Nu înţeleg.

— Evident! Iar dacă vă întreb de ce aţi preferat să dormiţi la bordul unei drage dezafectate în loc să mergeţi la hotel, o să vă uitaţi la mine cu uimire!

— Păi da! Recunoaşteţi că, dacă aţi fi în locul meu…

— Şi totuşi, aţi sosit ieri la Ouistreham la bordul goeletei *Saint-Michel*. Aţi debarcat înainte de intrarea în port, cu barca goeletei. V-aţi îndreptat spre dragă şi aţi petrecut noaptea acolo. În după-amiaza asta aţi dat ocol vilei în care ne aflăm, apoi aţi împrumutat o bicicletă şi aţi plecat spre Caen. Aţi cumpărat o maşină şi aţi plecat spre Paris. Cu doamna Grandmaison trebuia să vă întîlniţi la *Hôtel de Lutèce*? În acest caz, nu mai e nevoie să plecaţi într-acolo. Dacă nu mă înşel, va sosi aici în noaptea asta.

Un moment de tăcere. Primarul se preschimbase în statuie, iar privirea lui devenise atît de fixă, încît ai fi zis că în ea nu palpita nici un strop de viaţă. Grand-Louis se scărpina în cap şi căsca, tot aşezat, singur în mijlocul celorlalţi, care stăteau în picioare.

— Vă numiţi Martineau?

— Da, Jean Martineau!

— Ei bine, domnule Jean Martineau, gîndiţi-vă! Vedeţi dacă într-adevăr nu aveţi nimic să-mi spuneţi. Există şanse ca una dintre persoanele de aici să ajungă curînd la curtea cu juri.

— Nu numai că n-am nimic să vă spun, ci vă voi cere permisiunea să-mi anunţ consulul pentru demersurile necesare…

Al doilea! Domnul Grandmaison îl ameninţase că va depune plîngere împotriva lui! Martineau voia să facă şi el la fel! Numai Grand-Louis nu ameninţa, accepta toate aceste situaţii cu resemnare, dacă avea ceva de băut.

Afară se auzea vacarmul furtunii care, în punctul culminant al fluxului, atingea paroxismul.

Expresia de pe faţa lui Lucas era cît se poate de elocventă. Mai mult ca sigur că-şi spunea: „Am intrat în mare încurcătură! Măcar de-am descoperi ceva acum!”.

Maigret se plimba de colo-colo trăgînd furios din pipă.

— În fond, nu ştiţi nimic, nici unul, nici altul, despre aventurile şi moartea căpitanului Joris?

Semne de tăgăduire. Tăcere. Privirea lui Maigret revenea mereu la Martineau.

Apoi auziră afară paşi precipitaţi şi bătăi nervoase în uşă. După o clipă de ezitare, Lucas se duse să deschidă. Cineva intră în fugă – Julie, gîfîind:

— Domnule comisar… Fratele… fratele meu…

Şi în acelaşi moment amuţi, uluită, în faţa lui Grand-Louis, care se sculă de pe scaun, ridicîndu-şi în faţa ei silueta enormă.

— Fratele dumitale…? insistă Maigret.

— Nimic… am…

Încercă să zîmbească, în timp ce-şi trăgea sufletul. Şi, pe cînd se dădea înapoi cu spatele, se lovi de Martineau, se întoarse spre el fără să pară că-l cunoaşte şi bîigui:

— Pardon, domnule…

Vîntul intra cu furie prin uşa rămasă deschisă.

IX

Conjuraţia tăcerii

Julie încerca să explice, cu fraze întrerupte:

— Eram singură în casă… Îmi era teamă… Mă culcasem fără să mă dezbrac. Cineva a bătut tare de tot în uşă… Era Lannec, căpitanul fratelui meu…

— A sosit *Saint-Michel*?

— Cînd am venit, era în ecluză… Lannec voia să vorbească imediat cu fratele meu… Se pare că sînt grăbiţi să plece… I-am spus că Louis nici măcar nu venise acasă… Şi el m-a îngrijorat, mormăind lucruri pe care nu le-am înţeles…

— De ce-ai venit aici? întrebă Maigret.

— L-am întrebat dacă Louis era în pericol… Lannec mi-a spus că da, că poate era deja prea tîrziu… Atunci am întrebat oamenii din port şi mi s-a spus că sînteţi aici…

Grand-Louis privea în jos cu un aer indispus şi ridica din umeri ca şi cînd ar fi vrut să spună că femeile se sperie din te miri ce.

— Eşti în pericol? întrebă Maigret, căutîndu-i privirea.

Celălalt însă izbucni în rîs, un rîs zgomotos, mult mai idiot decît rîsul lui obişnuit.

— De ce s-a îngrijorat Lannec?

— De unde să ştiu eu?

Şi, uitîndu-se pe rînd la toţi, Maigret zise gînditor, cu un strop de ranchiună:

— În fond, nu ştiţi nimic! Şi toată lumea e în aceeaşi situaţie! Dumneavoastră, domnule primar, nu-l cunoaşteţi pe domnul Martineau şi nu ştiţi de ce Grand-Louis, primit aici în casă ca prieten, jucînd dame şi mîncînd la aceeaşi masă, a început brusc să vă burduşească faţa cu lovituri de pumn…

Nici un răspuns.

— Mai mult! Acceptaţi acest tratament, care vi se pare firesc! Nu vă apăraţi! Refuzaţi să faceţi plîngere! Ba chiar evitaţi să-l daţi afară pe Grand-Louis…

Şi lui Grand-Louis:

— Nici dumneata nu ştii nimic! Te culci la bordul dragei, dar nu ştii cine mai e acolo. Eşti primit aici şi răsplăteşti ospitalitatea prin chelfăneli aplicate stăpînului casei. Nu l-ai văzut niciodată pe domnul Martineau…

Nici o tresărire. Numai feţe îmbufnate, priviri în covor.

— Şi nici dumneavoastră, domnule Martineau, nu ştiţi mai multe. Măcar aveţi habar cum aţi ajuns din Norvegia în Franţa? Nu! Preferaţi o cuşetă la bordul dragei abandonate în locul unui pat la hotel. Plecaţi cu bicicleta, cumpăraţi o maşină ca să mergeţi la Paris… Dar nu ştiţi nimic! Nu-l cunoaşteţi pe domnul Grandmaison, nici pe Louis, nici pe căpitanul Joris… Şi, firește, Julie, dumneata ştii şi mai puţin decît ceilalţi…

Se uită la Lucas cu un aer descurajat. Lucas înţelese. Nu se puteau gîndi să-i aresteze pe toţi. Fiecăruia i se puteau imputa bizarerii, minciuni sau chiar contradicţii.

Dar nici o învinuire propriu-zisă!

Orologiul arăta ora opt seara. Maigret îşi goli pipa în şemineu şi continuă cu vocea lui morocănoasă:

— Mă văd obligat să vă rog pe toţi să rămîneţi la dispoziţia justiţiei. În mod sigur, voi fi nevoit să vă cer din nou informaţii, în pofida ignoranţei pe care o invocaţi. Presupun, domnule primar, că n-aveţi intenţia să părăsiţi Ouistreham…

— Nu!

— Vă mulţumesc. Dumneavoastră, domnule Martineau, aţi putea să vă luaţi o cameră la hotelul *Univers*, unde stau şi eu.

Norvegianul se înclină.

— Condu-l pe domnul la *Univers*, Lucas!

Apoi li se adresă lui Grand-Louis şi surorii sale:

— Voi doi, veniţi cu mine!

Ieşi, le spuse celor doi jandarmi care aşteptau că erau liberi, îi văzu pe Lucas şi Martineau luînd-o în direcţia hotelului, unde patronul aştepta să se poată duce la culcare.

Julie ieşise din casă fără să-şi ia pardesiul şi fratele ei, văzînd-o înfiorîndu-se de frig, îşi scoase haina şi i-o puse pe umeri.

Era greu de vorbit din cauza furtunii. Trebuia să mergi aplecat, în urechi aveai un şuierat continuu şi un vînt rece ca gheaţa te lovea în faţă, încît simţeai că te dor pleoapele.

În faţa portului, văzură cafeneaua luminată şi pe ecluzişti care, între două manevre, fugeau, băteau pasul pe loc să se

încălzească, beau groguri fierbinţi. Feţele tuturor se întorceau spre cei trei, care mergeau prin vijelie şi intrau pe pod.

— E *Saint-Michel*? întrebă Maigret.

Un velier ieşea din ecluză şi intra în avanport, dar părea mult mai înalt decît goeleta pe care o cunoştea Maigret.

— Sînt pe lest! mormăi matelotul.

Ceea ce însemna că *Saint-Michel* descărcase la Caen şi naviga în gol ca să ia din altă parte o nouă încărcătură.

Lîngă casa lui Joris, o umbră se apropie de ei. Trebuia să priveşti omul de aproape ca să-l recunoşti. O voce, nu foarte fermă, îi zise lui Grand-Louis:

— A! Iată-te! Grăbeşte-te, ridicăm ancora!

Maigret se uită la scundul căpitan breton, apoi la marea care lua cu asalt digurile într-un vacarm continuu. Iar cerul avea un aspect dramatic, presărat cu nori tumultuoşi.

Saint-Michel, amarat de piloţi, se legăna în umbră, doar cu punctul luminos al unei lămpi aşezate pe ruf.

— Vreţi să plecaţi? întrebă comisarul.

— Păi cum!

— Şi unde vă duceţi?

— Să încărcăm vin la La Rochelle…

— Aveţi neapărată nevoie de Grand-Louis?

— Credeţi să se poate naviga în doi pe o vreme ca asta?

Lui Julie îi era frig. Îi asculta şi bătea pasul pe loc. Fratele ei se uită rînd pe rînd la Maigret şi la goeleta ai cărei scripeţi scîrţîiau.

— Duceţi-vă să mă aşteptaţi la bord! îi zise comisarul lui Lannec.

— Păi…

— Ce?

— Peste două ore nu vom mai avea destulă apă ca să ieşim în larg…

Şi în ochi i se putea citi o îngrijorare vagă. Se vedea bine că nu era în apele lui. Sărea de pe un picior pe altul şi nu reuşea să-şi fixeze privirea.

— Trebuie să-mi cîştig existenţa!

Maigret ghici la sigur schimbul de priviri dintre el şi Louis. Există momente cînd intuiţia e mai puternică decît în altele.

Căpitanul, nervos, părea să spună: „Vasul nu e departe… Doar o parîmă trebuie dezlegată… Un pumn poliţistului şi-am rezolvat…”.

Grand-Louis şovăia. Se uită la sora lui cu un aer trist şi scutură din cap.

— Duceţi-vă să mă aşteptaţi la bord! repetă Maigret.

— Bine, dar…

Comisarul nu răspunse şi le făcu semn celorlalţi doi să-l urmeze în casă.

*
* *

Era prima dată cînd Maigret îi vedea pe frate şi pe soră laolaltă. Stăteau toţi trei în bucătăria căpitanului Joris, unde ardea un foc straşnic. Tirajul era atît de puternic, încît, uneori, în soba de tablă, un duduit se transforma în detunătură.

— Dă-ne ceva de băut…, îi spuse comisarul lui Julie, care luă din dulap o carafă cu rachiu şi două pahare pictate.

Era în plus, intuia asta. Julie ar fi dat mult să rămînă singură cu fratele ei. Acesta o urmărea cu o privire în care se ghiceau o mare afecţiune, dar şi o înduioşare de brută.

Ca o adevărată menajeră ce era, Julie rămase în picioare după ce-i servi pe bărbaţi şi băgă din nou cărbuni în sobă.

— În amintirea căpitanului Joris! zise Maigret, ridicînd paharul.

Urmă o tăcere lungă. Comisarul o dorise. Îi dădea fiecăruia timp să se lase pătruns de atmosfera caldă şi tihnită a bucătăriei.

Treptat, duduitul sobei, însoţit de tic-tac-ul orologiului cu balansier, devenea un fel de muzică. După vijelia de afară, sîngele colora obrajii, pupilele deveneau lucitoare şi în aer se răspîndea o aromă înţepătoare de calvados.

— Căpitanul Joris…, repetă Maigret, visător. De fapt, stau pe locul lui, în fotoliul lui… Un fotoliu care trosnea la fiecare mişcare… Dacă ar fi trăit, s-ar fi întors din port şi ar fi cerut cu siguranţă şi el un pahar de rachiu să se încălzească… Nu-i aşa, Julie?

Ea făcu ochii mari, apoi întoarse capul în altă parte.

— Nu se ducea imediat la culcare. Pun prinsoare că-şi scotea încălţările… Îi aduceai papucii… Îţi spunea: „Urîtă vreme… Totuşi, *Saint-Michel* a vrut să iasă în larg, să-l ajute Dumnezeu…”.

— De unde ştiţi?

— Ce?

— Că spunea „să-l ajute Dumnezeu”. Exact aşa!

Era foarte impresionată. Se uita la Maigret cu un strop de recunoştinţă.

Grand-Louis tăcea.

— N-o să mai zică… Era fericit! Avea o casă frumoasă, o grădină cu flori pe care le iubea, economii… Se părea că toată

lumea ţinea la el. Şi totuşi, cineva a pus capăt brusc la toate astea, cu puţin praf alb într-un pahar cu apă.

Julie avea faţa crispată. Făcea un efort violent să nu plîngă.

— Puţin praf alb şi totul s-a sfîrşit! Şi cel care a făcut asta va fi poate fericit pentru că nimeni nu ştie cine e! Probabil că adineauri era printre noi…

— Tăceţi! imploră Julie, împreunîndu-şi mîinile, în timp ce lacrimile începură să i se rostogolească pe obraji.

Dar comisarul ştia ce făcea. Continuă să vorbească cu un glas aproape şoptit, rostind lent fiecare cuvînt. Şi se lăsa el însuşi prins în acest teatru pe care îl juca. Era sensibil la nostalgia acelei atmosfere în care evoca, şi el, silueta vînjoasă a căpitanului portului.

— Mort fiind, nu mai are decît un prieten… Şi acela sînt eu! Un om care se zbate singur să afle adevărul, să nu-l lase pe asasinul lui Joris să fie fericit.

Julie hohotea, nemaiputînd să-şi reţină lacrimile, iar Maigret continuă:

— Numai că, în privinţa mortului, toată lumea tace, toată lumea minte, încît ai putea crede că toată lumea are ceva să-şi reproşeze, că toată lumea e complice!

— Nu-i adevărat! strigă ea.

Grand-Louis, din ce în ce mai stînjenit, îşi turnă rachiu în pahar, umplîndu-l apoi şi pe cel al comisarului.

— Primul care tace e Grand-Louis.

Julie se uită la fratele ei printre lacrimi, parcă frapată de adevărul acestor cuvinte.

— Ştie ceva. Ştie multe lucruri… Oare îi e teamă de asasin? Îi este frică de ceva?

— Louis! îi strigă ea.

Louis privi în altă parte, cu trăsăturile înăsprite.

— Spune că nu-i adevărat, Louis! Auzi?

— Nu ştiu ceea ce domnul comisar…

Se ridică. Nu mai putea sta locului.

— Louis minte mai mult decît ceilalţi! Pretinde că nu-l cunoaşte pe norvegian, dar îl cunoaşte! Pretinde că n-are relaţii cu primarul şi îl găsesc la el acasă, trăgîndu-i pumni…

Pe buzele ocnaşului apăru un zîmbet vag. Dar Julie nu se lăsă:

— E-adevărat, Louis?

Şi, văzînd că nu răspunde, îl apucă de braţ.

— Atunci de ce nu spui adevărul? N-ai făcut nimic, sînt sigură!

El îşi trase mîna, tulburat, poate cu voinţa mai slabă. Maigret nu-i lăsă timp să se dezmeticească.

— În toată această adunătură de minciuni, probabil că ar fi de ajuns un adevăr cît de mic, o informaţie ca să se năruie tot edificiul.

Dar nu! În ciuda privirilor imploratoare ale surorii sale, Louis se scutură ca un gigant hărţuit de duşmani mici şi furioşi.

— Nu ştiu nimic.

— De ce nu vorbeşti? îl întrebă Julie, deja bănuitoare.

— Nu ştiu nimic!

— Domnul comisar spune…

— Nu ştiu nimic!

— Ascultă, Louis! Întotdeauna am avut încredere în tine! Ştii bine asta! Şi te-am apărat, chiar şi în faţa căpitanului Joris…

Tînăra roşi din cauza acestor cuvinte nefericite şi se grăbi să vorbească despre altceva:

— Trebuie să spui adevărul! Nu mai pot. Şi nu voi sta mai mult în casa asta, singură…

— Taci! replică el, oftînd.

— Ce vreţi să vă spună, domnule comisar?

— Două lucruri. Întîi, cine este Martineau. Apoi, de ce se lasă primarul bătut.

— Ai auzit, Louis? Nu e cine ştie ce…

— Nu ştiu nimic…

Julie începea să se înfurie.

— Louis, bagă de seamă! Voi ajunge să cred…

Şi focul duduia întruna, iar tic-tac-ul pendulei era lent şi balansierul ei de aramă reflecta lumina lămpii.

Louis era prea înalt, prea solid, prea aspru, cu capul şi umerii piezişi, pentru acea bucătărie curăţică de mic rentier. Nu ştia ce să facă cu mîinile lui mari. Privirea, fugindu-i de colo-colo, nu reuşea să se oprească într-un loc.

— Trebuie să vorbeşti!

— N-am nimic de spus…

Vru să-şi umple paharul, dar ea se repezi la carafă.

— Ai băut destul! Nu e nevoie să te ameţeşti şi mai mult…

Julie era într-o stare dureroasă de nervozitate. Intuia în mod vag că trăia un moment tragic. Se agăţa de speranţa de a lămuri totul cu un cuvînt.

— Louis… omul acela… Acel norvegian e cel care trebuia să cumpere *Saint-Michel* şi să devină şeful tău, nu-i aşa?

Răspunsul răsună categoric:

— Nu!

— Atunci cine e? N-a mai fost văzut niciodată pe la noi! Aici nu vin străini…

— Nu ştiu…

Ea se încăpăţîna, cu o subtilitate instinctivă de femeie.

— Primarul nu te-a suferit niciodată… E adevărat că ai stat cu el la masă în seara asta?

— E adevărat…

Ea bătu din picior de nerăbdare.

— Atunci, spune-mi ceva! Trebuie! Dacă nu, îţi jur că voi crede că…

Nu merse mai departe. Era cumplit de nefericită. Privea fotoliul de răchită, soba familiară, orologiul, carafa cu flori pictate.

— Ţineai la căpitan… Ştiu asta! Ai spus-o de o sută de ori, iar de certat v-aţi certat pentru că…

Asta trebuia explicat.

— Să nu credeţi cine ştie ce, domnule comisar! Fratele meu ţinea la căpitanul Joris şi căpitanul ţinea la el. Numai că s-a întîmplat… Nimic grav! Louis îşi pierde capul cînd are bani în buzunar şi cheltuieşte tot, nu contează cum. Căpitanul ştia că-mi luase economiile şi i-a făcut morală. Atîta tot! Pînă la urmă, de-asta i-a interzis să mai vină aici. Ca să nu-mi mai ia banii! Dar îmi spunea că, în fond, Louis era un băiat cumsecade, al cărui singur defect era firea lui slabă.

— Dar poate Louis ştia că, dacă Joris ar muri, vei moşteni trei sute de mii de franci!

Reacţia se dovedi atît de rapidă, încît comisarul abia reuşi să-l stăpînească. În timp ce Julie scotea un strigăt strident, Grand-Louis se repezi la Maigret, pe care încercă să-l apuce de gît.

Comisarul putu să-i prindă o mînă din zbor şi, cu o apăsare lentă, dar fermă, i-o răsuci la spate şi mormăi:

— Jos labele!

Julie, cu coatele lipite de perete, cu capul între braţele îndoite, plîngea în hohote, scoţînd mici strigăte disperate.

— Doamne! Doamne!

— Nu vrei să vorbeşti, Louis? îl întrebă răspicat Maigret, dîndu-i drumul fostului ocnaş.

— N-am nimic de spus.

— Şi dacă te arestez?

— Asta e!

— Urmează-mă!

Julie strigă:

— Domnule comisar! Vă implor! Louis, vorbeşte, pentru numele lui Dumnezeu!

Ajunseseră deja la uşa cu geam a bucătăriei. Grand-Louis se întoarse, cu faţa roşie, ochii scăpărători, cu o mutră imposibil de descris. Întinse o mînă spre umărul surorii sale.

— Lilie, îţi jur…

— Lasă-mă!

El ezită, făcu un pas spre coridor, se întoarse din nou…

— Ascultă…

— Nu! Nu, pleacă!

Atunci îşi tîrî picioarele în urma lui Maigret, se opri în prag, vru din nou să se întoarcă, dar rezistă tentaţiei. Uşa se închise în urma lor. Dar nu făcură nici cinci paşi în vijelia de afară şi uşa se deschise din nou, iar în prag se ivi forma luminată a tinerei, care strigă:

— Louis!

Prea tîrziu. Cei doi bărbaţi mergeau mai departe în noapte.

O rafală de ploaie îi udă în cîteva secunde. Nu se putea vedea nimic, nici măcar marginile ecluzei. Totuşi, o voce strigă din umbră, deasupra lor:

— Tu eşti, Louis?

Era Lannec, de la bordul goeletei. Auzise paşi şi scosese capul prin tambuchi. Îşi dăduse probabil seama că marinarul nu era singur, pentru că rosti foarte repede, în bretonă:

— Sări pe teuga din faţă şi s-o ştergem!

Maigret, care înţelesese, aşteptă, neputînd să ştie, în întuneric, unde începea şi unde se termina *Saint-Michel*, nevăzînd din însoţitorul său decît o formă masivă şi şovăitoare, căreia ploaia îi făcea umerii să lucească.

X

Cei trei de pe vas

O privire spre hăul negru care era largul mării, alta, mai furişă, spre Maigret. Grand-Louis ridică din umeri şi îl întrebă pe comisar, cu un mormăit:

— Urcaţi la bord?

Maigret observă că Lannec ţinea ceva în mînă: un capăt de parîmă. O urmări cu privirea, o văzu petrecîndu-se după o baba şi revenind la bord. Cu alte cuvinte, *Saint-Michel* putea să ridice ancora fără ca un om să coboare pe uscat.

Comisarul nu spuse nimic. Ştia că portul era pustiu. Julie plîngea probabil în camera ei, la trei sute de metri de acolo, şi, în afară de ea, fiinţele cele mai apropiate erau adăpostite la căldură, la *Buvette de la Marine*.

Maigret puse un picior pe parapet, sări pe punte, urmat de Louis. În pofida protecţiei digurilor, apa din avanport era agitată şi *Saint-Michel* era ridicat la fiecare val ca printr-o aspiraţie puternică.

Doar cîteva reflexe galbene, pe lucruri ude, în întuneric. O siluetă vagă, în partea din faţă: căpitanul, care se uita cu mirare la Louis. Purta cizme înalte, cauciucate, manta şi pălărie impermeabile. Nu lăsa din mînă frînghia.

Şi nimeni nu lua iniţiativa. Aşteptau ceva. Cei trei oameni îl priveau probabil pe Maigret, prezenţă atît de ciudată printre ei, cu pardesiul său cu guler de catifea şi pălăria moale, pe care o ţinea cu mîna.

— Nu plecaţi în noaptea asta! zise el.

Nici un protest. Dar încă o privire schimbată între Lannec şi Grand-Louis. Ceea ce voia să spună: „Plecăm totuşi? – Mai bine nu…”.

Rafalele deveneau atît de violente, încît abia se putea sta pe punte şi tot Maigret se îndreptă primul spre tambuchiul pe

care îl cunoştea.

— O să stăm de vorbă. Chemaţi-l şi pe celălalt matelot.

Prefera să nu lase pe nimeni în spatele lui. Cei patru bărbaţi coborîră scara puţin înclinată. Îşi scoaseră mantalele impermeabile şi cizmele. Lampa cu cardan era aprinsă, iar pe masă se vedeau cîteva pahare, lîngă o hartă maritimă dungată de linii de creion şi murdară de grăsime.

Lannec puse două brichete în soba mică şi ezită să-l servească cu băutură pe vizitator, la care se uita chiondorîş. Bătrînul Célestin se cuibări într-un colţ, arţăgos, îngrijorat, întrebîndu-se de ce i se ceruse să intre în cabina din spate.

O impresie foarte clară se degaja din atitudinile celor prezenţi: nimeni nu voia să vorbească, pentru că nimeni nu ştia care era situaţia. Ochii căpitanului îl priveau întrebători pe Grand-Louis, care îi răspundea cu priviri exasperate.

Oare ceea ce avea de spus nu cerea explicaţii ample?

— V-aţi gîndit bine? mormăi Lannec, după ce tuşi ca să-şi dreagă vocea, care era răguşită.

Maigret se aşezase pe o bancă, cu coatele sprijinite pe masă. Se juca maşinal cu un pahar gol şi atît de năclăit, încît nu mai era transparent.

Grand-Louis, în picioare, trebuia să aplece capul ca să nu atingă tavanul. Lannec îşi făcea de lucru într-un dulap.

— La ce să mă gîndesc?

— Nu ştiu ce drepturi aveţi. Dar ştiu că eu nu depind decît de autorităţile maritime. Numai ele au dreptul să împiedice un vas să intre în port sau să iasă.

— Şi?

— Mă împiedicaţi să părăsesc portul Ouistreham… Trebuie să încarc la La Rochelle şi fiecare zi de întîrziere mă costă.

Discuţia începea prost, pe un ton serios, semioficial. Maigret cunoştea discursurile astea! Nu-l ameninţase şi primarul oarecum la fel? Apoi, Jean Martineau, care nu adusese în discuţie autorităţile maritime, ci pe consulul Norvegiei?

Maigret trase cu putere aer în piept, le aruncă tuturor o privire rapidă, cu ochii care îi deveniră brusc veseli, şi zise în bretonă:

— Lasă vrăjeala! Mai bine toarnă ceva de băut!

Încercarea ar fi putut da greş. Bătrînul matelot, uluit, se întoarse primul spre Maigret.

Grand-Louis îşi descreţi fruntea. Lannec, încă nu îndeajuns de destins, întrebă:

— Sînteţi breton?

— Nu chiar… Sînt de pe malul Loarei. Dar am făcut o parte din studii la Nantes.

O strîmbătură! O strîmbătură a bretonilor de pe coastă cînd li se vorbeşte despre bretonii din interior şi mai ales despre cei pe jumătate bretoni din regiunea Nantes.

— Nu mai ai din rachiul de ieri?

Lannec luă sticla, umplu paharele lent, pentru că îi părea bine că are ocupaţie. Încă nu ştia ce trebuie să facă. Maigret se afla acolo, cordial, cu pipa între dinţi, pălăria împinsă pe ceafă, instalat confortabil.

— Poţi să stai jos, Grand-Louis…

Matelotul se aşeză. Jena nu se risipise, dar acum era altfel. Acelor oameni le era necaz că nu răspundeau prin cordialitate. Şi totuşi, erau obligaţi să stea în defensivă.

— În sănătatea voastră, copii! Şi recunoaşteţi că, împiedicîndu-vă să ieşiţi noaptea asta în larg, vă cruţ de o furtună tare urîtă!

— Cel mai greu e şenalul, murmură Lannec, luînd un gît de rachiu. Odată ieşiţi în larg, ne descurcăm… Dar, din cauza curentului şi a tuturor bancurilor de nisip, şenalul e nasol… În fiecare an eşuează cîteva ambarcaţiuni.

— *Saint-Michel* n-a avut nici un necaz?

Căpitanul se grăbi să bată în lemn. Célestin bombăni, morocănos, auzind de necaz:

— *Saint-Michel*? Cred că e cel mai bun velier de pe coastă. Acum doi ani, pe o ceaţă deasă, s-a dus direct peste bolovanii coastei engleze. Era un resac afurisit de tot. Altul ar fi rămas acolo. Ei bine, după ce am revenit pe linia de plutire la următorul flux, nici măcar n-a avut nevoie de vreo reparaţie!

Maigret intuia că pe terenul acesta se puteau înţelege. Dar nu era dispus să vorbească toată noaptea despre navigaţie. Din hainele ude începeau să iasă aburi şi firişoare de apă se prelingeau de-a lungul scării. Şi, la drept vorbind, comisarul suporta cu greu balansul mai mult sau mai puţin accentuat al vasului, care, din cînd în cînd, lovea puternic cu flancul piloţii digului.

— Va ieşi un iaht frumos din el! zise Maigret, privind în altă parte.

Totuşi! Lannec tresări.

— Da, s-ar putea face un iaht frumos! îl corectă el. Doar puntea trebuie schimbată. Uşurată puţin velatura, mai ales în părţile de sus…

— Norvegianul a semnat?

Lannec se uită imediat la Grand-Louis, care oftă. Cei doi ar fi dat mult să poată vorbi cîteva secunde între patru ochi. Ce povestise Louis? Ce putea spune căpitanul?

Grand-Louis avea un aer îmbufnat. Nu-şi făcea iluzii. Nu putea să-i explice căpitanului ce se petrecea. Era foarte complicat!

Şi, firește, asta avea să aducă nenorociri! Prefera să bea. Îşi turnă rachiu. Goli pe nerăsuflate paharul şi îi aruncă comisarului o privire resemnată, vag agresivă.

— Care norvegian?

— Mă rog, norvegianul care nu e chiar norvegian… Martineau… Oricum, nu la Tromsoe a văzut goeleta *Saint-Michel*, pentru că vasul n-a ajuns niciodată atît de sus în nord…

— Să ştiţi că ar putea! Ar putea să ajungă pînă la Arhanghelsk…

— Cînd trebuie să-l ia?

Bătrînul matelot rînji în colţul lui. Un rînjet a cărui ironie nu-i era adresată lui Maigret, ci celor trei oameni de la bord, inclusiv el.

Lannec se resemnă să dea un răspuns jalnic:

— Nu ştiu ce vreţi să spuneţi!

Primi un cot amical în coaste.

— Tîmpitule! Haideţi, copii! Nu mai faceţi mutrele astea de înmormîntare sau, mai curînd, mutre bosumflate de bretoni afurisiţi ce sînteţi… Martineau a promis să cumpere goeleta. Chiar a cumpărat-o?

O inspiraţie extraordinară!

— Dă-mi rolul echipajului…

Îşi dădu seama că nimerise la ţintă.

— Nu ştiu unde…

— Ţi-am spus să laşi vrăjeala, Lannec! Dă-mi actul, mii şi milioane de catarge!

Făcea pe urîciosul, pe bruta bună. Căpitanul aduse din dulap o servietă uzată, devenită cenuşie de atîta folosinţă. Era plină de hîrtii oficiale, cu care se amestecau scrisori de afaceri cu antetul unor curtieri maritimi.

Un document nou sau, mai curînd, o copertă mare, galbenă, conţinînd foi de un format impresionant: era rolul echipajului. Documentul data numai de o lună şi jumătate, exact din 11 septembrie, adică cinci zile înainte de dispariţia căpitanului Joris.

> *Goeleta* Saint-Michel*, cu o capacitate brută de 270 de tone, echipată pentru cabotaj. Proprietar armator: Louis Legrand, din Port-en-Bessin. Căpitan: Yves Lannec. Matelot: Célestin Grolet.*

Grand-Louis îşi umplu din nou paharul. Lannec lăsă capul în jos, jenat.

— Ia te uită! La ora asta, tu eşti proprietarul vasului, Grand-Louis?

Nici un răspuns. În colţul lui, Célestin muşcă zdravăn dintr-o bucată de tutun.

— Ascultaţi, copii! N-o să pierdem timpul pentru atîta lucru. Nu sînt mai prost decît voi! Chiar dacă nu cunosc mare lucru despre viaţa maritimă! Grand-Louis nu are para chioară. Un vas ca ăsta face cel puţin o sută cincizeci de mii de franci…

— Nu l-aş fi dat la preţul ăsta! replică Lannec.

— Să spunem două sute de mii… Prin urmare, Grand-Louis a cumpărat *Saint-Michel* pentru cineva! Să spunem că pentru Jean Martineau. Dintr-un motiv sau altul, acesta nu vrea să se ştie că e proprietarul goeletei… Noroc!

Célestin ridică din umeri, ca şi cum toată povestea asta l-ar fi dezgustat profund.

— Martineau se afla la Fécamp în ziua de 11 septembrie, cînd a avut loc vînzarea?

Ceilalţi se încruntară. Louis luă bucata de tutun rămasă pe masă şi muşcă şi el din ea, în timp ce Célestin presăra podeaua cabinei cu jeturi lungi de salivă.

Urmă o întrerupere a discuţiei, deoarece fitilul lămpii scotea fum, din lipsă de petrol. A fost nevoie să se aducă un bidon de pe punte. Lannec se întoarse ud leoarcă. Rămaseră un minut în întuneric şi, pe urmă, se regăsiră fiecare în acelaşi loc.

— Sînt sigur că se afla acolo şi Martineau! Vasul a fost cumpărat pe numele lui Grand-Louis, iar Lannec a rămas la bord, poate definitiv, poate doar pentru un timp.

— Pentru un timp…

— Bun! Aşa mă gîndeam şi eu! Timp în care *Saint-Michel* să efectueze o expediţie ciudată.

Lannec se ridică, crispat, şi-şi rupse ţigara cu dinţii.

— Aţi venit la Ouistreham. În noaptea de 16, goeleta era amarată în avanport, gata să ridice ancora. Unde era Martineau?

Căpitanul se reaşeză, descurajat, dar foarte hotărît să păstreze tăcerea.

— În dimineaţa zilei de 16, *Saint-Michel* iese în larg. Cine se află la bord? Martineau mai este? Joris e şi el?

Maigret nu avea deloc aerul unui judecător, nici măcar al unui poliţist. Vocea îi era cordială, iar ochii aveau o expresie maliţioasă. Părea că, împreună cu trei amici, se jucau de-a ghicitorile!

— Vă duceţi în Anglia, apoi vă îndreptaţi spre Olanda. Acolo v-au părăsit Martineau şi Joris? Pentru că ei merg mai departe. Am motive întemeiate să cred că au călătorit pînă în Norvegia…

Dinspre Grand-Louis se auzi un mormăit.

— Ce spui?

— Că n-o să ajungeţi la nimic.

— Căpitanul Joris era deja rănit cînd a urcat la bord? A fost rănit pe drum sau abia în Scandinavia?

Nu aşteptă răspuns.

— Toţi trei continuaţi cabotajul ca şi înainte. Dar nu vă îndepărtaţi prea mult de nord. Aşteptaţi o scrisoare sau o telegramă, care să vă fixeze o întîlnire. Săptămîna trecută eraţi la Fécamp, portul unde Martineau v-a întîlnit prima dată. Grand-Louis află că Joris a fost găsit la Paris într-o stare ciudată şi că va fi adus înapoi la Ouistreham. Vine cu trenul. În casă nu era nimeni. Îi lasă un bilet surorii sale. Se întoarce la Fécamp.

Maigret oftă şi făcu o pauză ca să-şi aprindă pipa.

— Şi, aşa, ajungem la sfîrşit. Martineau este acolo. Vă întoarceţi cu el. Îl lăsaţi la intrarea în port, ceea ce dovedeşte că nu ţine să fie văzut. Întîlnire între el şi Grand-Louis la bordul dragei… Hai noroc!

Se servi singur şi goli paharul, sub privirile posace ale celor trei bărbaţi.

— În fond, ca să înţelegem totul, n-ar mai rămîne decît să aflăm ce a căutat Grand-Louis la primar acasă, în timp ce Martineau o ştergea la Paris. O misiune ciudată: să bată măr un om care are reputaţia că nu se compromite în compania oricui.

Fără să vrea, Grand-Louis afişă un zîmbet preafericit, amintindu-şi reprizele de pumni aplicaţi primarului.

— Asta e, prieteni! Acum, să vă intre bine în cap că, în cele din urmă, totul se va lămuri. Nu credeţi că e mai bine s-o faceţi imediat?

Maigret lovi pipa de talpă s-o golească şi aprinse alta. Célestin adormise pur şi simplu. Sforăia, cu gura deschisă. Grand-Louis, cu capul pieziş, privea podeaua murdară. Lannec încerca zadarnic să-i ceară un sfat din priviri.

În sfîrşit, căpitanul mormăi:

— N-avem nimic de spus.

Pe punte se auzi un zgomot, ca şi cum ar fi căzut un obiect destul de greu. Maigret tresări. Grand-Louis scoase capul prin tambuchi, astfel încît nu i se mai văzură decît picioarele de-a lungul scării.

Dacă ar fi dispărut, cu siguranţă că Maigret l-ar fi urmat. Nu se mai auzeau decît răpăitul ploii şi scîrţîitul scripeţilor.

Să fi durat o jumătate de minut? Nu mai mult! Grand-Louis coborî, cu părul lipit de frunte de apa care îi şiroia pe obraji. Nu dădu singur vreo explicaţie.

— Ce-i?

— Un palan.

— Adică?

— Un scripete a lovit bastingajul.

Căpitanul umplu iar soba. Credea ce spusese Louis? În orice caz, celălalt nu răspunse privirilor lui întrebătoare. Îl scutură pe Célestin.

— Du-te să legi parîma artimonului…

Matelotul se frecă la ochi, neînţelegînd. A fost nevoie să i se repete de două ori acelaşi lucru. Apoi îşi puse mantaua şi pălăria impermeabile, urcă scara, amorţit de somn şi de starea de bine, furios că trebuia să iasă în ploaie şi frig.

Era încălţat cu saboţi, care se auziră imediat pe punte, deasupra capetelor. Grand-Louis îşi turnă rachiu în pahar pentru cel puţin a şasea oară, dar nu dădea nici un semn de ameţeală.

Faţa era aceeaşi, neregulată, puţin buhăită, cu ochi mari şi bulbucaţi şi acel aer al omului care trage mîţa de coadă.

— Ce zici, Grand-Louis?

— Despre ce?

— Tîmpitule! Te-ai gîndit la situaţie? Chiar nu înţelegi că tu ai s-o încasezi? Întîi, din cauza antecedentelor. Un om care a ieşit de la ocnă! Pe urmă, ai devenit proprietarul acestui vas, deşi nu aveai un ban! Joris nu voia să te mai vadă la el pentru că îl tapaseşi prea des! *Saint-Michel*, la Ouistreham, chiar în seara răpirii! Tu, aici, în ziua otrăvirii căpitanului… Şi sora ta, care moşteneşte trei sute de mii de franci!

Oare Grand-Louis se mai gîndea la ceva? Privirea îi era cît se poate de neutră! Nişte ochi de porţelan, care fixau un punct nedefinit de pe perete.

— Ce face ăla sus? întrebă Lannec, privind tambuchiul rămas întredeschis şi apa care se infiltra în cabină, formînd o băltoacă pe podea.

Maigret nu băuse mult, dar îndeajuns ca să-i pună sîngele în mişcare în acea atmosferă unsuroasă. Îndeajuns ca să-i stîrnească imaginaţia.

Acum, cînd îi cunoştea pe cei trei, îşi închipuia destul de bine viaţa lor în acel univers care era goeleta *Saint-Michel*.

Unul în cuşeta lui, mai tot timpul îmbrăcat. Pe masă, întotdeauna, o sticlă şi pahare murdare. Un om pe punte şi zgomotul saboţilor sau al cizmelor lui. Apoi, acel vuiet înăbuşit, regulat, al mării. Busola şi mica ei lumină… Celălalt felinar, legănîndu-se la capătul de sus al catargului din faţă.

Ochii scrutînd întunericul, căutînd luminiţa farurilor… Şi cheiurile de descărcare… Două-trei zile fără să facă nimic, ore întregi petrecute în aceleaşi cafenele…

Sus se auziră zgomote inexplicabile. Oare Grand-Louis nu cădea şi el într-o somnolenţă greoaie? Un mic deşteptător arăta deja ora trei. Sticla era aproape goală.

Lannec căscă şi căută ţigări prin buzunare.

Oare nu petrecuseră noaptea astfel, în aceeaşi atmosferă de seră caldă mirosind a viaţă omenească şi a cărbune ars, şi atunci cînd dispăruse căpitanul Joris? Joris se afla oare cu ei, bînd, luptîndu-se cu somnul?

De data asta, pe punte se auzeau voci. Din cauza furtunii, în cabină ajungea numai un fel de şuşoteală.

Maigret se ridică încruntat, văzu că Lannec îi umplea din nou paharul, că bărbia lui Grand-Louis îi atingea pieptul şi că acesta avea ochii pe jumătate închişi.

Duse mîna la buzunarul unde avea revolverul şi urcă treptele scării aproape verticale.

Tambuchiul avea exact lărgimea necesară ca să lase să treacă un om, însă comisarul era mult mai lat în umeri şi mai masiv decît un om obişnuit.

De aceea, nu putu măcar să se zbată! Nici nu-i ieşise bine capul, că o legătură îi astupă gura, după care îi fu înnodată la ceafă.

Asta era isprava celor de pe punte, a lui Célestin şi a încă unuia.

În acest timp, jos, îi smulseră revolverul din dreapta şi îi legară mîinile la spate.

Maigret dădu o lovitură violentă de picior în spate. Atinse ceva, o faţă, crezu el. Dar, în clipa următoare, o frînghie îi încolăcea picioarele.

— Trage-l! zise vocea indiferentă a lui Grand-Louis.

Asta a fost cel mai dificil. Era greu. Îl împingeau de jos şi îl trăgeau de sus.

Afară ploua torenţial. Vîntul pătrundea pe canal cu o forţă extraordinară.

I se păru că distingea patru siluete. Dar stinseseră felinarul, iar trecerea de la căldură şi lumină la întunericul rece ca gheaţa îi deruta simţurile.

— Unu… doi… Hop!

Îl legănară ca pe un sac. Îl ridicară destul de sus în aer şi îl lăsară să cadă pe pietrele ude ale cheiului.

Grand-Louis urcă şi el, se aplecă peste fiecare dintre legături, ca să se asigure că erau bine strînse. O secundă, comisarul văzu faţa fostului ocnaş lîngă a lui şi avu impresia

că fratele tinerei Julie făcea toate astea cu un aer sumbru, ca şi cum ar fi fost cea mai penibilă corvoadă.

— Trebuie să-i spui soră-mii…, începu el.

Ce să-i spună? Nu ştia nici el. La bord se auzeau paşi precipitaţi, scîrţîituri, ordine date aproape în şoaptă. Şi focurile erau desfăcute. Vela mare urcă lent de-a lungul catargului.

— Trebuie să-i spui, nu-i aşa, că ne vom revedea într-o zi… Şi poate şi dumneavoastră…

Sări greoi la bord. Maigret avea faţa întoarsă spre larg. Un felinar, la capătul unei fungi, ajunse în vîrful catargului. Lîngă cîrmă se afla o siluetă neagră.

— Dezlegaţi tot!

Parîmele alunecară în jurul babalelor, trase de la bord. Focurile plesniră în vînt cîteva clipe. Partea din faţă se depărtă de piloţi şi goeleta a fost cît pe ce să se rotească în loc, atît de furios o ataca vijelia.

Dar nu! O răsucire de cîrmă o aşează în direcţia vîntului. Ezită, îşi căută ruta şi, aplecîndu-se, alunecă deodată între diguri.

O masă întunecată în întuneric. Un mic punct luminos pe punte. Altul, foarte sus, cel al catargului, părea deja o stea rătăcită pe cerul ciclonic.

Maigret nu se putea mişca. Zăcea inert, într-o băltoacă de apă, pe marginea spaţiului infinit.

Oare cei care plecaseră, ca să-şi facă curaj, nu vor goli sticla de rachiu? Vor pune şi două brichete în sobă…

Un om la cîrmă… Ceilalţi, în cuşetele jilave…

Poate că era o picătură mai sărată printre perlele lichide care şiroiau pe faţa comisarului.

Un bărbat înalt şi puternic, un bărbat în floarea vîrstei, cel mai viguros şi mai grav poate din Poliţia Judiciară, abandonat acolo pînă la ziuă, la capătul unui chei de port, lîngă o baba de amarare.

Dacă s-ar fi întors, ar fi putut zări copertina mică de la *Buvette de la Marine*, unde nu mai era nimeni.

XI

Bancul Vaches-Noires

Marea se îndepărta cu repeziciune. Maigret auzi resacul întîi la capătul digurilor, apoi mai departe, pe nisipul plajei care ieşea la iveală.

Odată cu refluxul, vîntul slăbea, aşa cum se întîmplă aproape întotdeauna. Săgeţile de ploaie deveneau mai puţin dese, iar cînd norii cei mai joşi se albiră la apropierea zorilor, aversa din cursul nopţii lăsă locul unei ploi mai mărunte, dar şi mai reci.

Obiectele ieşeau treptat din cerneala în care fuseseră cufundate. Se ghiceau catargele oblice ale bărcilor de pescuit care, în punctul cel mai scăzut al refluxului, rămîneau eşuate pe mîlul avanportului.

Mugetul unei vaci, foarte departe, dinspre uscat. Clopotul bisericii, anunţînd discret, cu mici dangăte, slujba de la ora şapte.

Dar trebuia să mai aştepte. Credincioşii nu trebuiau să treacă prin port. Ecluziştii nu aveau aici nici o treabă înainte de flux. Poate doar un pescar, cu totul întîmplător… Dar pescarii se dădeau jos din pat pe o vreme ca asta?

Maigret, care ajunsese o masă omenească udă, se gîndea la toate paturile din Ouistreham, paturi solide din lemn, cu plăpumi de puf enorme, unde, la acea oră, oamenii se cufundau cu lenevie în căldura aşternutului, priveau cu neîncredere dreptunghiul palid al ferestrelor şi-şi mai acordau un răgaz înainte să-şi aşeze picioarele goale pe podea.

Oare brigadierul Lucas era şi el în pat? Nu! Pentru că, în acest caz, evenimentele nu erau deloc explicabile.

Comisarul le reconstituia astfel: Jean Martineau reuşea, într-un fel sau altul, să scape de brigadier. De ce nu legîndu-l, aşa cum păţise şi Maigret? Apoi se apropia de *Saint-Michel* şi

auzea vocea comisarului. Aştepta cu răbdare apariţia cuiva. Or, Grand-Louis scotea capul prin tambuchi. Martineau îi dădea instrucţiuni pe şoptite sau dîndu-i să citească un bilet.

Restul era simplu. Un zgomot pe punte. Îl puseseră pe Célestin să iasă. Cei doi oameni vorbiseră să-l atragă afară pe Maigret.

Şi, cînd ajunsese la jumătatea drumului, echipa de sus îl împiedicase să strige, în timp ce echipa de jos îi imobiliza mîinile şi picioarele.

Acum, goeleta trebuia să fi fost deja departe de apele teritoriale, care se întind numai pînă la trei mile de coastă. Doar dacă nu cumva intrase din nou într-un port francez, lucru improbabil. Maigret nu avea nici o putere asupra ei.

Nu mişca. Observase că fiecare mişcare pe care o făcea avea ca rezultat pătrunderea unei cantităţi şi mai mari de apă sub pardesiu.

Cu urechea la pămînt, auzea zgomote diverse, pe care le identifica unul după altul, şi recunoscu astfel pompa care se afla în grădina lui Joris.

Julie se trezise! În saboţi, pompa probabil apă pentru toaletă. Dar n-o să iasă din casă. Aprinsese lumina în bucătărie, pentru că nu se luminase bine de ziuă.

Paşi… Un bărbat trecea podul, păşind pe zidurile de piatră. Un bărbat cu mersul lent. Din înălţimea cheiului, arunca într-o barcă ceva ce trebuia să fi fost un colac de frînghie…

Un pescar? Maigret se întoarse cu greu, îl văzu la douăzeci de metri de el, gata să coboare scara de fier ce ducea spre mare. În pofida căluşului, putu să scoată un geamăt destul de slab.

Pescarul privi în jur, zări mormanul negru, îl privi îndelung, cu suspiciune, apoi, în sfîrşit, se hotărî să se apropie.

— Ce faceţi aici?

Şi, prudent, căci auzise vag de măsurile de precauţie ce trebuie luate în prezenţa unei crime:

— Poate c-ar trebui să anunţ întîi poliţia, murmură el.

Îi scoase totuşi căluşul. Comisarul îi explică îndelung şi omul, nu foarte convins totuşi, începu să-i desfacă legăturile, bombănindu-i pe cei care făcuseră astfel de noduri.

La *Buvette de la Marine*, chelneriţa deschidea obloanele. Marea rămînea agitată, chiar dacă vîntul se domolise, dar nu mai era vuietul furios din timpul nopţii. Marea hulă venea dinspre larg, se ridica pe bancurile de nisip într-un val de cel puţin trei metri, care se strivea cu un bubuit înăbuşit, ca şi cum continentul ar fi fost zguduit.

Pescarul era un bătrînel bărbos, care nu-şi putea alunga neîncrederea şi nu ştia ce să facă.

— Poate c-ar trebui anunţată jandarmeria.

— Dacă-ţi spun că sînt un fel de jandarm în civil!

— Un jandarm în civil, repetă bătrînul, nemulţumit, îngrijorat.

Privirea lui se îndreptă în mod firesc spre mare, făcu turul orizontului, se opri într-un punct, la dreapta digurilor, în direcţia Le Havre, apoi se fixă asupra lui Maigret, cu spaimă.

— Ce ai?

Pescarul era atît de emoţionat încît nu răspundea şi Maigret înţelese, după ce aruncă şi el o privire spre orizont.

Micul golf de la Ouistreham era aproape în întregime descoperit. Nisipul, de culoarea grîului copt, se întindea pînă la mai bine de o milă şi, acolo, valul de la margine se rostogolea alb de spumă.

Or, în dreapta digului, la cel mult un kilometru, un vas era eşuat, jumătate pe nisip, jumătate în mare, care îl izbea cu lovituri de berbec.

Două catarge, dintre care unul cu o pînză pătrată. O goeletă de la Paimpol. Adică *Saint-Michel*.

În partea aceea totul era palid, marea şi cerul, care nu se puteau deosebi.

Numai masa neagră a vasului eşuat.

— Vrură să plece prea tîrziu, după ce s-a ridicat marea, murmură pescarul impresionat.

— Se întîmplă des?

— Uneori! Nu era destulă apă în şenal! Iar fluviul i-a împins pe bancul Vaches-Noires…

Era o dramă tăcută, estompată parcă de burniţa care îngroşa aerul. Văzînd vasul aproape pe uscat, îţi era greu să-ţi imaginezi că oamenii de la bord ar fi fost expuşi vreunui pericol.

Dar cînd se umfla, marea ajungea pînă la marginea dunelor. Cel puţin zece rînduri de valuri năvalnice!

— Trebuie să-l anunţăm pe căpitanul portului…

Un detaliu neînsemnat. Involuntar, pescarul vru să se întoarcă spre casa lui Joris, apoi mormăi:

— E drept că…

Şi apucă în cealaltă direcţie. De altfel, epava fusese probabil zărită din faţa bisericii, deoarece căpitanul Delcourt se apropia, sumar îmbrăcat, urmat de trei oameni. Atinse distrat mîna comisarului, fără să-şi dea seama că Maigret era ud leoarcă.

— Şi le-am spus!

— Anunţaseră că vor pleca?

— Adică, atunci cînd i-am văzut că amarau acolo, mi-am zis că aşteaptau următorul flux. L-am sfătuit pe patron să se

ferească de curent…

Toată lumea intră pe plajă. Trebuiau să treacă bălţi unde mai rămăseseră treizeci de centimetri de apă. Picioarele se afundau în nisip. Era un mers lent, istovitor.

— Sînt în pericol? vru să ştie Maigret.

— Probabil că nu se mai află la bord! Altfel ar fi ridicat pavilionul de navă în pericol, ar fi transmis semnale…

Apoi, brusc, preocupat:

— Fără a mai pune la socoteală că nu aveau barca de salvare… Vă amintiţi? De cînd a adus-o vaporul, am ţinut-o în radă.

— Şi atunci?

— Atunci, probabil au ajuns pe uscat înotînd… Sau mai curînd…

Delcourt era stînjenit. Unele lucruri îl tulburau.

— Mă mir că n-au pus proptele vasului ca să nu se culce pe o parte. Doar dacă nu s-a răsturnat dintr-odată… Totuşi!…

Se apropiau. Spectacolul era lugubru. Se vedea chila goeletei, acoperită cu vopsea verde, cu scoici încrustate în lemn.

Marinarii îi dădeau deja ocol, căutînd „rana”, dar n-o găseau.

— O simplă eşuare…

— Nimic grav?

— La viitorul flux, un remorcher va putea să tragă vasul de-aici. Nu înţeleg…

— Ce nu înţelegeţi?

— De ce l-au abandonat… Nu le stă în fire să le fie teamă. Ştiu că goeleta e solidă. Uitaţi-vă cum e construită! Hei! Jean-Baptiste! Adu-mi o scară!

Era nevoie de una pentru a escalada coca aplecată, care avea o înălţime de peste şase metri.

— Nu mai trebuie!

Un hublou spart atîrna în jos. Omul interpelat se agăţă de el şi se căţără ca o maimuţă, se legănă cîteva clipe în aer şi sări pe punte. După cîteva minute lăsă să coboare capătul unei scări.

— Cineva la bord?

— Nimeni!

Pe coastă, la cîţiva kilometri, se vedeau casele din Dives, coşurile uzinelor, apoi se ghiceau Cabourg, Houlgate, pintenul stîncos care ascundea Deauville şi Trouville.

Maigret urcă scara ca să fie cu sufletul împăcat, dar se simţi nesigur pe puntea în pantă. O senzaţie de angoasă mai rea decît dacă vasul ar fi fost clătinat de o mare furioasă!

În cabină, sticlă spartă pe jos, dulapuri deschise…

Căpitanul portului nu ştia ce să facă. Nu era proprietarul vasului. Trebuia oare să-l pună pe linia de plutire, să comande un remorcher de la Trouville, să-şi asume responsabilitatea operaţiilor?

— Dacă mai prinde aici o maree, e terminat! mormăi el.

— Ei bine, faceţi tot ce e de făcut… Veţi spune că eu am…

Niciodată nu domnise o îngrijorare atît de mohorîtă, atît de apăsătoare. Oamenii priveau din instinct spre dunele pustii, ca şi cum s-ar fi aşteptat să-i zărească acolo pe cei de la bordul goeletei.

Din sat, soseau bărbaţi şi copii. Maigret se îndreptă spre Ouistreham, iar cînd ajunse în port, Julie veni în fugă la el.

— E adevărat? Au naufragiat?

— Nu… Au eşuat. Un om viguros ca fratele dumitale a scăpat în mod sigur…

— Unde e?

Totul era lugubru, incoerent. Pe cînd Maigret trecea prin faţa hotelului *Univers*, patronul îl strigă:

— Încă nu i-am văzut pe prietenii dumneavoastră. Să-i trezesc?

— Nu-i nevoie.

Comisarul urcă el însuşi în camera lui Lucas, care era în pat, legat aproape la fel de strîns cum fusese Maigret.

— Să vă explic…

— Inutil… Vino!

— A apărut ceva nou? Sînteţi ud leoarcă… Sînteţi tras la faţă…

Maigret îl duse spre biroul poştei, aflat în capătul celălalt al satului, în faţa bisericii. Oamenii erau la uşi. Cei care puteau alergau spre plajă.

— N-ai putut să te aperi?

— M-a atacat pe scară. Urcam la etajul întîi. Mergea în spatele meu. Deodată m-a tras de picioare şi restul s-a petrecut atît de repede, încît n-am putut să ripostez. L-aţi văzut?

Maigret făcea senzaţie, pentru că părea să fi stat toată noaptea în apă pînă la gît. Astfel că, la poştă, nu putu să scrie, pentru că uda hîrtia.

— Ia stiloul! Telegrame pentru toate primăriile şi jandarmeriile din regiune… Dives, Cabourg, Houlgate… Şi localităţile din sud: Luc-sur-Mer, Lion, Coutances… Marchează pe hartă. Cele mai mici sate pînă la zece kilometri în interior. Patru serii de semnalmente: cele ale lui Grand-Louis, Martineau, căpitanul Lannec şi bătrînul matelot ce răspunde la numele de Célestin. După ce pleacă telegramele, telefonezi în regiunile cele mai apropiate, ca să cîştigi timp…

Îl lăsă pe Lucas să se ocupe de telegrame şi telefoane.

Într-un bistrou din faţa poştei, dădu pe gît un grog fierbinte, în timp ce copiii, ca să-l vadă, îşi lipeau feţele de geamuri.

Ouistreham se trezise – un Ouistreham încordat, îngrijorat, care privea sau se îndrepta spre mare. Iar veştile circulau, exagerate, deformate.

Pe drum, Maigret îl întîlni pe bătrînul pescar care îl dezlegase în zori.

— N-ai povestit ce…

— Am spus că v-am găsit…, răspunse pescarul, indiferent.

Comisarul îi dădu douăzeci de franci şi trecu pe la hotel să se schimbe. Avea frisoane. Îi era frig şi cald în acelaşi timp. Barba îi crescuse aspră şi avea cearcăne mari la ochi.

Totuşi, în pofida oboselii, mintea îi lucra activ. Ba chiar mai intens ca de obicei. Reuşea să vadă totul în jurul lui, să le răspundă oamenilor, să-i chestioneze, urmînd permanent un raţionament precis.

Cînd se îndreptă spre poştă, era aproape ora nouă. Lucas sfîrşea seria de telefoane. Telegramele plecaseră deja. La întrebările lui, jandarmeriile răspundeau că încă nu văzuseră nimic.

— Domnul Grandmaison n-a telefonat nicăieri, domnişoară?

— Acum o oră… La Paris.

Îi spuse numărul. Căută în cartea de telefoane şi văzu că era vorba de colegiul *Stanislas*.

— Primarul cere deseori numărul ăsta?

— Destul de des. Cred că e internatul unde se află fiul lui.

— Într-adevăr, are un fiu. De vreo cincisprezece ani, nu-i aşa?

— Cred că da. Nu l-am văzut niciodată.

— Domnul Grandmaison n-a telefonat la Caen?

— A fost sunat de la Caen. Cineva din familie sau un angajat, pentru că suna de la el de acasă.

Clinchetul telegrafului. O telegramă pentru port:

> *Remorcherul* Athos *va sosi în radă la amiază. Semnat: căpitănia Trouville.*

În sfîrşit, telefona şi poliţia din Caen:

— Doamna Grandmaison a sosit la Caen la patru dimineaţa. A dormit în casa ei din strada Four. Tocmai a plecat cu maşina spre Ouistreham.

*
* *

Cînd Maigret privi plaja din port, marea se retrăsese atît de departe, încît vasul eşuat se afla aproape la jumătatea distanţei dintre ea şi dune. Căpitanul Delcourt era morocănos. Toată lumea privea orizontul cu îngrijorare.

Era greu să te înşeli. Vîntul slăbise odată cu refluxul, dar furtuna avea să reizbucnească şi mai violentă spre amiază, cînd începea să urce marea. Puteai să-ţi dai seama după culoarea cerului, un cenuşiu morbid, după verdele perfid al valurilor.

— Nimeni nu l-a văzut pe primar?

— Mi-a trimis vorbă prin servitoare că e bolnav şi-mi lasă conducerea operaţiilor.

Maigret se îndreptă spre vilă cu mîinile în buzunare, tîrşindu-şi puţin picioarele. Sună. Aşteptă două minute pînă să i se deschidă.

Servitoarea vru să vorbească. N-o ascultă, intră pe coridor. Avea un aer atît de îmbufnat, încît, impresionată, femeia se mulţumi să dea fuga spre uşa biroului.

— E domnul comisar! strigă ea.

Maigret intră în încăperea pe care începea s-o cunoască, îşi aruncă pălăria pe un scaun şi îi adresă un semn cu capul bărbatului întins în fotoliu.

Urmele loviturilor din ajun erau mult mai vizibile, pentru că nu mai erau roşii, ci vineţii. În şemineu ardea un foc mare de cărbuni.

Faţa domnului Grandmaison exprima voinţa de a nu spune nimic şi chiar de a-şi ignora vizitatorul.

Maigret făcu şi el la fel. Îşi scoase pardesiul şi se aşeză cu spatele la foc, ca unul care se gîndea numai să se încălzească. Flăcările îi înfierbîntau pulpele picioarelor. Trăgea scurt şi zorit din pipă.

— Pînă diseară, toată povestea asta se va sfîrşi! spuse el în cele din urmă, parcă pentru sine.

Celălalt se strădui să nu tresară. Ba chiar luă ziarul de lîngă el, prefăcîndu-se că citeşte.

— S-ar putea să fim nevoiţi să mergem împreună la Caen.

— La Caen?

Domnul Grandmaison ridică imediat capul şi se încruntă.

— Da, la Caen! Ar fi trebuit să vă spun dinainte, ceea ce ar fi scutit-o pe doamna Grandmaison să mai bată drumul pînă aici.

— Nu înţeleg ce amestec are soţia mea…

— …în toată treaba asta! sfîrşi Maigret. Nici eu!

Şi luă chibriturile de pe birou ca să-şi reaprindă pipa.

— De altfel, n-are importanţă, pentru că totul se va lămuri peste puţin timp, continuă el pe un ton nepăsător. Apropo… Ştiţi cine e proprietarul actual al goeletei *Saint-Michel*, pe care vor încerca s-o readucă pe linia de plutire? Grand-Louis! Deşi îmi pare mai curînd un om de paie, care acţionează pentru un anume Martineau.

Primarul încerca în mod vădit să urmărească gîndul secret al poliţistului. Dar evita să vorbească şi, mai ales, să pună întrebări.

— O să vedeţi legătura. Grand-Louis cumpără *Saint-Michel* pentru Martineau cu cinci zile înainte de dispariţia căpitanului Joris. Este singurul vas care a părăsit portul Ouistreham imediat după această dispariţie şi a făcut escală în Anglia şi în Olanda, înainte să se întoarcă în Franţa… În Olanda, trebuie să existe cabotiere de acelaşi gen care fac în general drumul spre Norvegia. Or, Martineau e norvegian. Şi, înainte să ajungă la Paris, cu capul spart şi cusut, căpitanul Joris a fost în Norvegia.

Primarul asculta cu atenţie.

— Dar asta nu e tot. Martineau se întoarce la Fécamp să întîlnească goeleta *Saint-Michel*. Grand-Louis, care e omul lui bun la toate, se află aici cu cîteva ore înainte de moartea lui Joris. *Saint-Michel* soseşte puţin mai tîrziu, cu Martineau la bord. Şi, noaptea trecută, încearcă să dispară, luîndu-i cu el pe aproape toţi cei pe care îi rugasem să rămînă la dispoziţia justiţiei. Mai puţin pe dumneavoastră!

Maigret făcu o pauză, oftă şi zise:

— Rămîne de explicat de ce Martineau a revenit şi a încercat să se ducă la Paris şi de ce i-aţi telefonat soţiei dumneavoastră să se întoarcă în grabă.

— Sper că nu vreţi să insinuaţi…

— Eu? Absolut nimic. Parcă se aude un motor! Pun prinsoare că e doamna Grandmaison, care soseşte de la Caen. Vreţi să-mi faceţi plăcerea să nu-i spuneţi nimic?

Sonerie. Paşii servitoarei pe coridor. Ecourile unei discuţii cu glas şoptit… Apoi uşa se întredeschise şi apăru faţa servitoarei. Dar de ce nu zicea nimic? De ce se uita îngrijorată la primar?

— Ei! Ce este? întrebă el, agasat.

— Păi…

Maigret o împinse într-o parte şi ieşi pe coridor, unde văzu un şofer în uniformă.

— Ai pierdut-o pe drum pe doamna Grandmaison? îl întrebă brusc comisarul.

— Păi… a… a…

— Unde te-a părăsit?

— La intersecţia drumurilor spre Caen şi spre Deauville. Îi era rău.

În birou, primarul se ridicase încruntat, respirînd zgomotos.

— Aşteaptă-mă! îi strigă el şoferului.

Dar, în faţa lui Maigret, care îi bara calea cu silueta lui masivă, ezită.

— Presupun că sînteţi de acord…

— Sigur că da. Aveţi dreptate. Trebuie să mergem *împreună*!

XII

Scrisoarea neterminată

Maşina se opri la o intersecţie fără case şi şoferul se întoarse spre interior să aştepte ordine. De cînd părăsiseră Ouistreham, domnul Grandmaison nu mai era acelaşi om.

Acolo fusese tot timpul stăpîn pe el, preocupat de propria-i demnitate, chiar şi în situaţiile cele mai jalnice.

Dar se sfîrşise! În primar se declanşase un fel de panică. Şi lucrul ăsta era cu atît mai vădit, mai clar, cu cît avea faţa plină de vînătăi. Privirea-i neliniştită se deplasa permanent de la un punct la altul al peisajului.

Cînd maşina se opri, se uită întrebător la Maigret, dar comisarul îşi oferi plăcerea răutăcioasă să întrebe:

— Ce facem?

Pe drum nu era ţipenie de om, nici în livezile din jur. Bineînţeles, doamna Grandmaison nu-şi abandonase maşina ca să se aşeze pe marginea drumului. Dacă îşi trimisese şoferul acasă după ce ajunsese în acel loc, însemna că avea o întîlnire şi zărise brusc pe cineva cu care dorea să vorbească fără martori.

Frunzele copacilor erau ude. Pămîntul emana un miros puternic de humus. Cîteva vaci se uitau la maşină mestecînd întruna.

Primarul căuta, cerceta din priviri peisajul, aşteptîndu-se poate să-şi zărească soţia în spatele unui gard viu sau al unui trunchi de copac.

— Priviţi! zise Maigret, cum ai ajuta un novice.

Se vedeau urme clare pe drumul spre Dives. O maşină se oprise acolo, întorsese destul de greu din cauza îngustimii şoselei şi plecase mai departe.

— O camionetă veche… Şofer, hai!

Nu merseră foarte departe. Cu mult înainte de Dives, urmele se pierdeau pe un drum bolovănos. Domnul Grandmaison stătea tot timpul la pîndă, cu privirea îngrijorată, dar şi plină de ură.

— Ce părere aveţi?

— Acolo, la cinci sute de metri, e un cătun.

— Atunci e mai bine să lăsăm maşina aici.

Oboseala îl făcea pe Maigret să aibă o mutră inuman de indiferentă. Pur şi simplu dormea din picioare. Părea să înainteze din inerţie. Şi, văzîndu-l cum mergea pe drum, oricine ar fi fost convins că primarul era cel care comanda, comisarul urmîndu-l impasibil, ca un subaltern.

Trecură prin faţa unei căsuţe cu o curte plină de găini, iar o femeie îi privi cu uimire pe cei doi bărbaţi. Apoi ajunseră în spatele unei biserici, nu mai mare decît o colibă, iar în stînga zăriră un debit de tutun.

— Permiteţi? zise Maigret, arătîndu-şi punga de tutun goală.

Intră singur în debit, care era şi un fel de băcănie, unde se vindeau şi tot felul de unelte. Un bătrîn ieşi dintr-o cameră boltită şi-şi chemă fiica să servească tutun. Cît timp o uşă rămase deschisă, comisarul reuşi să întrezărească un telefon fixat pe perete.

— La ce oră a venit prietenul meu să telefoneze în dimineaţa asta?

Fiica nu ezită nici o secundă.

— Să tot fie o oră.

— Atunci înseamnă că doamna a sosit?

— Da! Ba chiar s-a oprit aici să întrebe pe unde s-o ia. Nu e greu deloc. Ultima casă de pe uliţă, pe dreapta.

Maigret ieşi şi se întoarse la domnul Grandmaison care, în picioare în faţa bisericii, privea în jur în aşa fel încît nu avea cum să nu stîrnească bănuiala locuitorilor.

— Mi-a venit o idee, murmură Maigret. Să ne împărţim treaba. Dumneavoastră căutaţi la stînga, pe partea cu cîmpul… În timpul ăsta, eu caut pe partea dreaptă.

Comisarul surprinse o luminiţă în ochii însoţitorului său. Primarul era încîntat şi încerca să ascundă asta. Spera să-şi găsească soţia şi să-i vorbească fără să fie şi Maigret de faţă.

— Aşa facem, răspunse el, cu falsă indiferenţă.

*

* *

Cătunul nu avea mai mult de douăzeci de coşmelii care, în unele locuri, înghesuite una în alta, formau un fel de stradă, plină de bălegar. Ploua încă, o ploaie măruntă, parcă pulverizată, şi nimeni nu era pe afară. Dar perdelele se mişcau uşor. În spatele lor, ghiceai îndeosebi feţe zbîrcite de bătrîne aflate în umbra caselor.

La capătul cătunului, exact în faţa barierei unei păşuni pe care galopau doi cai, se aflau un prag format din două trepte şi o construcţie fără etaj, avînd deasupra un acoperiş oblic. Maigret întoarse capul, auzi paşii primarului la celălalt capăt al satului, evită să bată la uşă şi intră.

Imediat, ceva mişcă în clarobscurul cu care se lupta lumina slabă a vetrei. O siluetă neagră, pata albă a bonetei unei bătrîne.

— Cine e? întrebă ea, apropiindu-se cu paşi mărunţi şi adusă de spate.

Era cald. Mirosea a paie, a varză şi a coteţ de găini. De altfel, cîţiva puişori ciuguleau în jurul lemnelor.

Maigret, care aproape atingea tavanul cu capul, văzu o uşă în fundul încăperii şi înţelese că trebuia să acţioneze repede. Fără să spună nimic, se duse la uşa respectivă şi o deschise. Doamna Grandmaison se afla acolo şi scria. Jean Martineau stătea în picioare în spatele ei.

Urmă un moment de derută. Femeia se ridică de pe scaunul cu fund de paie. Martineau, înainte de orice, întinse mîna spre hîrtie şi o mototoli. Instinctiv, amîndoi se apropiară unul de altul.

Casa avea numai două camere. Acesta era dormitorul bătrînei. Pe pereţii văruiţi, se vedeau două portrete şi reproduceri de serie în rame negre cu auriu. Patul era foarte înalt. Masa la care scria doamna Grandmaison servea în general ca toaletă, însă ligheanul fusese dat la parte.

— Soţul dumneavoastră va fi aici în cîteva minute! zise Maigret, în chip de introducere.

Martineau, furios, bombăni:

— Aţi făcut asta?

— Taci, Raymond!

Ea vorbise. Şi îl tutuia. Şi nu-i spunea Jean, ci Raymond. Maigret reţinu aceste detalii, se duse să asculte la uşă, apoi se întoarse.

— Vreţi să-mi daţi hîrtia?

Cei doi se priviră. Doamna Grandmaison era palidă, trasă la faţă. Maigret o mai văzuse o dată, dar în exercitarea celor mai sacre îndatoriri de mare burgheză, adică primind invitaţi acasă.

Remarcase atunci educaţia perfectă şi bunăvoinţa obişnuită cu care ştia să întindă o ceaşcă de ceai sau să răspundă la un compliment.

Îşi imaginase existenţa ei: grijile casei de la Caen, vizitele, creşterea copiilor. Petrecea două-trei luni pe an în staţiuni climaterice sau balneare. O cochetărie moderată. Preocuparea de a fi mai mult demnă decît frumoasă.

Desigur, în femeia care se afla acum în faţa lui stăruiau toate acestea, dar mai era ceva. La drept vorbind, dovedea mai multă stăpînire de sine, mai multă îndrăzneală decît bărbatul de lîngă ea, care era gata să-şi piardă cumpătul.

— Dă-i hîrtia, zise ea, în timp ce el se pregătea s-o rupă.

Nu scrisese mare lucru:

Domnule director,
Am onoarea să vă rog să…

Avea scrisul mare, înclinat spre stînga, al tuturor tinerelor crescute la pension la începutul secolului.

— Aţi primit în dimineaţa asta două telefoane, nu-i aşa? Unul de la soţul dumneavoastră… Sau, mai curînd, dumneavoastră l-aţi sunat să-i spuneţi că ajungeţi la Ouistreham. Apoi aţi primit un telefon de la domnul Martineau, care vă cerea să veniţi aici. A trimis o camionetă să vă ia de la intersecţie.

Pe masă, în spatele călimării, se afla ceva ce Maigret nu văzuse de la început: un teanc de bancnote de o mie de franci.

Martineau îi urmări privirea. Prea tîrziu ca să intervină! Atunci, cuprins de o epuizare neaşteptată, se lăsă să cadă pe marginea patului bătrînei şi se uită în jos descurajat.

— Dumneavoastră i-aţi adus banii ăştia?

Şi, din nou, aceeaşi atmosferă caracteristică acestui caz! Acelaşi lucru ca în vila de la Ouistreham, cînd Maigret îl surprinsese pe Grand-Louis bătîndu-l pe primar şi nici unul nu scotea o vorbă! La fel ca noaptea trecută, la bordul goeletei, cînd cei trei marinari evitau să-i răspundă!

O inerţie îndîrjită! Voinţa categorică de a nu da nici cea mai mică explicaţie.

— Presupun că această scrisoare este adresată directorului colegiului. Fiul dumneavoastră învăţînd la *Stanislas*, scrisoarea se referă probabil la el… Cît priveşte banii… Sigur că da! Martineau a părăsit în grabă goeleta eşuată, a ajuns pe uscat înot… Poate i-a rămas acolo portofelul… I-aţi adus bani să…

Schimbare bruscă de subiect şi de ton:

— Şi ceilalţi, Martineau? Sînt toţi teferi şi nevătămaţi?

Bărbatul ezită, dar, în cele din urmă, clipi afirmativ.

— Nu te întreb unde sînt. Ştiu că n-ai să-mi spui…

— Adevărat!

— Ce e adevărat?

Uşa se deschisese brusc şi aceste cuvinte fuseseră rostite de vocea mînioasă a primarului. Era de nerecunoscut. Furia îl făcea să gîfîie. Strîngea pumnii, gata să sară asupra duşmanului, iar privirea i se plimba de la soţia lui la Martineau, de la Martineau la teancul de bani care rămăsese pe masă.

O privire care ameninţa, dar care, în acelaşi timp, trăda teama sau dezastrul.

— Ce e adevărat? Ce-a spus? Altă minciună? Şi ea? Ea care… care…

Nu mai putea să vorbească. Se sufoca. Maigret era pregătit să intervină.

— Ce e adevărat? Ce se întîmplă? Ce complot se urzeşte aici?… Ai cui sînt banii ăştia?

Bătrîna îşi tîrşîia picioarele în camera învecinată şi îşi striga găinile din prag:

— Pui! Pui! Pui! Pui!…

Şi boabele de porumb cădeau ploaie pe treptele de piatră albastră. Şi îndepărta cu piciorul o găină din vecini:

— Du-te să mănînci la tine acasă, Tuciurio!

În dormitor, nimic! O tăcere apăsătoare. O tăcere lividă şi morbidă asemenea cerului din acea dimineaţă ploioasă.

Oameni cărora le era teamă… Pentru că le era teamă! Tuturor! Lui Martineau! Femeii! Primarului… S-ar fi zis că fiecare simţea teama lui! Că fiecare avea altă teamă!

Atunci Maigret deveni solemn şi rosti lent, ca un judecător:

— Am sarcină de la Parchet să-l descopăr şi să-l arestez pe asasinul căpitanului Joris, rănit de un glonţ de revolver la cap şi, o lună mai tîrziu, otrăvit la el acasă cu stricnină. Are careva vreo declaraţie de făcut în această privinţă?

Pînă atunci, nici unul nu observase că încăperea nu era încălzită. Brusc, li se făcu frig! Fiecare silabă răsunase ca într-o biserică. Ai fi zis că toate cuvintele comisarului vibrau încă în aer.

„…otrăvit… stricnină…!”

Şi mai ales sfîrşitul: „Are careva vreo declaraţie de făcut?”.

Martineau lăsă primul privirea în jos. Doamna Grandmaison, cu ochii strălucitori, se uită pe rînd la soţul ei şi la norvegian.

Dar nimeni nu răspunse. Nimeni nu îndrăznea să susţină privirea lui Maigret, care devenea insistentă.

Două minute… Trei minute… În camera de alături, bătrîna punea lemne pe foc…

Vocea lui Maigret, voit tăioasă, răsună din nou, lipsită de orice emoţie:

— În numele legii, Jean Martineau, te arestez!

Un ţipăt de femeie. Doamna Grandmaison vru să facă o mişcare cu toată fiinţa spre Martineau, dar îşi pierdu cunoştinţa. Încrîncenat, primarul se întoarse cu faţa spre perete.

Martineau oftă descurajat, resemnat. Nu îndrăzni să-i dea ajutor femeii leşinate.

Maigret se aplecă spre ea şi căută cana mare cu apă în jurul lui. Apoi se duse la bătrînă şi o întrebă:

— Ai oţet?

Iar mirosul de oţet se amestecă cu cel deja compozit al coşmeliei.

În cîteva clipe, doamna Grandmaison îşi veni în fire, iar după cîteva suspine căzu într-o stare de apatie aproape completă.

— Vă simţiţi în stare să mergeţi?

Ea făcu semn că da. Într-adevăr, merse, cu paşi sacadaţi.

— Mă urmaţi, domnilor, nu-i aşa? Sper să pot conta, *de data asta*, pe docilitatea voastră…

Bătrîna îi văzu, uluită, traversînd bucătăria. Abia după ce ajunseră afară, dădu fuga la uşă şi strigă:

— Vă întoarceţi la masă, domnule Raymond?

Raymond! Acest nume era pronunţat a doua oară. Bărbatul făcu semn că nu se va întoarce.

Cele patru personaje îşi continuară mersul, traversînd satul. În faţa debitului de tutun, Martineau se opri, ezitant, şi îi zise lui Maigret:

— Îmi cer scuze. Neştiind dacă voi mai veni vreodată pe-aici, n-aş vrea să las datorii în urma mea. Datorez aici o convorbire telefonică, un grog şi un pachet de ţigări.

Dar plăti Maigret. Ocoliră biserica. La capătul drumului, găsiră maşina care aştepta. Comisarul îi pofti pe însoţitorii lui să urce şi se gîndi ce ordin să-i dea şoferului.

— La Ouistreham. Opreşti întîi la jandarmerie.

Nimeni nu vorbi tot drumul. Afară ploua, cerul era uniform, iar vîntul devenea tot mai puternic, scuturînd copacii uzi.

În faţa jandarmeriei, Maigret îl rugă pe Martineau să coboare şi-i dădu instrucţiuni brigadierului.

— Ţineţi-l în celulă! Răspundeţi de el! Nimic nou pe-aici?

— A sosit remorcherul. Se aşteaptă să crească nivelul mării.

Maşina plecă mai departe. Trebuiau să treacă pe lîngă port şi Maigret opri din nou şi coborî un moment.

Era ceasul amiezii. Ecluziştii erau la post, pentru că se anunţase un vapor venind de la Caen. Fîşiile de nisip de pe plajă se îngustaseră şi valurile albe aproape atingeau dunele.

În dreapta, mulţimea asista la un spectacol pasionant: remorcherul de la Trouville era ancorat la mai puţin de cinci sute de metri de coastă. O barcă se apropia cu greu de *Saint-Michel*, pe care fluxul îl îndreptase pe jumătate.

Prin geamurile maşinii, Maigret văzu că primarul urmărea şi el cu privirea acest spectacol. Căpitanul Delcourt ieşi din cafenea.

— O să meargă? întrebă comisarul.

— Cred c-o să reuşim! De două ore, oamenii se străduiesc să delesteze goeleta. Dacă nu-şi rupe parîmele de amarare…

Şi se uita la cer ca şi cum ar fi privit o hartă, pentru a desluşi capriciile vîntului.

— Numai că va trebui să fie totul gata pînă cînd fluxul va atinge nivelul cel mai ridicat.

Îi zări pe primar şi pe soţia lui în maşină, îi salută cu respect, dar se uită la Maigret întrebător.

— Ceva nou?

— Nu ştiu.

Lucas, care se apropia, aducea însă noutăţi. Dar, înainte să vorbească, îşi trase şeful deoparte.

— A fost prins Grand-Louis.

— Ce?

— Din vina lui! Dimineaţă, jandarmii din Dives au observat urme de paşi pe cîmp. Un om care o ţinuse drept înainte, trecînd peste gardurile vii. Urmele duceau la Orne, în locul unde un pescar îşi trage de obicei barca pe uscat. Însă barca era de cealaltă parte a apei…

— Jandarmii au traversat?

— Da. Şi au ajuns pe plajă, aproape în dreptul epavei. Acolo, la marginea dunei, se află…

— Ruinele unei capele!

— Ştiţi?

— Capela Notre-Dame-des-Dunes.

— Ei bine, l-au prins pe Grand-Louis, care se ascunsese acolo şi urmărea acţiunea de punere a goeletei pe linia de plutire. Cînd am ajuns, îi implora pe jandarmi să nu-l ia imediat, să-l lase pe plajă pînă se termină treaba. I-am dat voie. E acolo, cu cătuşe la mîini. Dă ordine, pentru că îi e teamă să nu-şi piardă vasul. Nu vreţi să-l vedeţi?

— Nu ştiu. Poate puţin mai tîrziu.

Pentru că se ocupa acum de ceilalţi doi din maşină, de domnul şi doamna Grandmaison, care îl aşteptau.

— Credeţi că vom afla pînă la urmă adevărul?

Şi, văzînd că Maigret nu răspundea, Lucas adăugă:

— Eu încep să cred că nu! Toţi mint! Cei care nu mint tac, cu toate că ştiu ceva! Ai crede că tot ţinutul e răspunzător de moartea lui Joris…

Dar comisarul se îndepărtă ridicînd din umeri şi mormăind:

— Ne vedem mai tîrziu!

În maşină, îi spuse şoferului, spre marea surprindere a acestuia:

— Acasă!

Ai fi zis că vorbea despre casa lui, că el era stăpînul.

— Casa de la Caen?

La drept vorbind, comisarul nu se gîndise la asta. Dar îi veni o idee:

— Da, la Caen!

Domnul Grandmaison se încruntă. Soţia lui însă nici măcar nu mai avea reflexe. Părea că se lasă purtată de evenimente, fără cea mai mică împotrivire.

*
* *

De la poarta oraşului pînă pe strada Four, cincizeci de inşi îşi scoaseră pălăria în semn de salut. Toată lumea părea să cunoască maşina domnului Grandmaison. Iar saluturile erau respectuoase. Armatorul părea un mare senior care îşi traversa moşia.

— O simplă formalitate! zise Maigret din vîrful buzelor, în timp ce maşina se oprea. Mă veţi scuza că v-am adus aici, dar, după cum v-am spus dimineaţă, totul trebuie să se sfîrşească în seara asta.

O stradă liniştită, mărginită de reşedinţe cu înfăţişare severă, care se găsesc numai în provincie. Casa, din pietre înnegrite, era precedată de un turn. Iar pe poarta de fier se afla o placă pe care scria:

Compania Anglo-Normandă de Navigaţie

În curte, o tăbliţă cu săgeată: *Birouri*.

O altă tăbliţă, altă săgeată: *Casierie*.

Şi un anunţ: *Birourile sînt deschise de la 9 la 16*.

Trecuse puţin de amiază. Făcuseră numai zece minute de la Ouistreham. La ora aceea, cei mai mulţi angajaţi erau plecaţi la masă, dar mai rămăseseră cîţiva în încăperile întunecoase, solemne, cu covoare groase şi mobilier Louis-Philippe.

— Vreţi să mergeţi în apartamentul dumneavoastră, doamnă? În scurt timp vă voi solicita onoarea unei scurte discuţii.

Parterul era ocupat în întregime de birouri. Vestibulul era lat, flancat de lampadare din fier forjat. O scară de marmură ducea la etajul întîi, unde locuia familia Grandmaison.

Primarul din Ouistreham aştepta, arţăgos, o hotărîre a lui Maigret în privinţa lui.

— Ce vreţi să ştiţi? murmură el.

Şi-şi ridică gulerul pardesiului acoperindu-şi faţa, îşi trase bine pălăria pe cap, ca să nu vadă angajaţii în ce hal îl aduseseră pumnii lui Grand-Louis.

— Nimic deosebit. Vreau doar permisiunea să mă mişc liber, să respir aerul acestei case.

— Aveţi nevoie de mine?

— Cîtuşi de puţin.

— Atunci, îmi veţi permite să mă duc la doamna Grandmaison?

Respectul cu care vorbea despre soţia lui contrasta cu scena de dimineaţă, din coşmelia bătrînei. Maigret îl urmări cu privirea cum urca scara, apoi se duse pînă în fundul coridorului şi se asigură că imobilul avea o singură ieşire.

Se strecură afară, căută un agent de poliţie în împrejurimi şi îl postă în apropierea porţii de fier.

— Ai înţeles? Laşi să iasă toată lumea, numai pe armator nu. Îl cunoşti?

— Cum Dumnezeu! Dar… ce-a făcut? Un om ca el!… Ştiţi că e preşedintele Camerei de Comerţ?

— Cu atît mai bine!

Un birou la dreapta, în vestibul: *Secretariat general*. Maigret bătu, deschise uşa, adulmecă un miros de ţigară de foi, dar nu văzu pe nimeni.

Un birou în stînga: *Administrator*. Şi peste tot domneau aceeaşi atmosferă gravă şi solemnă, aceleaşi covoare de un roşu-închis, hîrtia tapetului era aurită, plafonul avea muluri complicate.

Aveai impresia că acolo, înăuntru, nimeni nu îndrăznea să vorbească cu glas tare. Îţi imaginai domni demni, în redingotă şi pantaloni raiaţi, vorbind cu gravitate, fumînd trabucuri.

O afacere serioasă, solidă! Vechea afacere de provincie, transmisă din tată în fiu timp de generaţii.

„Domnul Grandmaison? Semnătura lui e aur curat!”

Maigret se afla acum într-un birou mobilat în stil Empire, mai potrivit pentru un mare patron. Pe pereţi, fotografii de ambarcaţiuni, statistici, grafice, baremuri în cîteva culori.

Şi, în timp ce se plimba aşa, cu mîinile în buzunare, o uşă se deschise şi se arătă capul cărunt al unui bătrîn uluit:

— Ce este?

— Poliţia! replică Maigret cît putu de tăios, de-ai fi crezut că o făcea din plăcere pentru contrast.

Şi îl văzu pe bătrîn agitîndu-se, complet năucit.

— Nu vă îngrijoraţi. E vorba de o treabă cu care m-a însărcinat patronul dumneavoastră. Sînteţi…

— Casierul principal, se grăbi să declare omul.

— Sînteţi angajat aici de… de…

— De patruzeci şi doi de ani. De pe vremea domnului Charles.

— Exact. Şi biroul de alături e al dumneavoastră? În fond, acum, dumneavoastră puneţi totul în mişcare, nu-i aşa? Cel puţin aşa mi s-a spus.

Maigret nu risca nimic. Era de ajuns să vadă casa, apoi pe acel bătrîn servitor, ca să ghicească totul.

— E destul de firesc, nu-i aşa? Cînd domnul Ernest nu-i aici…

— Domnul Ernest?

— Da, mă rog, domnul Grandmaison. L-am cunoscut cînd era atît de tînăr, încît îi spun şi acum domnul Ernest.

Cu o falsă nepăsare, Maigret intră în biroul bătrînului, o încăpere lipsită de lux, unde accesul publicului era interzis, dar unde se îngrămădeau dosarele.

Pe masa încărcată se puteau vedea sandvişuri într-o hîrtie. Pe sobă, o cafetieră aburindă.

— Luaţi masa aici, domnule… Fir-ar să fie! V-am uitat numele!

— Bernardin… Dar toată lumea îmi spune moş Bernard… Trăind singur, n-am de ce să mă duc să iau masa acasă. Apropo… Domnul Ernest v-a chemat în legătură cu micul furt de săptămîna trecută? Ar fi trebuit să vorbească cu mine. Acum s-a aranjat. Un tînăr luase două mii de franci din casa de bani… Însă unchiul lui a adus banii înapoi. Tînărul a jurat… Înţelegeţi?… La vîrsta lui! Şi a avut în jur numai exemple rele!

— O să ne ocupăm de asta puţin mai tîrziu. Dar, vă rog, continuaţi-vă masa… În fond, eraţi deja omul de încredere al domnului Charles, înainte să fiţi al domnului Ernest…

— Eram casier! Atunci nu exista casier principal… Ba chiar aş putea spune că postul a fost creat pentru mine.

— Domnul Ernest este singurul fiu al domnului Charles?

— Da, singurul fiu! A mai avut o fată, care a fost căsătorită cu un industriaş din Lille, dar a murit cînd a născut, odată cu copilul.

— Dar domnul Raymond?

Bătrînul ridică repede capul, mirat.

— A! Domnul Ernest v-a spus?…

Cu toate astea, domnul Bernard se arăta mai rezervat.

— Nu făcea parte din familie?

— Un văr! Tot un Grandmaison… Numai că nu avea avere. Tatăl lui a murit în colonii. Se întîmplă în toate familiile, nu-i aşa?

— În toate! întări Maigret, fără să clipească.

— Într-un fel, tatăl domnului Ernest îl adoptase. Adică îi făcuse un loc aici.

Maigret avea nevoie de precizări şi lăsă şiretenia la o parte.

— O clipă, domnule Bernard! Dă-mi voie să-mi fixez ideile… Fondatorul Companiei Anglo-Normande este domnul Charles Grandmaison… Aşa este? Domnul Charles Grandmaison are un singur fiu, care este domnul Ernest, patronul actual…

— Da.

Bătrînul părea zăpăcit. Acel ton insistent îl mira.

— Bun! Domnul Charles avea un frate care a murit în colonii, lăsînd şi el un fiu, pe domnul Raymond Grandmaison.

— Da… Nu…

— O clipă! Mîncaţi, vă rog. Domnul Raymond Grandmaison, orfan fără avere, a fost primit de unchiul lui şi i s-a făcut un loc în companie. Unde, mai exact?

Puţină stînjeneală.

— Ăăă! A fost numit la serviciul de navlu. Adică şef de birou.

— Aşa! Domnul Charles Grandmaison moare. Domnul Ernest îi ia locul. Şi domnul Raymond e tot aici?

— Da.

— Intervine o ceartă. O clipă! Cînd a avut loc cearta, domnul Ernest era deja căsătorit?

— Nu ştiu dacă trebuie…

— Iar eu vă sfătuiesc insistent să vorbiţi dacă nu vreţi să aveţi la bătrîneţe necazuri cu justiţia din propria ţară.

— Justiţia! Domnul Raymond s-a întors?

— N-are importanţă. Domnul Ernest era căsătorit?

— Nu, nu încă.

— Bun! Domnul Ernest e marele patron. Vărul lui, Raymond, este şef de birou. Ce s-a întîmplat?

— Nu ştiu dacă am dreptul…

— Vi-l dau eu.

— Lucruri de-astea există în orice familie… Domnul Ernest era un om serios, ca şi tatăl lui. Chiar şi la vîrsta la care, în general, faci prostii, era deja ca acum.

— Şi domnul Raymond?

— Cu totul invers!

— Şi?

— Numai eu ştiu de aici, împreună cu domnul Ernest… S-au găsit nereguli în socoteli. Nereguli destul de mari…

— Şi?

— Domnul Raymond a dispărut. Adică în loc să-l dea pe mîna justiţiei, domnul Ernest l-a rugat să plece să trăiască în străinătate.

— În Norvegia?

— Nu ştiu. N-am mai auzit de el.

— Domnul Ernest s-a căsătorit puţin mai tîrziu?

— Exact. După cîteva luni…

Pereţii erau plini de fişete de un verde lugubru. Bătrînul om de încredere mînca fără poftă, îngrijorat totuşi, înfuriat la gîndul că se lăsase tras de limbă.

— Cît timp e de atunci?

— Să mă gîndesc… Era în anul lărgirii canalului… Cincisprezece ani… Poate mai puţin.

De cîteva clipe, se auzeau paşi agitaţi exact deasupra capului.

— Sufrageria? întrebă Maigret.

— Da…

Şi, deodată, răsunară paşi precipitaţi, un zgomot înăbuşit, căderea unui corp pe podea.

Bătrînul Bernard era mai alb decît hîrtia în care fuseseră învelite sandvişurile.

XIII

Casa de vizavi

Domnul Grandmaison murise. Întins de-a latul covorului, cu capul lîngă un picior al mesei, cu picioarele sub fereastră, părea enorm. Foarte puţin sînge. Glonţul pătrunsese între două coaste şi nimerise inima.

Destinzîndu-se, mîna bărbatului dăduse drumul revolverului şi acesta căzuse la cîţiva centimetri.

Doamna Grandmaison nu plîngea. Stătea în picioare, sprijinită de şemineul monumental, şi se uita la soţul ei ca şi cum încă n-ar fi înţeles ce se întîmplase.

— S-a sfîrşit! spuse, simplu, Maigret, ridicîndu-se.

Se aflau într-un salon auster şi trist. Perdelele de culoare închisă de la ferestre lăsau să pătrundă o lumină lugubră.

— V-a vorbit?

Ea făcu din cap semn că „nu”. Apoi, cu un efort, putu să bîiguie:

— De cînd ne-am întors, se plimba de colo-colo. De două-trei ori s-a întors spre mine şi am crezut că-mi va spune ceva. Pe urmă a tras brusc, cu toate că nici măcar nu văzusem revolverul…

Vorbea în felul caracteristic femeilor foarte emoţionate, cărora le este greu să-şi urmărească şirul gîndurilor. Dar nu vărsa o lacrimă.

Se vedea bine că nu-l iubise niciodată pe Grandmaison, în orice caz, că între ei nu fusese niciodată vorba de iubire.

Era soţul ei. Îşi îndeplinea îndatoririle faţă de el. Un fel de afecţiune se născuse din obişnuinţă, din viaţa în doi.

Dar, în faţa omului mort, nu era cuprinsă de acea durere sfîşietoare, patetică, ce vădea pasiunea.

Cu privirea fixă, cu osteneală în tot corpul, femeia întrebă:

— El e?

— El e…, confirmă Maigret.

Şi se făcu tăcere în jurul cadavrului imens, peste care cădea lumina zilei. Comisarul trase cu ochiul la doamna Grandmaison. Îi văzu privirea îndreptîndu-se spre stradă, căuta ceva vizavi şi pe chip i se aşternea o umbră de nostalgie.

— Îmi daţi voie să vă pun cîteva întrebări, pînă să vină oamenii?

Ea îi făcu semn că „da”.

— L-aţi cunoscut pe Raymond înaintea soţului dumneavoastră?

— Locuiam vizavi.

O casă cenuşie, destul de asemănătoare cu aceea în care se aflau. Deasupra uşii, blazonul auriu al notarilor.

— Îl iubeam pe Raymond. Mă iubea şi el. Îmi făcea curte şi Ernest, dar în felul lui.

— Doi bărbaţi foarte diferiţi, nu-i aşa?

— Ernest era deja aşa cum l-aţi cunoscut. Un om rece, fără vîrstă. Raymond avea o reputaţie proastă, pentru că ducea o viaţă mai tumultuoasă decît cea din micile oraşe. Din cauza asta şi pentru că nu avea avere, tata a ezitat să-i acorde mîna mea.

Erau ciudate aceste confidenţe murmurate lîngă un cadavru. Semăna cu bilanţul tern al unei existenţe.

— Aţi fost amanta lui Raymond?

Clipit afirmativ.

— Şi a plecat?

— Fără să anunţe pe nimeni. Într-o noapte. Am aflat de la vărul lui. A plecat luînd o parte din ce se găsea în casa de bani.

— Şi Ernest s-a căsătorit cu dumneavoastră. Băiatul nu-i al lui, nu-i aşa?

— E fiul lui Raymond. Gîndiţi-vă că, atunci cînd a plecat, ştiam că voi deveni mamă, iar Ernest îmi cerea mîna. Priviţi cele două case, strada, oraşul unde toţi se cunosc între ei.

— I-aţi spus adevărul lui Ernest?

— Da. S-a căsătorit totuşi cu mine. Copilul s-a născut în Italia, unde am stat aproape un an, ca să evit bîrfele. Consideram atitudinea soţului meu un fel de eroism.

— Şi?

Femeia întoarse capul în altă parte, pentru că tocmai zărise cadavrul. Oftă şi răspunse din vîrful buzelor:

— Nu ştiu. Cred că mă iubea, dar în felul lui. Mă dorea şi m-a avut! Puteţi să înţelegeţi asta? Un om incapabil de înflăcărare. Căsătorit, a trăit ca şi înainte, pentru el. Făceam parte din afacerea lui. Ca un fel de angajat de încredere. Nu ştiu dacă, mai tîrziu, a avut veşti despre Raymond, dar într-o

zi, cînd băiatul a găsit din întîmplare una dintre fotografiile lui şi l-a întrebat, a răspuns: „Un văr care a apucat pe căi greşite”.

Maigret era grav, stăpînit de o emoţie înăbuşită, pentru că reconstituia o întreagă existenţă. Mai mult decît o existenţă, viaţa unei case, a unei familii!

Totul durase cincisprezece ani! Fuseseră cumpărate alte vapoare cu aburi. În acelaşi salon, avuseseră loc recepţii, partide de bridge şi ceaiuri. Avuseseră loc botezuri.

Veri petrecute la Ouistreham şi la munte.

Iar acum, doamna Grandmaison era atît de ostenită, încît se aşează într-un fotoliu şi-şi trecu o mînă moale peste faţă.

— Nu înţeleg, spuse ea. Acest căpitan pe care nu l-am văzut niciodată… Chiar credeţi asta?

Maigret trase cu urechea şi deschise uşa. Bătrînul angajat era în prag, îngrijorat, dar prea respectuos ca să intre în încăpere. Se uită întrebător la Maigret.

— Domnul Grandmaison a murit. Anunţaţi-l pe medicul familiei. Nu le spuneţi încă nimic angajaţilor şi servitorilor.

Închise uşa, vru să-şi scoată pipa din buzunar, dar renunţă, ridicînd din umeri.

Simţea cum se înfiripa în el un ciudat sentiment de respect, de simpatie pentru acea femeie care, prima dată cînd o văzuse, îi făcuse impresia unei burgheze banale.

— Soţul dumneavoastră v-a trimis alaltăieri la Paris?

— Da. Nu ştiam că Raymond era în Franţa. Soţul mi-a cerut să mă duc să-mi iau fiul de la *Stanislas* şi să petrec cîteva zile cu el în sud. Nu înţelegeam de ce. I-am făcut totuşi pe plac, dar, cînd am ajuns la *Hôtel de Lutèce*, Ernest mi-a telefonat să-mi spună să mă întorc acasă fără să mă mai duc la colegiu.

— Şi, în dimineaţa asta, aţi primit un telefon de la Raymond?

— Da, un apel insistent. M-a implorat să-i aduc bani. Mi-a jurat că de asta depindea liniştea noastră, a tuturor.

— Nu v-a acuzat soţul?

— Nu, acolo, în casa aceea, nici măcar n-a vorbit despre el, ci de nişte prieteni, marinari, cărora le datora bani ca să părăsească ţara. A făcut aluzie la un naufragiu.

Sosi şi medicul, un prieten al familiei, care se uită înmărmurit la cadavru.

— Domnul Grandmaison s-a sinucis! spuse Maigret cu fermitate. Dumneavoastră vă revine sarcina să descoperiţi de ce boală a murit. Înţelegeţi? Eu mă ocup de poliţie.

Apoi se înclină în faţa doamnei Grandmaison, care ezită, apoi îl întrebă:

— Nu mi-aţi spus de ce…

— Raymond vă va spune într-o zi. O ultimă întrebare… În ziua de 16 septembrie, fiul dumneavoastră se afla la Ouistreham cu soţul, nu-i aşa?

— Da… A stat pînă pe 20.

Maigret ieşi, dîndu-se înapoi cu spatele, coborî greoi scara, trecu prin birouri, cu o povară pe umeri, dezgustat.

Afară, respiră profund şi rămase cu capul descoperit în ploaie, vrînd parcă să se răcorească, să risipească atmosfera apăsătoare din casă.

Aruncă o ultimă privire spre ferestre, apoi spre cele ale casei de vizavi, unde doamna Grandmaison îşi petrecuse tinereţea.

Oftă.

*
* *

— Vino!

Maigret deschisese uşa încăperii goale unde fusese închis Raymond. Îi făcu semn arestatului să-l urmeze şi păşi înaintea lui în stradă, apoi pe drumul ce ducea în port.

Celălalt era uimit, uşor îngrijorat de această eliberare ciudată.

— N-ai nimic să-mi spui? mormăi Maigret, cu o proastă dispoziţie vădită.

— Nimic!

— Te vei lăsa condamnat?

— Le voi repeta judecătorilor că n-am ucis pe nimeni!

— Dar nu le vei spune adevărul?

Raymond lăsă capul în jos. Se zărea marea. Se auzeau semnalele sonore ale remorcherului care înainta spre diguri, trăgînd după el goeleta *Saint-Michel* legată cu un cablu de oţel.

Atunci, din vîrful buzelor, Maigret rosti, ca şi cum ar fi fost lucrul cel mai firesc din lume:

— Grandmaison a murit.

— Cum?… Ce spuneţi?…

Bărbatul îl prinse de braţ, strîngîndu-l cu putere.

— A…?

— S-a sinucis acum o oră la el acasă.

— A vorbit?

— Nu! S-a plimbat prin salon timp de un sfert de oră, apoi a tras… Asta e tot!

Mai făcură cîţiva paşi. Se vedeau în depărtare zidurile ecluzei, mulţimea agitîndu-se, urmărind acţiunea de salvare.

— Aşa că acum îmi poţi spune adevărul, Raymond Grandmaison… De altfel, îl cunosc în linii mari. Ai vrut să-ţi iei fiul, nu-i aşa?

Nici un răspuns.

— Şi, printre alţii, ai cerut ajutorul căpitanului Joris… Dar nenorocirea a făcut…

— Tăceţi! Dacă aţi şti…

— Vino pe aici. E mai puţină lume…

Un drumeag ducea la plaja pustie, asaltată de valuri.

— Chiar ai fugit pe vremuri cu gologanii din casa de bani?

— Hélène v-a spus…

Vocea deveni posacă.

— Da. Probabil că Ernest i-a povestit întîmplarea în felul lui. Nu pretind că eram un sfînt. Dimpotrivă! Mă distram, cum se spune… Şi, mai ales, o vreme am avut pasiunea jocurilor de noroc. Am cîştigat, am pierdut… Într-o zi, într-adevăr, m-am servit din banii companiei şi vărul meu a observat. Am promis să-i restitui puţin cîte puţin, l-am implorat să nu facă scandal… Mi-a pus o singură condiţie ca să nu facă plîngere împotriva mea: să plec în străinătate! Să nu mai pun piciorul niciodată în Franţa. Înţelegeţi! O voia pe Hélène! A avut-o!

Şi Raymond zîmbi cu durere, rămase un moment tăcut, apoi continuă:

— Alţii pleacă spre sud sau spre Orient. Eu am fost atras de nord şi m-am instalat în Norvegia. Nu aveam nici o veste din ţară. Scrisorile pe care i le trimiteam lui Hélène rămîneau fără răspuns şi am aflat ieri că nu le-a primit niciodată. Îi scriam şi vărului meu, dar nici el nu răspundea. Nu vreau să mă înfăţişez mai bun decît sînt, nici să vă înduioşez cu povestea unei iubiri nefericite. Nu! La început nu m-am gîndit cine ştie ce la asta. Vedeţi că sînt sincer! Munceam; aveam tot felul de greutăţi… Mai ales seara îmi era cel mai greu, cînd mă apuca o nostalgie mocnită… Am trecut prin tot felul de încercări… Am pus pe picioare o firmă care a făcut afaceri proaste… Am trecut prin momente şi mai rele, şi mai bune, ani de zile, într-o ţară care nu era a mea… Acolo îmi schimbasem numele. Ca să pot face comerţ în cele mai bune condiţii, m-am naturalizat norvegian. Din cînd în cînd, primeam ofiţeri de pe unele vase franceze şi aşa am aflat într-o zi că aveam un băiat. Fără să fiu sigur! Dar am confruntat datele… Eram profund tulburat. I-am scris lui Ernest. L-am implorat să-mi spună adevărul, să mă lase să mă întorc în Franţa, măcar pentru cîteva zile. Mi-a răspuns printr-o telegramă: „Arestare la frontieră!”. Şi timpul a trecut. M-am încăpăţînat să cîştig bani. E plictisitor de povestit. Dar tot timpul parcă aveam un gol în

piept. La Tromsoe sînt trei luni de noapte completă. Nostalgia mă chinuia din ce în ce mai rău. Mi s-a întîmplat să am adevărate crize de furie. Îmi fixam un scop ca să mă înşel pe mine însumi: să devin la fel de bogat ca vărul meu. Zis şi făcut! Am reuşit cu icre de morun. Şi, cînd am reuşit, m-am simţit cel mai nefericit. Atunci, m-am întors. Eram hotărît să acţionez. Da, după cincisprezece ani! Am dat tîrcoale pe-aici… Mi-am zărit copilul pe plajă… Am văzut-o pe Hélène de departe… Şi m-am întrebat cum de-am putut să trăiesc pînă atunci fără fiul meu. Înţelegeţi asta? Am cumpărat un vas. Dacă aş fi acţionat pe faţă, vărul meu n-ar fi ezitat să ceară arestarea mea. Pentru că păstrase dovezile! Mi-aţi văzut oamenii, inşi de toată isprava, în pofida aparenţelor. Totul a fost aranjat… Ernest Grandmaison se afla singur acasă în seara aceea, împreună cu copilul. Ca să fiu şi mai sigur de reuşită, ca să am toate şansele de partea mea, i-am cerut ajutorul căpitanului Joris, pe care îl întîlnisem în Norvegia, pe vremea cînd naviga. Era cunoscut de primar. Urma să-l viziteze sub un pretext oarecare şi să-i abată atenţia, în timp ce eu şi Grand-Louis aveam să-l răpim pe fiul meu. Din păcate, asta a provocat drama! Joris se afla împreună cu vărul meu în birou. Noi, care intraserăm prin spate, am lovit din nefericire o mătură aflată pe coridor. Grandmaison a auzit. S-a crezut atacat. Şi-a luat revolverul din sertar. Restul?… Nu ştiu… S-a stîrnit haos. Joris l-a urmat pe Grandmaison pe coridor… Nu era lumină… O împuşcătură… Şi întîmplarea a vrut ca glonţul să-l nimerească pe Joris. Eram aproape nebun de spaimă! Nu voiam scandal, mai ales pentru Hélène… Puteam să spun toată povestea asta poliţiei? L-am dus pe rănit, împreună cu Grand-Louis, la bordul goeletei. Trebuia să primească undeva îngrijiri medicale. Ne-am îndreptat spre Anglia, unde am ajuns după cîteva ore. Din nefericire, nu se putea debarca fără paşaport! Poliţia era foarte vigilentă, funcţionarii se aflau pe chei… Pe vremuri, am studiat puţin medicina. De bine, de rău, l-am îngrijit pe Joris la bord, dar nu era de ajuns. Am cerut să plecăm spre Olanda. Acolo, l-am trepanat pe rănit, dar nu-l puteam ţine mult timp la clinică fără să anunţăm autorităţile. O călătorie de coşmar! Vă imaginaţi, la bord cu bietul Joris în agonie… Era nevoie de o lună de repaus, de îngrijiri… Am fost cît pe ce să duc goeleta în Norvegia. Dar n-a fost necesar, pentru că am întîlnit din întîmplare o ambarcaţiune mai mică ce mergea în insulele Lofoden. Am urcat la bordul ei împreună cu Joris. Eram mai în siguranţă pe mare decît pe uscat. Am stat la mine acasă opt zile. Dar, şi acolo, oamenii au început să se întrebe cine era acel oaspete misterios. A trebuit să plecăm. Copenhaga, Hamburg… Joris se simţea mai bine. Rana i se

cicatrizase, dar îşi pierduse judecata şi nu mai putea nici să vorbească. Spuneţi, ce puteam să fac cu el? N-ar fi avut mai multe şanse să-şi recapete judecata la el acasă, într-un decor familiar, decît bătînd lumea? Am vrut să-i asigur totuşi bunăstarea materială. Am trimis trei sute de mii de franci în contul căpitanului, semnînd cu numele lui. Şi, lăsîndu-l singur la Paris, n-ar fi ajuns neapărat la poliţie, care avea să-l identifice în cele din urmă şi să-l ducă acasă? Ceea ce s-a şi întîmplat. Un singur lucru nu puteam să prevăd: că vărul meu, înfricoşat de gîndul că Joris ar fi putut să-l denunţe, îi va pune capăt zilelor în mod laş. Pentru că el a pus stricnină în paharul cu apă. A fost de ajuns să intre în casă, prin spate, pe cînd se ducea la vînătoare de raţe sălbatice.

— Şi ai reluat lupta! zise încet Maigret.

— Nu se putea altfel! Îmi voiam fiul! Dar celălalt era acum în gardă. Băiatul se întorsese la *Stanislas*, iar cei de acolo ar fi refuzat să mi-l încredinţeze.

Maigret ştia toate astea. Şi acum, privind în jur acel decor care îi devenise familiar, înţelegea mai bine valoarea luptei care avusese loc între cei doi bărbaţi, fără ştirea nimănui.

Nu numai o luptă între ei doi, ci şi o luptă contra lui, a lui Maigret!

Poliţia nu trebuia să intervină! Nici unul, nici celălalt nu putea să spună adevărul!

— Am venit cu *Saint-Michel*.

— Ştiu! Şi l-ai trimis pe Grand-Louis la primar…

Fără să vrea, Raymond zîmbi amuzat, în timp ce comisarul continua:

— Un Grand-Louis feroce, care s-a răzbunat pentru tot ce pătimise în trecut! Putea să lovească, deoarece ştia că victima nu va îndrăzni să spună nimic! Şi a profitat din plin! Prin ameninţare, a obţinut probabil o scrisoare care îţi permitea să-l iei pe copil de la colegiu.

— Da… Eram în spatele vilei, cu agentul dumneavoastră pe urmele mele. Grand-Louis a pus scrisoarea într-un loc stabilit dinainte şi am reuşit să scap de cel care mă urmărea. Am luat o bicicletă. La Caen, am cumpărat o maşină. Trebuia să mă mişc repede. În timp ce mă duceam să-mi iau fiul, Grand-Louis stătea acasă la primar, ca să-l împiedice să anuleze telefonic scrisoarea. De altfel, strădania era zadarnică, pentru că avusese grijă s-o trimită pe Hélène să ia copilul înaintea mea. Aţi cerut să fiu arestat. Lupta se sfîrşise. Nu mai puteam continua, deoarece vă încăpăţînaţi să descoperiţi adevărul. Nu mai rămăsese decît fuga. Dacă nu plecam, aţi fi reuşit fatalmente să înţelegeţi totul. De aici, scenele din noaptea trecută. Dar ghinionul nu ne-a părăsit. Goeleta a eşuat.

Am ajuns cu mare greutate pe uscat înotînd şi nenorocirea a făcut să-mi pierd portofelul. Am rămas fără bani! Jandarmeria era pe urmele noastre! Îmi rămînea doar un singur lucru de făcut: să-i telefonez lui Hélène şi să-i cer cîteva mii de franci cu care să putem trece toţi patru frontiera. În Norvegia, puteam să-mi recompensez băneşte însoţitorii. Hélène a venit imediat. Dar şi dumneavoastră! Apăreaţi mereu în calea noastră! Vă încăpăţînaţi şi noi nu puteam să vă spunem nimic, nu vă puteam striga că era posibil să provocaţi noi drame!

O nelinişte îi umbri o clipă privirea şi întrebă, cu o voce schimbată:

— Vărul meu chiar s-a sinucis?

Oare nu-l minţise, ca să-l facă să vorbească?

— Da, s-a sinucis cînd a înţeles că adevărul urma să iasă la lumină. Şi a înţeles atunci cînd te-am arestat. A ghicit c-o făceam doar ca să-i dau timp de gîndire.

Continuară să meargă şi, deodată, se opriră în acelaşi timp. Ajunseseră pe dig. *Saint-Michel* trecea lent, pilotat de un bătrîn pescar, care mînuia mîndru cîrma.

Un om se apropie în fugă îmbrîncindu-i pe gură-cască şi sări primul pe puntea goeletei.

Grand-Louis!

O luase la sănătoasa fără ştirea jandarmilor, rupsese lanţul cătuşelor! Îl dădu la o parte pe pescar şi luă el însuşi cîrma.

— Nu aşa repede, fir-ar să fie! O să rupeţi tot! răcni el la oamenii de pe remorcher.

— Şi ceilalţi doi? îl întrebă Maigret pe însoţitorul lui.

— Dimineaţă, eraţi la mai puţin de un metru de ei. Sînt amîndoi ascunşi în magazia de lemne a bătrînei.

Lucas îşi croi drum prin mulţime şi se apropie cu uimire de Maigret.

— Ştiţi! I-am prins!

— Pe cine?

— Pe Lannec şi Célestin.

— Sînt aici?

— Tocmai i-au adus jandarmii din Dives.

— Ei bine, spune să le dea drumul. Şi să vină amîndoi în port.

În faţă se vedeau casa căpitanului Joris şi grădina, unde furtuna din timpul nopţii scuturase ultimii trandafiri. În spatele unei perdele se zărea o siluetă, Julie, care se întreba dacă acela pe care îl zărea la bordul goeletei era într-adevăr fratele ei.

În jurul ecluzei, oamenii din port se adunaseră lîngă Delcourt.

— Pot să spun că toţi mi-au dat de furcă cu răspunsurile lor evazive! zise Maigret oftînd.

Raymond zîmbi.

— Sînt marinari!

— Ştiu! Iar marinarilor nu le place ca unul de pe uscat să vină să se ocupe de treburile lor!

Îşi umplu pipa, îndesînd uşor tutunul cu degetul. După ce o aprinse, murmură îngîndurat:

— Ce-o să le spunem?

Ernest Grandmaison murise. Era necesar să se ştie că fusese un asasin?

— Am putea…, începu Raymond.

— Nu ştiu ce să zic! Că e vorba de o veche răzbunare! Un marinar străin care a plecat…

Oamenii de la bordul remorcherului se îndreptau cu paşi grei spre *Buvette de la Marine*, făcîndu-le semn ecluziştilor să-i urmeze.

Grand-Louis se agita de colo-colo la bordul vasului său, îl pipăia peste tot, ca şi cum ar fi pipăit un cîine regăsit, ca să se asigure că nu era rănit.

— Hei! îi strigă Maigret.

Fratele lui Julie tresări, ezită dacă să se apropie sau, mai curînd, să părăsească din nou goeleta. Dar îl zări pe Raymond în libertate şi se arătă la fel de uluit ca Lucas.

— Ce…?

— Cînd va putea *Saint-Michel* să iasă în larg?

— Imediat, dacă vrem! Nu e nimic rupt! Un vas grozav, vă jur!

Şi îl privea întrebător pe Raymond, care zise:

— Atunci, du-te să tragi o beţie cu Lannec şi Célestin!

— Sînt aici?

— Vin acum. O beţie de cîteva săptămîni… Destul de departe… Să nu se mai vorbească pe-aici de *Saint-Michel*...

— Aş putea, de exemplu, s-o iau pe sora mea să ne gătească. Să ştiţi că lui Julie nu-i e teamă deloc…

Era totuşi stînjenit, din cauza lui Maigret. Îşi amintea evenimentele din timpul nopţii. Încă nu ştia dacă putea să zîmbească.

— Sper că nu v-a fost prea frig…

Se afla pe marginea docului, de unde Maigret îi făcu uşor vînt în apă.

— Cred că am un tren la ora şase…, zise apoi comisarul.

Totuşi, nu se hotăra să plece. Privea în jur cu o fărîmă de nostalgie, ca şi cum micul port îi devenise deja drag.

Oare nu-i cunoştea toate colţişoarele, toate înfăţişările, sub soarele cu dinţi al dimineţii şi asaltat de furtună, potopit de ploaie sau înecat în ceaţă?

— Mergi la Caen? îl întrebă pe Raymond, care rămăsese cu el.

— Nu imediat. Cred că e mai bine aşa. Trebuie să las…

— Da, *timpul*…

Un sfert de oră mai tîrziu, cînd Lucas se întoarse şi întrebă de Maigret, îl îndrumară spre *Buvette de la Marine*, unde tocmai se aprinsese lumina.

Îl văzu pe comisar prin geamurile aburite.

Un Maigret bine aşezat pe un scaun de paie, cu pipa între dinţi, cu un pahar de bere în faţă, ascultînd istorisirile depănate în jurul lui de bărbaţi cu cizme de cauciuc şi şepci de marinar.

Şi, în tren, pe la zece seara, acelaşi Maigret zise, oftînd:

— Cred că sînt toţi trei în cabină, la căldură…

— Care cabină?

— De la bordul goeletei *Saint-Michel*… Lampa cu cardan, masa plină de crestături, paharele groase şi sticla de rachiu de ienupăr… Şi soba care duduie… Dă-mi un foc, te rog!

Scris la bordul vasului Ostrogoth*,*
Ouistreham (Calvados, Franţa),
octombrie 1931

Table of Contents

I. Pisica din casă
II. Moștenirea
III. Dulapul cu alimente
IV. Saint-Michel
V. Notre-Dame-des-Dunes
VI. Căderea pe scară
VII. Dirijorul
VIII. Ancheta primarului
IX. Conjurația tăcerii
X. Cei trei de pe vas
XI. Bancul Vaches-Noires
XII. Scrisoarea neterminată
XIII. Casa de vizavi

Table of Contents

I. Pisica din casă 7
II. Moştenirea 19
III. Dulapul cu alimente 29
IV. Saint-Michel 37
V. Notre-Dame-des-Dunes 46
VI. Căderea pe scară 55
VII. Dirijorul 63
VIII. Ancheta primarului 73
IX. Conjuraţia tăcerii 82
X. Cei trei de pe vas 90
XI. Bancul Vaches-Noires 99
XII. Scrisoarea neterminată 108
XIII. Casa de vizavi 120